

Popiežius

SANTUOKA – TREJYBINĖS DIEVO MEILĖS PAVEIKSLAS	2
APIE PRINCIPUS, KURIAIS PRIVALU VADOVAUTIS VIEŠAJAI VALDŽIAI	3

Popiežiaus katechezės

APIE STEBUKLINGĄ PETRO IŠGELBĖJIMĄ IŠ KALĖJIMO	4
APIE MALDĄ PAULIAUS LAIŠKUOSE	5
APIE TIKINČIŲJŲ KREIPINĮ „ABA“ (GAL 4, 6–7; ROM 8, 14–17)	7
APIE DIEVO „TAIP“ JĖZUJE KRISTUJE IR BAŽNYČIOS „AMEN“ (2 KOR 1, 3–14. 19–20)	9

Šventasis Sostas

Šventoji tikėjimo mokymo kongregacija NUOSTATAI, KAIP ATPAŽINTI SPĖJAMUS PASIRODYMUS AR APREIŠKIMUS	11
Tikėjimo mokymo kongregacija PRISTATYMAS	12

Komentaras

Mons. dr. Algirdas Jurevičius NAUJAI SENOS MINTYS GLOBALINIAME IŠGANIMO TVARKOS HORIZONTE	14
--	----

Homilijos

JIE PIKTINOSI JUO / 14 eilinis sekmadienis (B)	16
APAŠTALŲ IŠSIUNTIMAS / 15 eilinis sekmadienis (B)	17
BŪTI IR DARYTI / 16 eilinis sekmadienis (B)	18
DVYLIKA PINTINIŲ / 17 eilinis sekmadienis (B)	19

Straipsniai

Dr. Valdas Mackela JĖZUS KRISTUS APOKRIFINĖSE EVANGELIJOSE	20
Dr. Sigita Maslauskaitė BAŽNYTINIO PAVELDO MUZIEJUS VILNIUJE	28

Knygos

Kun. dr. Gediminas Jankūnas ŽVILGSNIS Į JOSEPHO RATZINGERIO/BENEDIKTO XVI „LITURGIJOS DVASIAŲ“	31
---	----

Bažnyčia Lietuvoje

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis	33
Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininko kreipimasis dėl pastarojo meto įvykių Lietuvoje	34

Bažnyčia pasaulyje

Benediktas XVI Milane	43
-----------------------	----

Benediktas XVI

Santuoka – trejybės Dievo meilės paveikslas

Pamokslas per šv. Mišias Milane

2012 m. birželio 3 d.

Gerbiami broliai vyskupai!
Didžiai gerbiami viešosios valdžios atstovai!
Brangūs broliai ir seserys!

Švęsdami Eucharistijos auką, šį ryt išgyvename didžią džiaugsmo ir bendrystės akimirką – gausų tikinčiųjų iš daugybės pasaulio šalių susirinkimą vienybėje su Petro įpėdiniu. Tai išpūdingas paveikslas vienos ir visuotinės Bažnyčios, įsteigtos Kristaus ir esančios vaisiumi misijos, kurią, kaip girdėjome Evangelijoje, Jėzus patikėjo savo apaštalams, – eiti ir padaryti jo mokiniais visų tautų žmones krikštijant juos „vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios“ (Mt 28, 18–19). Nuoširdžiai ir kupinas dėkingumo sveikinu pagrindinius šio 7-ojo Pasaulinio šeimų susitikimo iniciatorius, Milano arkivyskupą Angelo Sodano ir Popiežiškosios šeimos tarybos prezidentą kardinolą Ennio Antonelli, taip pat jų bendradarbius, Milano vyskupus augziliarus ir visus kitus vyskupus. Su džiaugsmu sveikinu visus dalyvaujančius viešosios valdžios atstovus. Bet pirmiausia šiandien šiltai apkabinu jus visas, mielosios šeimos! Dėkoju, kad dalyvaujate!

Antrajame skaitinyje apaštalas Paulius mums primena, kad per krikštą gavome Šventąją Dvasią, suvienijančią su Kristumi kaip brolius ir seseris ir padarančią mus Tėvo vaikais, kad galime sušukti: „Aba, Tėve!“ (plg. Rom 8, 15. 17). Tą akimirką mums buvo dovanotas naujo, dieviškojo gyvenimo daigas, kurį turime išauginti iki galutinės atbaigos dangiškojoje šlovėje. Tapome Bažnyčios nariai, Dievo šeima, kurią šventasis Ambraziejus vadina *sacrarium Trinitatis*, o Vatikano II Susirinkimas – „tauta, sujungta Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios vienybe“ (*Lumen gentium*, 4). Šiandien švenčiama Švenčiausiosios Trejybės liturginė iškilmė kviečia apmąstyti šį slėpinį ir kartu akina išipareigoti gyventi bendryste su Dievu ir tarp savęs remiantis trejybės bendrystės pavyzdžiu. Esame pašaukti vieningai priimti ir perteikti tikėjimo tiesas, gyventi abipuse meile ir meile kitiems, dalydamiesi džiaugsmais ir kančiomis, mokydamiesi prašyti atleidimo ir atleisti, brangindami, vadovaujami ganytojų, įvairias charizmas. Vienu žodžiu, mums patikėta užduotis statydinti bažnytinę bendruomenę, vis labiau primenančią šei-

mą, gebančią atspindėti Trejybės grožį ir evangelizuoti ne tik žodžiais, bet ir, sakyčiau, „spinduliavimu“, gyvos meilės jėga.

Būti vieno Dievo trijuose Asmenyse paveikslu pašaukta ne tik Bažnyčia, bet ir vyro ir moters santuoka pagrįsta šeima. Juk „Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, pagal savo paveikslą sukūrė jį; vyrą ir moterį; sukūrė juos. Dievas juos palaimino tardamas: *Būkite vaisingi ir dauginkitės*“ (Pr 1, 27 ir t.). Dievas sukūrė žmogų kaip vyrą ir moterį, turinčius vienodą kilnumą, bet kartu išsiskiriančius savitais ir papildančiais bruožais, kad abu būtų vienas kitam dovana, vienas kitą brangintų ir įgyvendintų meilės ir gyvenimo bendruomenę. Būtent meilė padaro žmogų autentišku Trejybės, Dievo paveikslu. Brangūs sutuoktiniai, gyvendami santuokoje, dovanokite vienas kitam ne kokį nors dalyką ar kokią nors veiklą, bet visą gyvenimą. Jūsų meilė vaisinga pirmiausia jums patiems, nes, trokšdami kitam gėrio ir jį dovanodami, patiriate gavimo ir davimo džiaugsmą. Ji taip pat vaisinga, kai dosniai ir atsakingai suteikiat gyvybę vaikams, jais atidžiai rūpinatės ir budriai bei išmintingai juos auklėjat. Galiausiai ji vaisinga visuomenei, nes šeimos gyvenimas yra pirmutinė ir nepamainoma mokykla visuomeninių dorybių, kaip antai pagarba žmogui, altruistiškumas, pasitikėjimas, atsakomybė, solidarumas, bendradarbiavimas. Brangūs sutuoktiniai, rūpinkitės savo vaikais ir pasaulyje, kuriame vyrauja technika, giedrai ir patikimai perteikite gyvenimo prasmę, tikėjimo jėgą, rodydami jiems aukštus tikslus ir juos trapius palaikydami. O jūs, vaikai, visada giliai mylėkite savo tėvus ir dėmesingai jais rūpinkitės, proga augti meile tebūna ir broliški bei seseriški santykiai.

Dievo planas žmogiškosios poros atžvilgiu pilnatvę pasiekia Jėzuje Kristuje, kuris santuoką pakėlė ligi sakramento. Brangūs sutuoktiniai, ypatinga Šventosios Dvasios dovana Kristus įgalina jus dalyvauti jo jungtuviškoje meilėje, padarydamas savo meilės, ištikimos ir visiškos meilės Bažnyčiai ženklą. Jei mokėsite šią dovaną priimti, kasdien kupini tikėjimo tardami jai „taip“ su iš sakramento malonės kylančia jėga, jūsų šeima irgi gyvens Dievo meile pagal šventosios Nazareto šeimos pavyzdį. Brangios šeimos, dažnai maldoje prašykite Mergelės Marijos ir šventojo Juozapo pagalbos, kad jie jus pamokytų Dievo meilę priimti taip, kaip ją priėmė jie. Jūsų pašaukimu nelengva gyventi, ir ypač šiandien, bet meilė yra įstabi tikrovė ir vienintelė jėga, galinti iš tikrųjų perkeisti kosmosą, pasaulį. Daugybė šeimų liudija jums, kaip augti meile: būtent palaikyti nuolatinį santykį su Dievu ir dalyvauti bažnyntiniame gyvenime, puoselėti dialogą, gerbti kito požiūrį, būti pasirengusiam tarnauti, būti kantriam kito

silpnybės, gebėti atleisti ir prašyti atleidimo, supratingai ir nuolankiai įveikti galimus konfliktus, vienam su kitu suderinti auklėjimo gaires, būti atviriems kitoms šeimoms, dėmesingiems vargšams, atsakingiems pilietinėje visuomenėje. Visi šie elementai statydina šeimą. Gyvenkite drąsiai, būdami tikri, kad juo labiau palaikomi dieviškosios malonės gyvenate meile vienas kitam ir kitiems, juo labiau tampate gyvą Evangeliją, tikra namų Bažnyčia (plg. Apaštališkasis paraginimas *Familiaris consortio*). Kelis žodžius norėčiau tarti ir tikintiesiems, kurie, nors ir pripažįsta Bažnyčios mokymą apie šeimą, vis dėlto yra paženklinę skausmingos žlugimo ir persiskyrimo patirties. Žinokite, kad popiežius ir Bažnyčia remia jus jūsų bėdoje. Raginu likti susivienijusius su savo bendruomenėmis ir linkiu, kad vyskupijos imtųsi tinkamų iniciatyvų jus priimti ir padaryti jums savo artumą.

Pradžios knygoje Dievas patiki žmonių porai savo kūriniją, kad ji ją saugotų, puoselėtų, kreiptų pagal jo planą (plg. 1, 27–28; 2, 15). Šioje Šventojo Rašto nuoro-doje galime įžvelgti vyro ir moters užduotį bendradarbiauti su Dievu keičiant pasaulį per darbą, mokslą ir techniką. Vyras ir moteris yra Dievo paveikslas ir šia vertinga veikla, kurią turi vykdyti su tokia pačia meile kaip ir Kūrėjas. Regime, kad šiuolaikinėse ekonomikos teorijose dažnai viršų ima utilitaristinė darbo, gamybos ir rinkos samprata. Bet Dievo planas ir pats patyrimas rodo, kad prie darnaus vystymosi, šeimos gerovės ir teisingos visuomenės statydinimo negali prisidėti vienpusė savo naudos ir maksimalaus pelno logika, nes ji stumia į įnirtingą konkurenciją, didelę nelygybę, aplinkos griovimą, konsumizmą, įtampą šeimoje. Negana to, utilitaristinė mąstysena daro žalą ir tarpasmeniniams bei šeimyniniams santykiams, susiaurindama juos iki trapios individualių interesų konvergencijos ir griaudama socialinio audinio tvarumą.

Paskutinis elementas. Kaip Dievo paveikslas, žmogus taip pat pašauktas ilsėtis ir švęsti. Pasakojimas apie sukūrimą užbaigiamas šiais žodžiais: „Kadangi septintą dieną Dievas buvo užbaigęs darbus, kuriais buvo užsiėmęs, jis ilsėjosi septintą dieną nuo visų darbų, kuriuos buvo atlikęs. Dievas palaimino septintąją dieną ir padarė ją šventą“ (*Pr 2, 2–3*). Mums, krikščionims, šventės diena yra sekmadienis, Viešpaties diena, savaitės Velykos. Tai – diena Bažnyčios, susirinkimo, Viešpaties sušaukto aplink žodžio ir eucharistinės Aukos stalą, kaip kad šiandien susirinkome trokšdami Juo maitintis, įžengti į Jo meilę ir gyventi iš Jo meilės. Tai – žmogaus ir jo vertybių diena, bendro valgymo, draugystės, solidarumo, kultūros, sąlyčio su gamta, žaidimo, sporto diena. Tai – šeimos diena, kai bendrai išgyventina šventės, susitikimo, dalijimosi ir dalyvavimo šventose Mišiose prasmė.

Brangios šeimos, nors ir spartesnis mūsų laikų ritmas, nepraraskite Viešpaties dienos jausmo! Ji kaip oazė, kurioje stabtelime pasimėgauti susitikimo džiaugsmu ir numalšinti Dievo troškulį.

Šeima, darbas, šventimas – trys Dievo dovanos, trys mūsų egzistencijos matmenys – turi išsiskirti darnia pusiausvyra. Statydinant žmogiškų bruožų turinčią visuomenę būtina harmoningai suderinti darbo laiką ir šeimos reikalavimus, profesiją ir tėvystę bei motinystę, darbą ir šventimą. Pirmenybę turėjimo logikos atžvilgiu teikite būties logikai: pastaroji statydina, pirmoji galiausiai griaua. Pirmiausia šeimose būtina mokytis tikėti autentiška meile, ateinančia iš Dievo, mus su juo suvienijančia ir kaip tik dėl to paverčiančia „mus *Mes*, įveikiančiu mūsų susiskaldymus ir leidžiančiu mums tapti viena taip, kad galiausiai Dievas būtų *viskas visame kame* (1 Kor 15, 28)“ (Enciklika *Deus caritas est*, 18). Amen.

Benediktas XVI

Apie principus, kuriais privalu vadovautis viešajai valdžiai

Kalba viešosios valdžios atstovams Milane

2012 m. birželio 2 d.

<...> Komentuodamas Luko evangeliją, šventasis Ambraziejus primena, kad „galios institucija taip kyla iš Dievo, kad tas, kuris ją vykdo, pats yra Dievo tarnautojas“ (*Expositio Evangelii secundum Lucam*, IV, 29). Šie žodžiai trečiojo tūkstantmečio žmonėms gali pasirodyti keisti, tačiau aiškiai parodo pagrindinę tiesą apie žmogaus asmenį, kuris yra socialinio bendro sugyvenimo pagrindas: jokia žmogaus galia nėra dieviška, vadinasi, nėra vienas žmogus nėra kito žmogaus savininkas. Ambraziejus drąsiai primena tai imperatoriui parašydamas: „Ir tu, garbingasis imperatoriau, esi žmogus“ (*Epistula* 51, 11).

Šventojo Ambraziejaus mokyme galime atrasti dar vieną elementą. Valdančiųjų pirminė savybė yra *teisingumas*, iškilieji viešoji dorybė, nes yra susijusi su visos bendruomenės gėriu. Bet tai dar ne viskas. Ambraziejus priduria dar vieną savybę – *meilę laisvei*; šią savybę jis laiko kriterijumi, leidžiančiu atskirti gerus valdovus nuo blogų, nes, kaip jis rašo kitame laiške, „gerieji myli laisvę, blogieji – vergystę“ (*Epistula* 40, 2). Laisvė yra ne kelių privilegija, bet visų teisė, brangi teisė, kurią civilinė valdžia privalo laiduoti. Vis dėlto laisvė nereiškia individo savi-lės, ji veikia suponuoją kiekvieno atsakomybę. Čia

atrandame vieną pagrindinių *valstybės pasaulietškumo* principų – garantuoti laisvę, kad visi galėtų siūlyti savą bendro gyvenimo viziją, visada gerbdami kitą ir laikydamiesi įstatymų, kuriais siekiama visų gerovės.

Kita vertus, juo labiau atsisakoma konfesinės valstybės sampratos, juo akivaizdžiau, kad įstatymų teisėtumo ir galiojimo pagrindas – prigimtinė teisė, kuri yra žmogaus kilnumą atitinkanti tvarka ir pranoksta vien pozityvistinę sampratą, iš kurios neįmanoma išrutulioti kokio nors etinio pobūdžio nuostatų (plg. Kalba Vokietijos parlamente, 2011 09 22). Valstybės paskirtis tarnauti ir ginti asmenį ir jo „gerovę“ jo daugialypiais aspektais, pradedant teise į gyvybę, kurios nevalia sąmoningai slopinti. Kiekvienas tada gali suvokti, kad įstatymų leidyba bei valstybės institucijų veikla turi ypač tarnauti santuoka pagrįstai ir gyvybei atvirai santuokai ir pripažinti pirminę tėvų teisę laisvai auklėti ir ugdyti savo vaikus pagal, jų akimis, pagrįstą ir tinkamą auklėjimo planą. Šeima netraktuojama teisingai, jei valstybė visos visuomenės gerovės labui neremia auklėjimo laisvės.

Šioje piliečiams skirtoje valstybėje vertingas dalykas yra konstruktyvus bendradarbiavimas su Bažnyčia, nepainiojant, žinoma, civilinės ir Bažnyčios valdžios skirtingų ir savitų tikslų bei vaidmenų, bet naudojantis Bažnyčios indėliu, kuriuo ši su savo patirtimi, mokymu, tradicija, institucijomis bei darbais toliau prisideda prie visuomenės gerovės tarnaudama žmonėms. Užtenka prisiminti įspūdingą gretą šventųjų, dirbusių artimo meilės, auklėjimo, kultūros darbus, besirūpinusių ligoniais ir išstumtaisiais į paribį, kuriems tarnavo ir kuriuos mylėjo taip, kaip Viešpatį. Ši tradicija ir toliau duoda vaisių <...>. Krikščionių bendruomenės užsiima tuo ne kaip papildoma veikla, bet iš per kraštus besiliejančios Kristaus meilės ir savo tikėjimo visos patirties. Mūsų išgyvenamam krizės metui reikia ne vien drąsių techninių bei politinių sprendimų, bet ir nesavanaudiškumo. Anksčiau jau esu sakęs: „*Žmogaus miestą* augina ne tik teisėmis ir pareigomis grįsti santykiai, bet dar labiau ir pirmiausia neužsitarnaujamos, gailestingumo ir bendrystės paženklinanti santykiai“ (*Caritas in veritate*, 6).

Prisiminkime paskutinį vertingą šventojo Ambraziejaus <...> paraginimą. Tų, kurie bendradarbiauja valdymo ir viešojo administravimo srityje, šventasis Ambraziejus prašo, kad jie patys pasidarytų mylėtini. Kūrinyje *De officiis* jis teigia: „Tas, kuris myli, niekada nekels baimės. Nieko nėra naudingiau kaip pasidaryti mylėtinam“ (II, 29). Kita vertus, jūsų uolias pastangas įvairiose viešojo gyvenimo srityse turi motyvuoti vien troškimas tarnauti piliečių gerovei, vadinasi, aiškus ir akivaizdus meilės ženklas. Šitaip politika iš pagrindų sutaurinama, tampa pakylėta artimo meilės forma. <...>

Benediktas XVI

Apie stebuklingą Petro išgelbėjimą iš kalėjimo

2012 m. gegužės 9 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Šiandien norėčiau stabtelėti prie paskutinio šventojo Petro gyvenimo epizodo Apaštalų darbuose – prie jo įkalinimo Erodo Agripos nurodymu ir išlaisvinimo stebuklingai įsikišus Viešpaties angelui jo teismo Jeruzalėje išvakarėse (plg. *Apd* 12, 1–17).

Pasakojimas vėl paženklintas Bažnyčios maldos. Šventasis Lukas rašo: „Taigi Petras buvo uždarytas kalėjime. O bendrija karštai meldėsi už jį Dievui“ (*Apd* 12, 5). Aprašius jo stebuklingą išvedimą iš kalėjimo ir atėjimą prie Morkumi vadinamo Jono motinos Marijos namų, pranešama, kad „nemažas būrys buvo susirinkęs melstis“ (*Apd* 12, 12). Tarp šių dviejų svarbių įvykių, parodančių krikščionių bendruomenės laikyseną pavojaus ir persekiojimo akivaizdoje, pasakojama apie Petro įkalinimą bei naktinį išlaisvinimą. Bažnyčia kreipia Dievop galingą nepaliaujamą maldą. Viešpats ją išklauso ir neįsivaizduojamai bei netikėtai jį išlaisvina pasiųsdamas angelą.

Pasakojimas mums primena svarbiausius Izraelio išlaisvinimo iš Egipto vergijos, žydų Paschos, elementus. Lygiai kaip aname pamatiniame įvykyje, pagrindinis vaidmuo tenka Petrą išlaisvinančiam angelui. Jau patys apaštalo veiksmai – jam paliepiama greitai keltis, susijuosti ir apsiauti sandalus – atkartoja išrinktosios tautos veiksmus išlaisvinimo naktį įsikišus Dievui, kai ji paraginama skubiai suvalgyti avinėlį susijuosus juosmenį, su sandalais ant kojų ir lazda rankoje, pasirengus išeiti iš krašto (plg. *Iš* 12, 11). Taigi Petras gali sušukti: „Dabar tikrai žinau, kad Viešpats atsiuntė man savo angelą ir išvadavo mane iš Erodo rankų“ (*Apd* 12, 11). Tačiau angelas primena ne tik Izraelio išlaisvinimą iš Egipto, bet ir Kristaus prisikėlimą. Apaštalų darbuose pasakojama: „Staiga ten atsirado Viešpaties angelas, ir kamerą nutvieskė šviesa. Jis sudavė Petruvi šoną“ ir jį pažadino (*Apd* 12, 7). Šviesa, pripildanti kalėjimo kamerą, ir apaštalo pažadinimas primena išlaisvinančią Viešpaties Velykų šviesą, išsklaidančią nakties ir blogio tamsą. Pagaliau kvietimas: „Užsimesk apsiaustą ir eik paskui mane!“ (*Apd* 12, 8), širdyje sužadina atminimą Jėzaus pirmojo pakvietimo (plg. *Mk* 1, 17), pakartoto prie Tiberiados ežero, kur Viešpats du kartus taria Petruvi: „Sek paskui mane!“ (*Jn* 21, 19. 22).

Tai primygtinis kvietimas sekti paskui: tik išeidami iš savęs, keliaudami su Viešpačiu ir vykdydami jo valią, gyvename tikra laisve.

Norėčiau pabrėžti dar vieną Petro laikysenos kalėjime aspektą: kol krikščionių bendruomenė atkakliai meldėsi, Petras „miegojo“ (*Apd* 12, 6). Šioje kritinėje ir grėsmingoje situacijoje toks elgesys gali pasirodyti keistas, tačiau iš tikrųjų liudija ramybę ir pasitikėjimą; Petras pasitiki Dievu, jaučiasi gaubiamas saviškių solidarumo bei maldos ir visiškai atiduoda save į Viešpaties rankas. Tokia turėtų būti ir mūsų malda: uoli, solidari su kitais, kupina pasitikėjimo Dievu, pažįstančio mūsų giliausią vidų ir taip mumis besirūpinančio, kad, pasak Jėzaus, „jūsų net visi galvos plaukai suskaiityti. Tad nebijokite!“ (*Mt* 10, 30–31). Petras savo kalinimo bei išlaisvinimo iš kalėjimo naktį išgyvena kaip sekimo paskui Viešpatį, įveikiantį nakties tamsą ir išlaisvinantį iš vergijos grandinių bei mirties pavojų, akimirka. Tai stebuklingas išlaisvinimas, paženklintas tiksliai įvardijamų momentų: angelo vedamas Petras praeina pro pirmą ir antrą sargybą iki geležinių vartų į miestą, tie savaime atsidaro (*plg. Apd* 12, 10). Petras ir Viešpaties angelas kartu įveikia dalį kelio, kol apaštalas atitoksta ir suvokia, kad jis iš tiesų išlaisvintas Viešpaties. Tai pagalvojęs, leidžiasi į Morkaus motinos Marijos namus, kur daug mokinių susirinkę melstis. Dar kartą bendruomenės atsakas į sunkumus ir pavojus yra savęs patikėjimas Dievui, santykio su juo pagilinimas.

Čia pravartu priminti dar vieną nelengvą pirmosios bendruomenės išgyventą situaciją. Apie ją savo laiške kalba Jokūbas. Tai bendruomenė, įstumta į krizę ir sunkumus ne persekiojimų, bet pavyduliavimo ir nesutarimų viduje (*plg. Jok* 3, 14–16). Apaštalas, ieškodamas, kodėl taip yra, atranda dvi pagrindines priežastis: narių pasidavimą savo aistroms, geidulių diktatui, savanaudiškumui (*plg. Jok* 4, 1–2a) ir maldos stygių – „nes neprašote“ (*plg. Jok* 4, 2b) – arba malda, kurios negalima vadinti malda – „prašote ir negaunate, nes negerai prašote – tik savo įnoriams patenkinti“ (*Jok* 4, 3). Norėdama pakeisti padėtį, bendruomenė, pasak Jokūbo, turėtų melstis kartu su Dievu, melstis tikrai uoliai ir vieningai. Jei malda, nuolatinis gyvas dialogas su Viešpačiu, negaivina, nepalaiko ir nelydi, kalbėjimas apie Dievą netenka vidinės jėgos ir liudijimas nuvysta. Tai svarbus raginimas mums ir mūsų bendruomenėms, tiek mažosioms, kaip antai, šeima, tiek didesnėms, kaip parapijos, vyskupijos, visa Bažnyčia. Tai rodo, kad šventojo Jokūbo bendruomenė meldėsi, tačiau neteisingai, nes jai rūpėjo tik savo aistros. Turime vis iš naujo mokytis deramai melstis, tikrai melstis, ieškoti Dievo, o ne savo gėrio.

Tuo metu bendruomenė, malda lydinti Petrą kalėjime, meldžiasi tinkamai, meldžiasi visą naktį vieningai. Ir apaštalui netikėtai pasibeldus į duris, visų širdis užlieja neapsakomas džiaugsmas. Džiaugsmas ir nuostaba reagent išklausančio Dievo darbą. Tad Bažnyčia meldžiasi už Petrą ir šis grįžta į Bažnyčią, kad papasakotų „kaip Viešpats išvedė jį iš kalėjimo“ (*Apd* 12, 17). Bažnyčioje, kurios uola jis yra (*plg. Mt* 16, 18), Petras pasakoja apie savo išlaisvinimo „Paschą“: jis patiria, jog sekimas paskui Kristų veda į tikrąją laisvę ir apgaubia spindinčia Priskėlimo šviesa, todėl ligi kankinio mirties gali liudyti, kad Viešpats yra Priskėlusysis ir tikrai „atsiuntė savo angelą ir išvadavo mane iš Erodo rankų“ (*Apd* 12, 11). Petro vėlesnė kankinystė Romoje jį galutinai suvienys su Kristumi, kuris jam pasakė, kad kai jis pasens, kitas jį nuves, kur nenori, taip nurodydamas, kokia mirtimi Petras pašlovins Dievą (*plg. Jn* 21, 18–19).

Brangūs broliai ir seserys, Luko papasakotas Petro išlaisvinimo epizodas mus moko, kad Bažnyčia, kiekvienas iš mūsų, išbandymų naktį turi nepaliaujamai budėti palaikančia malda. Nuo pirmos akimirkos, kai buvau išrinktas šventojo Petro įpėdiniu, ir aš visada jaučiau jūsų maldos, Bažnyčios maldos paspirtį sunkiausiomis akimirkomis. Nuoširdžiai už tai dėkoju. Nuolat ir su pasitikėjimu meldžiantis, Viešpats išlaisvina iš grandinių, praveda pro kiekvieną mūsų širdį kamuojančios nelaisvės naktį, dovanoja širdžiai giedrumo atlaikyti gyvenimo sunkumus, net atstūmimą, atmetimą, persekiojimą. Petro epizodas rodo, kokia maldos galia. Net surakintas grandinėmis, apaštalas ramus, tikras, kad yra ne vienas: už jį meldžiasi bendruomenė, Viešpats yra arti; be to, jis žino, kad Kristaus „galybė geriausiai pasireiškia silpnume“ (*2 Kor* 12, 9). Nuolatinė ir vieninga malda yra brangus įrankis gyvenimo kelyje atsirandantiems sunkumams įveikti, nes stipri vienybė su Dievu įgalina stiprią vienybę su kitais. Dėkoju.

Apie malda Pauliaus laiškuose

2012 m. gegužės 16 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Ankstesnėse katechezėse aptarėme malda Apaštalų darbuose, šiandien ketinu pradėti kalbėti apie malda šventojo Pauliaus, tautų apaštalo, laiškuose. Pirmiausia norėčiau atkreipti dėmesį, jog neatsitiktinai jo laišškai pradedami ir užbaigiami malda: pradžioje padėka ir pašlovinimu, pabaigoje palinkėjimu, kad bendruomenė, kuriai adresuojamas laiškas, lydėtų

Dievo malonė. Apaštalo laiškų turinys rutuliojamas tarp įžanginės formulės: „dėkoju savo Dievui per Jėzų Kristų“ (*Rom 1, 8*) ir baigiamojo palinkėjimo: „Viešpaties Jėzaus malonė tebūnie su jumis!“ (*1 Kor 16, 23*). Šventojo Pauliaus maldai būdinga didelė formų įvairovė – tai padėka ir palaiminimas, šlovinimas ir užtarimas, himnas ir šaukimasis. Tokia raiškos įvairovė rodo, kad malda apima ir perskverbia visas gyvenimo situacijas, tiek asmenines, tiek bendruomenių, į kurias kreipiamasi.

Apaštalas pirmiausia nori mus pamokyti, jog malda nelaikytina paprastu geru darbu, kuri atliekame Dievui, mūsų pačių veiksmu. Ji pirmučiausia yra dovana, Tėvo ir Jėzaus Kristaus mumyse gyvo, gaivinančio artumo vaisius. Laiške romiečiams rašoma: „O ir Dvasia ateina pagalbon mūsų silpnumui. Mes juk nežinome, kaip turėtume deramai melstis, todėl pati Dvasia užtaria mus neišsakomais atodūsiomis“ (*Rom 8, 26*). Žinome, kokie teisingi apaštalo žodžiai: „Nežinome, kaip turėtume deramai melstis.“ Trokštame melstis, bet Dievas toli, pokalbiui su Dievu mums stinga žodžių, kalbos, minčių. Galime tik atsiverti, atiduoti savo laiką Dievo žinion tikėdamiesi, kad jis padės pradėti tikrą dialogą. Apaštalas sako: kaip tik tas žodžių stygius, tas žodžių nebuvimas ir kartu mūsų karštas troškimas užmegzti ryšį su Dievu ir yra malda, kurią Šventoji Dvasia ne tik supranta, bet ir neša bei perteikia Dievui. Taigi būtent mūsų silpnumas per Šventąją Dvasią tampa tikra malda, tikru kontaktu su Dievu. Šventoji Dvasia yra tartum aiškintoja, kuri leidžia suprasti tai, ką norime pasakyti, ir mums, ir Dievui.

Maldoje labiau negu kokioje nors kitoje gyvenimo srityje patiriame savo silpnumą, skurdą, kūriniskumą, nes esame pastatomi Dievo visagalybės ir transcendencijos akivaizdoje. Juo geriau išmokstame klausytis Dievo ir kalbėtis su juo, tiek, kad mūsų malda pamažu virsta mūsų sielos kasdieniu alsavimu, juo geriau suvokiame ir savo ribas ne tik konkrečiose kasdienybės situacijose, bet ir mūsų santykio su Viešpačiu lygmeniu. Tada auga mūsų poreikis vis labiau Juo pasitikėti, Jam save patikėti, suprantame, kad „nežinome, kaip turėtume deramai melstis“ (*Rom 8, 26*). O Šventoji Dvasia ateina pagalbon mūsų silpnumui, apšviečia mūsų protą ir sušildo širdį nukreipdama mūsų žvilgsnį į Dievą. Šventajam Pauliui malda pirmiausia yra Dvasios veikimas mūsų žmogystėje, Dvasiai imantis mus, silpnus žmones, susaistytus su materialia tikrove, paversti dvasiniais žmonėmis. Pirmajame laiške korintiečiams Paulius aiškina: „O mes gavome ne pasaulio dvasią, bet iš Dievo einančią Dvasią, kad pažintume mums suteiktas Dievo dovanas. Apie tai ir kalbame ne mokytais žmogiškosios išminties žodžiais, bet tais, kurių išmo-

kė Dvasia, – dvasiniais žodžiais aiškindami dvasines tiesas“ (*2, 12–13*). Apsigyvenusi mūsų žmogiškame silpnume, Šventoji Dvasia mus keičia, užtaria, veda į Dievo aukštybę (plg. *Rom 8, 26*).

Per tą Šventosios Dvasios artumą susivienijame su Kristumi, nes ji yra Dievo Sūnaus, kuriame tapome vaikais, Dvasia. Šventasis Paulius kalba ne tik apie Dievo Dvasią, bet ir apie Kristaus Dvasią (plg. *Rom 8, 9*). Akivaizdu: jei Kristus yra Dievo Sūnus, tai jo Dvasia yra ir Dievo Dvasia. Tad jei Dievo Dvasia, Kristaus Dvasia, priartėjo prie mūsų Dievo Sūnuje ir Žmogaus Sūnuje, tai Dievo Dvasia taip pat tampa žmogaus dvasia ir mus palyti; galime įžengti į Dvasios bendrystę. Būtų galima sakyti, kad įsikūnijusiam Sūnuje tapo regimas ne tik Dievas Tėvas, bet Jėzaus, Jėzaus Kristaus, tapusio žmogumi, nukryžiuoto, mirusio ir prisikėlusio, gyvenime bei veikloje pasireiškė ir Dievo Dvasia. Apaštalas primena: „Nė vienas negali ištarti: *Jėzus yra Viešpats*, jei Šventoji Dvasia nepaskatina“ (*1 Kor 12, 3*). Tad Dvasia kreipia širdį į Jėzų Kristų taip, kad „aš gyvenu, bet nebe aš, o gyvena manyje Kristus“ (*Gal 2, 20*). Savo „Katechezėse apie sakramentus“ šventasis Ambraziejus sako: „Kas apsvaigęs nuo Dvasios, tas išsisknijęs Kristuje“ (*5, 3, 17: PL 16, 450*).

Norėčiau pabrėžti tris padarinius, kuriuos išvysime savo krikščioniškajame gyvenime, jei leisime, kad mumyse veiktų ne pasaulio dvasia, bet Kristaus Dvasia, kaip viso mūsų veikimo vidinis pradai.

Šventosios Dvasios gaivinama malda pirmiausia įgailins mus palikti nuošalyje ir įveikti bet kurią baimės ir vergystės formą ir gyventi tikra Dievo vaikų laisve. Be mūsų buvimą Kristuje kasdien maitinančios maldos, vis labiau artinančios prie jo, atsidursime šventojo Pauliaus Laiške romiečiams nusakytoje situacijoje: nedarysime gėrio, kurio trokštame, bet darysime blogį, kurio nenorime (plg. *Rom 7, 19*). Šia ištara išreiškiamas žmogaus susvetimėjimas, mūsų laisvės sugriovimas dėl mūsų būties sąsajos su gimtąja nuodėme: trokštame gėrio, bet darome blogį, kurio nenorime. Apaštalas nori, kad suprastume, jog iš tokios padėties mus išlaisvinti gali ne mūsų valios pastangos ar Įstatymas, bet Šventoji Dvasia. Kadangi ten, „kur Viešpaties Dvasia, ten ir laisvė“ (*2 Kor 3, 17*), su malda patiriame Dvasios dovanotą laisvę, autentišką laisvę, išlaisvinančią iš blogio bei nuodėmės ir atveriančią gėriui, gyvenimui ir Dievui. Dvasios laisvė – tęsia šventasis Paulius – nesutapatinama su nevaržomumu, galimybe rinktis blogį, bet veikiau reiškia Dvasios vaisius, kurie yra „meilė, džiaugsmas, taika, kantrybė, malonumas, gerumas, ištikimybė, romumas, susivaldymas“ (*Gal 5, 22*). Vadinas, tikroji laisvė yra gebėjimas realiai

žengti keliu, kuriuo veda gėrio, tikrojo džiaugsmo, Dievo troškimas, nesileidžiant, kad mus kita linkme nukreiptų išorinės aplinkybės.

Antra, kai leidžiamės veikiami Kristaus Dvasios, mūsų ryšys su Dievu tampa toks gilus, jog jo nebeįstengia paveikti jokia tikrovė ar aplinkybė. Tada suvokiame, kad malda neapsaugo mūsų nuo išbandymų ar kančių, bet padeda tai atlaikyti vienijantis su Kristumi ir jo kančia ir puoselėjant viltį dalyvauti ir jo šlovėje (plg. *Rom 8, 17*). Neretai melddamiesi prašome Dievą išlaisvinti iš fizinio bei dvasinio blogio ir darome tai juo labai pasitikėdami. Bet dažnai atrodo, jog esame neišklausyti, ir tada kyla grėsmė nusivilti ir daugiau nebesimelsti. Iš tikrųjų kiekvieną žmogaus šauksmą Dievas išgiršta, ir kaip tik per nuolatinę ir ištikimą maldą kartu su šventuoju Pauliumi suvokiame, „jog šio laiko kentėjimai negali lygintis su būsimąja garbe, kuri mummyse bus apreikšta“ (*Rom 8, 18*). Malda neapsaugo nuo išbandymų ir kančių, juk – sako šventasis Paulius – „dejuojame, laukdami įvaikinimo ir mūsų kūno atpirkimo“ (*Rom 8, 23*); Paulius sako, kad malda neapsaugo nuo kančių, bet ji leidžia tai atlaikyti ir sutikti su nauja jėga, su tuo pačiu Jėzaus pasitikėjimu, Jėzaus, kuris, pasak Laiško žydams, „savo kūno dienomis siuntė prašymus bei maldavimus su balsiu šauksmu ir ašaromis į tą, kuris jį galėjo išgelbėti nuo mirties, ir buvo išklaustas dėl savo pagarbumo“ (5, 7). Dievo Tėvo atsakas Sūnui į jo šauksmus ir ašaras yra ne išlaisvinimas iš kančių, kryžiaus ir mirties, bet daug didesnis išklausymas, daug gilesnis atsakas; per kryžių ir mirtį Dievas atsakė Sūnaus prikėlimu, nauju gyvenimu. Šventosios Dvasios gaivinama malda padeda ir mums kasdien žengti gyvenimo keliu, kuriame susiduriame su išbandymais bei kančiomis turėdami nepajudinamą viltį, pasitikėdami Dievu, kuris atsako taip, kaip atsakė Sūnui.

Ir trečia, melddamiesi tikintieji atsiveria žmonijai ir visai kūriniųjai, su ilgesiu laukiančiai, „kada bus apreikšti Dievo vaikai“ (*Rom 8, 19*). Tai reiškia, kad malda, palaiškoma Kristaus Dvasios, kuri kalba mūsų pačių gilumoje, niekada nelieka užsisklendusi, niekuomet nėra malda tik už mane, bet atsiveria dalijimuisi mūsų laikų kančiomis, kitų žmonių kančiomis. Malda tampa kitų užtarimu ir išlaisvinimu iš mūsų pačių, vilties kanalu visai kūriniųjai, išraiška Dievo meilės, išlietos mūsų širdyse Šventosios Dvasios, kuri mums duota (plg. *Rom 5, 5*). Kaip tik šitai yra ženklas tikrosios maldos, kuri atsiveria kitiems ir per tai mane išlaisvina, taip padėdama atpirti pasaulį.

Brangūs broliai ir seserys, šventasis Paulius moko, kad mūsų malda turi atsiverti Šventosios Dvasios artumui, Dvasios, kuri meldžiasi mummyse neišsakomais atodū-

siais, skatindama mus visa širdimi, visa esybe laikytis Dievo. Kristaus Dvasia tampa mūsų „silpnos“ maldos jėga, mūsų „blausios“ maldos šviesa, mūsų „sausos“ maldos ugnimi, dovanodama tikrąją vidinę laisvę, mokydama gyventi susidūrus su egzistencijos išbandymais, būnant tikriems, kad esame ne vieni, atverdamą žmonijos ir kūriniųjai, kuri „ligi šiol tebedūsauja ir tebesikankina“ (*Rom 8, 22*), horizontams. Dėkoju.

Apie tikinčiųjų kreipinį „Aba“ (*Gal 4, 6–7; Rom 8, 14–17*)

2012 m. gegužės 23 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Praėjusį trečiadienį parodžiau, kad Šventoji Dvasia, pasak šventojo Pauliaus, yra didi maldos mokytoja ir moko mus kreiptis į Dievą švelniais vaiko žodžiais „Aba, Tėve“. Taip elgėsi Jėzus; net sunkiausią savo žemiškojo gyvenimo akimirką jis neprarado pasitikėjimo Tėvu ir visad šaukėsi jo kaip mylimas Sūnus. Getsemanėje, jausdamas mirties baimę, jis meldžiasi: „Aba, Tėve, tau viskas įmanoma. Atitolink nuo manęs šią taurę! Tačiau tebūnie ne kaip aš noriu, bet kaip tu“ (*Mk 14, 36*).

Bažnyčia nuo pat pirmųjų savo žingsnių perėmė bei pasisavino šį šaukimąsi, pirmiausia maldoje „Tėve mūsų“, kuria kasdien melddamiesi sakome: „Tėve... teesie tavo valia kaip danguje, taip ir žemėje“ (*Mt 6, 9–10*). Du kartus tą šaukimąsi atrandame šventojo Pauliaus laiškuose. Kaip ką tik girdėjome, apaštalas į galatus kreipiasi tokiais žodžiais: „O kadangi esate įvaikai, Dievas atsiuntė į mūsų širdis savo Sūnaus Dvasią, kuri šaukia: *Aba, Tėve!*“ (*Gal 4, 6*). Viduryje Dvasiai skirtos giesmės, esančios Laiško romiečiams aštuntame skyriuje, šventasis Paulius sako: „Jūs gi esate gavę ne vergystės dvasią, kad ir vėl turėtumėte bijoti, bet gavote įvaikystės Dvasią, kurioje šaukiame: *Aba, Tėve!*“ (*Rom 8, 15*). Krikščionybė yra ne baimės, bet pasitikėjimo ir meilės Tėvui, kuris mus myli, religija. Šiomis dviem glaustomis ištatomis kalbama apie Šventosios Dvasios atsiuntimą ir priėmimą, apie Prisikėlusiojo dovaną, padarančią mus vaikais Kristuje, viengimyje Sūnuje, ir įkeliančią į sūnišką santykį su Dievu, į santykį, paženklintą gilaus pasitikėjimo, koks būdingas mažiems vaikams, į sūnišką santykį, panašų į Jėzaus santykį su Tėvu, nors ir skirtingą savo ištaka bei gilumu: Jėzus yra žmogumi tapęs amžinasis Dievo Sūnus, o mes, priešingai, vaikais tampame Jame

būdami laike per tikėjimą ir Krikšto bei Sutvirtinimo sakramentus; šiais dviem sakramentais esame panardinami į Kristaus Velykų slėpinį. Šventoji Dvasia yra brangi ir būtina dovana, ji padaro mus Dievo vaikais, įgyvendina įvaikinimą, o būti Dievo vaikais pašaukti visi žmonės, nes, anot dieviškojo palaiminimo Laiške efeziečiams, Dievas išsirinko mus „jame prieš pasaulio sukūrimą, kad būtume šventi ir nesutepti jo aki-vaizdoje. Iš grynios meilės, laisvu savo valios nutarimu, jis iš anksto paskyrė mus per Jėzų Kristų tapti jam išūniais“ (Ef 1, 4).

Galbūt šiandienis žmogus nesuvokia grožio, didingumo ir paguodos, giliai glūdinčių žodyje „tėvas“, kuriuo maldoje galime kreiptis į Dievą, nes tėvo pavidas šandien nėra toks ryškus, o kasdieniame gyvenime ir pakankamai teigiamas. Tėvo stygius, mažo vaiko gyvenime nesamo tėvo problema yra didžiulė mūsų laikų problema, todėl sunku ir suvokti gilumą to, kas norima išreikšti sakant, kad Dievas yra mums Tėvas. Iš paties Jėzaus, iš jo sūniško santykio su Tėvu galime sužinoti, ką iš tikrųjų reiškia „tėvas“, koks iš tikrųjų yra Tėvas danguje. Religijos kritikai tikina, kad kalbėjimas apie „Tėvą“ – Dievą yra mūsų tėvo projekcija į dangų. Bet iš tikrųjų yra priešingai: Evangelijoje Kristus parodo, kas yra tėvas ir koks yra tikrasis tėvas, kad galėtume sužinoti, kas yra tikroji tėvystė, mokytis tikrosios tėvystės. Prisiminkime Jėzaus žodžius Kalno pamoksle, kur jis sako: „Mylėkite savo priešus ir melskitės už savo persekiotojus, kad būtumėte savo dangiškojo Tėvo vaikai“ (Mt 5, 44–45). Kaip tik Jėzaus, viengimio Sūnaus, atiduodančio save ant kryžiaus, meilė atskleidžia tikrą Tėvo prigimtį: jis yra Meilė, ir mes, melsdamiesi kaip vaikai, įžengiame į tą meilės, Dievo meilės, kuri apvalo mūsų troškimus ir nuostatas, paženklintas senajam žmogui būdingo uždarumo, tenkinimosi savimi, savanaudiškumo, apytaką.

Galėtume sakyti, kad Dieve tėvystė yra dviejų matmenų. Dievas yra mūsų Tėvas pirmiausia todėl, kad yra mūsų Kūrėjas. Kiekvienas iš mūsų, kiekvienas vyras ir kiekviena moteris, yra Dievo stebuklas, jo asmeniškai panorėtas ir pažintas. Pradžios knygos pasakymu, jog žmogus sukurtas pagal Dievo paveikslą (plg. 1, 27), norima išreikšti, kad Dievas yra mūsų tėvas, ir nesame jam anoniminės, beasmenės būtybės, bet turime vardą. Meldžiantis mane visad sujaukina vienas sakinyš iš psalmių: „Tavo rankos padarė mane – sukūrė“, – sako psalmininkas (Ps 119, 73). Šiame gražiam įvaizdyje kiekvienas gali įžvelgti savo asmeninį santykį su Dievu: „Tavo rankos mane padarė. Tu mane sugalvojai, sukūrei ir panorai.“ Bet tai dar ne pabaiga. Kristaus Dvasia atveria antrą, sukūrimą pranokstantį Dievo tėvystės matmenį. Jėzus yra „Sūnus“ pilnatviš-

ka šio žodžio prasme, „vienos prigimties su Tėvu“, kaip išpažįstame Tikėjimo išpažinime. Tapdamas žmogumi kaip mes, per savo įsikūnijimą, mirtį ir prisikėlimą Jėzus savo ruožtu priima mus į savo žmogystę bei buvimą Sūnumi taip, kad ir mes galime įžengti į jo savitą priklausomybę Dievui. Žinoma, mūsų buvimui Dievo vaikais trūksta Jėzui būdingo pilnatviškumo: turime vis labiau tokiais tapti žengdami savo krikščioniškosios egzistencijos keliu, vis labiau augti sekdami Kristų, bendraudami su Juo, kad mūsų meilės ryšys su Dievu Tėvu, palaikančiu mūsų gyvenimą, taptų vis glaudesnis. Būtent tokia pamatinė tikrovė mums atsiskleidžia, kai atsiveriame Šventajai Dvasiai ir ji paakina kreiptis į Dievą tariant jam „Aba, Tėve“. Su Jėzumi tikrai esame įvaikinami pranokstant sukūrimą, tikrai esame suvienyti su Dievu ir vaikai naujai, nauju matmeniu.

Bet norėčiau grįžti prie abiejų šventojo Pauliaus tekstų, kuriuos aptarėme apmąstydami Šventosios Dvasios veikimą mūsų maldoje. Tai irgi vienas kitą atitinkantys, bet vienu niuansu besiskiriantys tekstai. Laiške galatams apaštalas tvirtina, jog „Aba, Tėve!“ mumyse šaukia Dvasia; Laiške romiečiams sako, kad „Aba, Tėve!“ šaukiame mes. Šventasis Paulius nori, kad suprastume, jog krikščioniškoji malda niekada nėra vienos krypties – nuo mūsų Dievo link, nėra tik „mūsų veikimas“, bet per maldą reiškiasi abipusis santykis, kur Dievas veikia pirmas: mumyse šaukia būtent Šventoji Dvasia, ir mes galime šaukti todėl, kad mus paakina Šventoji Dvasia. Negalėtume melstis, jei į mūsų širdį nebūtų įrašytas Dievo ilgesys, buvimas Dievo vaiku. Nuo pat savo egzistencijos pradžios *homo sapiens* visada ieško Dievo, pokalbio su juo, nes Dievas pats įsirašė į mūsų širdį. Vadinasi, pirmą žingsnį žengia Dievas, ir sulig Krikštu jis iš naujo veikia mumyse, Šventoji Dvasia veikia mumyse. Jis yra pirmasis maldos iniciatorius, kad galėtume tikrai kalbėtis su Dievu ir sakyti Dievui „Aba“. Vadinasi, mūsų maldą ir gyvenimą Trejybės ir Bažnyčios horizontams atveria jo artumas.

Be to, antra, suprantame, kad Kristaus Dvasios malda mumyse ir mūsų malda Jame yra ne tik individualus, bet ir visos Bažnyčios aktas. Maldoje atsiveria mūsų širdis, įžengiame į bendrystę ne tik su Dievu, bet ir su visais Dievo vaikais, nes esame viena. Kreipdamiesi į Tėvą savo vidinėje erdvėje, tyloje ir susikaupe, nesame vieni. Tas, kas kalbasi su Dievu, niekada nėra vienas. Esame dalis Bažnyčios didžiosios maldos, didžiosios simfonijos, kurią krikščionių bendruomenė visuose Žemės kampeliuose ir visais laikais kelia į Dievą. Tiesa, muzikantai ir instrumentai skirtingi – tai praturtinantis dalykas, – bet šlovinimo melodija

yra vieninga ir darni. Kaskart, kai sušunkame: „Aba, Tėve!“, mūsų šaukimąsi palaiko Bažnyčia, visa besimeldžiančių žmonių bendrystė, ir mūsų šaukimasis yra Bažnyčios šaukimasis. Tai atspindi charizmą, tarnybų, užduočių bendruomenėje įvairovė. Šventasis Paulius rašė Korinto krikščionims: „Esama skirtingų malonės dovanų, tačiau ta pati Dvasia. Esama skirtingų tarnysčių, tačiau tas pats Viešpaties. Ir esama skirtingų darbų, tačiau tas pats Dievas, kuris visa veikia visur kur“ (1 Kor 12, 4–6). Kartu su Kristumi ir Kristuje išarti: „Aba, Tėve!“ akinančios Šventosios Dvasios vadovaujama malda įsiterpia į vieną didžiulę Dievo šeimos mozaiką, kur kiekvienas turi vietą ir svarbų vaidmenį artimoje vienybėje su kitais.

Baigiant dar viena pastaba: mokykimės šaukti: „Aba, Tėve!“ ir su Marija, Dievo Sūnaus Motina. Laiko pilnatvės metas, apie kurį šventasis Paulius kalba Laiške galatams (plg. 4, 4), ateina tą akimirka, kai Marija taria „taip“, visiškai pritardama Dievo valiai: „Štai aš Viešpaties tarnaitė“ (Lk 1, 38).

Brangūs broliai ir seserys, mokykimės pajusti savo maldoje buvimo Dievo draugu, vaiku grožį, galimybės kreiptis į Jį su pasitikėjimu kaip mylimam tėvų vaikui grožį. Atverkime savo malda Dvasios veikimui, kad ji mumyse sušuktų Dievui: „Aba, Tėve!“ ir kad mūsų malda nuolat keistų mūsų mąstymą, mūsų veikimą, idant jie taptų vis panašesni į viengimio Sūnaus, Jėzaus Kristaus, mąstymą ir veikimą. Dėkoju.

Apie Dievo „taip“ Jėzuje Kristuje ir Bažnyčios „amen“ (2 Kor 1, 3–14. 19–20)

2012 m. gegužės 30 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Šiose katechezėse apmąstysime malda šventojo Pauliaus laiškuose ir mėginsime ją suvokti kaip tikrą ir asmeninį susitikimą su Dievu Tėvu Kristuje per Šventąją Dvasią. Šiame susitikime užsimezga dialogas tarp Dievo ištikimojo „taip“ ir tikinčiųjų pasitikėjimo kupino „amen“. Tokiai dinamikai išryškinti stabtelėkime prie Antrojo laiško korintiečiams. Šį aistringą laišką šventasis Paulius siunčia Bažnyčiai, nekart suabejojusiai jo apaštalavimu. Jis atveria savo širdį, norėdamas vėl patikinti adresatus, kad yra ištikimas Kristui ir Evangelijai. Antrasis laiškas korintiečiams pradedamas Naujojo Testamento iškiliausia pašlovinimo malda. Štai ji: „Tebūna pašlovinintas Dievas, mūsų Viešpaties Jėzaus

Kristaus Tėvas ir visokios paguodos Dievas, kuris guodžia mus kiekviename sielvarte, kad ir mes galėtume paguosti bet kokio sielvarto ištiktuosius ta paguoda, kurią gauname iš Dievo“ (2 Kor 1, 3–4).

Paulius gyveno kamuojamas didelių negandų, turėjo patirti daug sunkumų ir kančių, bet niekada neprarado drąsos, palaikomas malonės ir artumo Viešpaties Jėzaus Kristaus, kurio apaštalu ir liudytoju tapo sudėdamas visą savo gyvenimą į jo rankas. Dievo pašlovinimu ir dėkojimu jam Paulius šį laišką pradeda kaip tik todėl, kad nė akimirka Kristaus apaštalas nebuvo pajutęs, kad gailestingą Tėvo, visokios paguodos Dievo, palaikymas būtų susilpnėjęs. Šiame laiške jis sako, jog jam yra tekę smarkiai kentėti, bet visose tokiose situacijose visuomet atsiverdavo naujas kelias, jis sulaukdavo iš Dievo paguodos ir paramos. Dėl Kristaus skelbimo patyrė persekiojimų, galop buvo įmestas į kalėjimą, bet viduje visada jautėsi laisvas, gaivinamas Kristaus artumo ir troško skelbti Evangelijos vilties žodį. Timotejui, savo ištikimam bendradarbiui, iš kalėjimo surakintas grandinėmis taip rašė: „Bet Dievo žodis nesurakinamas! Todėl aš visa pakeliu dėl išrinktųjų, kad ir jie laimėtų išganymą Kristuje Jėzuje su amžinąja šlove“ (2 Tim 2, 9b–10). Kentėdamas dėl Kristaus, jis sulaukia Dievo paguodos. Apaštalas rašo: „Kaip mums gausiai tenka Kristaus kentėjimų, taip per Kristų mes kupini ir paguodos“ (2 Kor 1, 5).

Šlovinimo maldoje, kuria pradedamas Antrasis laiškas korintiečiams, greta sielvarto temos vyrauja paguodos tema – paguodos, suvoktinos čia ne tik kaip paspirtis, bet pirmiausia kaip padaršinimas ir paraginimas nepasiduoti negandoms ir sunkumams. Esame kviečiami visomis aplinkybėmis gyventi vienydamiesi su Kristumi, kuris užsikrovė ant savęs visą pasaulio kančią ir nuodėmę, kad atneštų šviesą, viltį, atpirkimą. Ir taip Jėzus padaro mus gebančius savo ruožtu paguosti bet kurio sielvarto ištiktuosius. Artima vienybė su Kristumi maldoje ir pasitikėjimas jo artumu parengia mus dalytis brolių kančiomis ir sielvartais. Paulius rašo: „Jei kas silpsta, ar aš nesilpstu? Jei kas piktnasi, ar aš nedegu apmaudu?“ (2 Kor 11, 29). Toks dalijimasis randasi ne iš paprasto geranoriškumo, ne iš žmogiškojo dosnumo ar altruizmo, bet kyla iš Viešpaties paguodos, iš nepajudinamos paspirties, plaukiančios „ne iš mūsų, bet iš Dievo“ (2 Kor 4, 7).

Brangūs broliai ir seserys, mūsų gyvenimas ir mūsų kelias dažnai paženklinti sunkumų, nesupratingumo, kančios. Visi tai žinome. Puoselėdami ryšį su Viešpačiu, nuolatos kasdien meldamiesi galime konkrečiai pajusti iš Dievo ateinančią paguodą. Ir tai sustiprina mūsų tikėjimą, nes konkrečiai patiriame Dievo „taip“

Kristuje žmogui, mums, man; pajuntame jo ištikimą meilę ligi savo Sūnaus atidavimo ant kryžiaus. Šventasis Paulius tvirtina: „Juk Dievo Sūnus Kristus Jėzus, kurį jums paskelbėme aš, Silvanas ir Timotiejus, anaip tol nebuvo ir *taip*, ir *ne*, bet jame buvo tik *taip*. Kiek tik yra Dievo pažadų, jie yra jame *taip*. Todėl per jį skamba ir mūsų *amen* Dievo garbei“ (2 Kor 1, 19–20). Dievo „*taip*“ nėra pusinis, niekada nėra tarp „*taip*“ ir „*ne*“, tai paprastas ir tvirtas „*taip*“. Ir į tą „*taip*“ atsiliepiame savuoju „*taip*“, savuoju „*amen*“ ir per tai pasilieiname saugūs dieviškajame „*taip*“.

Tikėjimas yra pirmiausia ne žmogiškasis veikimas, bet Dievo dovana, besišaknijanti jo ištikimybėje, jo „*taip*“, leidžiančiame mums suprasti, kaip gyventi mylint jį ir brolius. Visa išganyto istorija yra vis pilnatviškesnis Dievo ištikimybės, nepaisant mūsų neištikimybės bei atmetimų, apreiškimas, lydimas tikrumo, kad „Dievo malonės dovanos ir pašaukimas – neatšaukiami“, kaip skelbiama Laiške romiečiams (11, 29).

Brangūs broliai ir seserys, Dievo veikimo būdas, labai besiskiriantis nuo mūsų, teikia mums paguodos, jėgos ir vilties, nes Dievas niekad neatšaukia savojo „*taip*“. Turėdami prieš akis konfliktus tarp žmonių, net tarp šeimos narių, mes dažnai esame nelinkę ištvermingai praktikuoti dovanotos meilės, reikalaujančios išpareigoti ir aukotis. Dievas, priešingai nei mes, niekada nepraranda kantrybės mūsų atžvilgiu, visada užbėga į priekį savo begaliniu galeistingumu, eina pirmas pasitikti, o jo „*taip*“ yra absoliučiai patikimas. Jo nepasveriamos, beribės meilės dydį mums atskleidžia kryžiaus įvykis. Laiške Titui šventasis Paulius taip rašo: „...pasirodė mūsų Gelbėtojo Dievo gerumas ir meilė žmonėms“ (3, 4). Kad šis „*taip*“ kasdien atsinaujintų, Dievas mus „patepė Kristui, <...> pažymėjo mus savo antspaudu ir siuntė į mūsų širdis Dvasios laidą“ (2 Kor 1, 21b–22).

Iš tiesų būtent Šventoji Dvasia nuolatos daro artimą bei gyvą Dievo „*taip*“ Kristuje ir sužadina mūsų širdyse troškimą juo sekti, kad vieną dieną iki galo įžengtume į jo meilę ir gautume ne žmogaus rankų darbo buveinę danguje. Nėra nė vieno, kuris nebūtų ieškomas ir šaukiamas tos ištikimos meilės, gebančios laukti ir tų, kurie vis atsiliepia į ją atmetimu „*ne*“ ar širdies kietumu. Dievas visada laukia, ieško, trokšta priimti į bendrystę su savimi, kad kiekvienam galėtų dovanoti gyvenimo, vilties ir taikos pilnatvę.

Į Dievo ištikimąjį „*taip*“ įsilieja Bažnyčios „*amen*“, girdimas kiekviename liturgijos veiksmo: „*amen*“ yra tikėjimo atsakas, visada užbaigiantis mūsų asmeninę bei bendruomeninę maldą ir išreiškiantis mūsų „*taip*“

Dievo iniciatyvai. Dažnai maldoje žodeliu „*amen*“ atsakome iš įpročio, nesuvokdami jo giliosios reikšmės. Šis žodis kyla iš `aman, hebrajų ir aramėjų kalbose reiškiančio „padaryti stabilų“, „sutvirtinti“, taigi „būti tikram“, „sakyti tiesą“. Pažvelgę į Šventąjį Raštą, pamatysime, kad šis „*amen*“ priduriamas šlovinimo ir aukštinimo psalmių, kaip antai 41-osios psalmės, pabaigoje: „Tu padėsi man, nes darau tai, kas dora, ir laikysi mane amžinai savo Artume. Tebūna pagarbintas Viešpats, Izraelio Dievas, per amžių amžius. Amen! Amen!“ (Ps 41, 13–14). Arba taip išreiškiamas laikymasis Dievo tą akimirka, kai Izraelio tauta, kupina džiaugsmo, grįžta iš babiloniškosios tremties ir taria Dievui ir jo Įstatymui savo „*taip*“, savo „*amen*“. Nehemijo knygoje pasakojama, kad tautai sugrįžus, „Ezra atskleidė knygą visų žmonių akyse, nes jis stovėjo aukščiau už visus žmones. Jam atvėrus knygą, visi žmonės atsistojo. Ezrai pašlovinus Viešpatį, didingąjį Dievą, žmonės atsakė: Amen! Amen! – iškeldami rankas“ (Neh 8, 5–6).

Nuo pat pradžios žydų liturgijos „*amen*“ tapo pirmosios krikščionių bendruomenės „*amen*“. Bažnyčios „*amen*“ pradedama iškili krikščionių liturgijos knyga – Apreiškimas Jonui: „Tam, kuris mus myli ir nuplovė savo krauju mūsų nuodėmes, ir padarė iš mūsų karaliją bei kunigus savo Dievui ir Tėvui, – jam šlovė ir galybė per amžių amžius! Amen“ (Apr 1, 5b–6). Taip rašoma pirmame Apreiškimo Jonui skyriuje. Ta pati knyga ir baigiama šaukimusi: „Amen. Ateik, Viešpatie Jėzau!“ (Apr 22, 21).

Brangūs bičiuliai, malda yra susitikimas su gyvu Asmenu, kuris išklauso ir su kuriuo galima kalbėtis, susitikimas su Dievu, atnaujinančiu savo nepajudinamą ištikimybę, savąjį „*taip*“ žmogui, kiekvienam iš mūsų, kad mus paguostų gyvenimo audrose ir įgalintų vienybėje su Juo gyventi džiaugsmo ir gėrio sklidiną gyvenimą, kurį atbaigs amžinasis gyvenimas.

Melsdamiesi esame pašaukti tarti „*taip*“ Dievui, atsiliepti šiuo „*amen*“, kuris reiškia pritarimą ir ištikimybę jam visu savo gyvenimu. Tos ištikimybės negalime pasiekti savo išgalėmis, ji nėra ir mūsų kasdienio išpareigojimo vaisius; ji ateina iš Dievo ir remiasi Kristaus, kuris sako: „mano maistas“ – vykdyti Tėvo valią (plg. Jn 4, 34), „*taip*“. Būtent į šitą „*taip*“, į Kristaus „*taip*“, į pritarimą Dievo valiai turime įžengti, jog kartu su šventuoju Pauliumi galėtume ištarti, kad gyvename ne mes, bet gyvena mumyse Kristus. Tada mūsų asmeninės ir bendruomeninės maldos „*taip*“ aprėps ir perkeis visą mūsų gyvenimą į Dievo paguodos gyvenimą, į gyvenimą, panardintą amžinoje ir nuolatinėje Meilėje. Dėkoju.

Šventoji tikėjimo mokymo kongregacija

Nuostatai, kaip atpažinti spėjamus pasirodymus ar apreiškimus

IŠANKSTINĖ PASTABA Nuostatų kilmė ir pobūdis

Metiniame visuotiniame susirinkime 1974 m. lapkričio mėnesį šios Šventosios kongregacijos tėvai išnagrino spėjamų pasirodymų ir su jais dažnai susijusių apreiškimų problemas ir padarė šias išvadas:

1. Per žiniasklaidą (*mass media*) naujienos apie tokius pasirodymus šiandien tarp tikinčiųjų pasklinda kur kas sparčiau negu anksčiau. Be to, dėl lengvesnio mobilumo gausėja piligriminių kelionių. Todėl bažnyčiai valdžiai tenka šiais klausimais skubiai priimti sprendimą.

2. Kita vertus, šiandienė mąstysena ir mokslo bei kritinio tyrimo reikalavimai neleidžia – jei apskritai nepanaikina tos galimybės – reikiama sparta priimti sprendimus, kuriais anksčiau būdavo užbaigiami tokių dalykų tyrimai (*constat de supernaturalitate, non constat de supernaturalitate*) ir kurie ordinarams suteikdavo galimybę leisti ar uždrausti tarp tikinčiųjų viešąjį kultą ar kitokias pamaldumo formas.

Dėl šių priežasčių, kad tokio pobūdžio faktų tarp tikinčiųjų sužadintas pamaldumas galėtų reikštis visiškai išlaikant bendrystę su Bažnyčia ir duotų gerų vaisių, iš kurių pati Bažnyčia ateityje galėtų atpažinti tikrąją tų faktų prigimtį, tėvai nusprendė šioje srityje skatinti šią praktiką.

Sužinojusi apie kokius nors spėjamus pasirodymus ar apsiereiškimus, bažnytinė valdžia privalės:

a) pirmiausia, remdamasi negatyviais ir pozityviais kriterijais, įvertinti faktą (plg. I sk. žemiau);

b) paskui, jei tyrimas baigsis palankiai, leisti tam tikras viešojo kulto ar pamaldumo apraiškas ir sykiu toliau labai išmintingai jas stebėti (tai prilygsta formulei: *pro nunc nihil obstare*);

c) pagaliau ilgainiui sukaupto patyrimo šviesoje (ypač atsižvelgiant į dvasinius vaisius, kylančius iš naujojo pamaldumo) priimti, jei to reikalauja atvejis, sprendimą dėl tiesos ir antgamtiškumo.

I. Kriterijai, pagal kuriuos bent tikėtinai įvertinamas spėjamų pasirodymų ir apreiškimų pobūdis

A) Pozityvūs kriterijai

a) Rimtais tyrimais įgytas moralinis tikrumas ar bent didelė fakto tikimybė.

b) Ypatingos aplinkybės, susijusios su fakto buvimu ir prigimtimi, tai yra:

1. Asmeninės subjekto arba subjektų savybės (ypač psichologinė pusiausvyra, sąžiningas ir teisingas moralinis gyvenimas, nuoširdumas ir įprastinis klusnumas bažnyčiai valdžiai, gebėjimas grįžti prie normalaus tikėjimo gyvenimo ir t. t.).

2. Apreiškimo atžvilgiu: teologinio ir dvasinio mokymo teisingumas ir neklaidingumas.

3. Sveikas pamaldumas ir gausūs bei pastovūs dvasiniai vaisiai (kaip antai, maldos dvasia, atsivertimai, artimo meilės liudijimai ir t. t.).

B) Negatyvūs kriterijai

a) Akivaizdi klaida fakto atžvilgiu.

b) Mokymo klaidos, priskiriamos paties Dievo, Šventiausios Mergelės Marijos ar kokio nors šventojo pasirodymams, tačiau neatmetant galimybės, kad subjektas – net nesąmoningai – prie autentiško antgamtinio apreiškimo pridūrė grynai žmogiškųjų elementų ar net kokių nors natūralaus lygmens klaidų (plg. šv. Ignacas. Pratybos, 336).

c) Akivaizdus pelno siekimas, artimai susijęs su faktu.

d) Rimti nemoralūs aktai, fakto momentu ar proga atlikti subjekto ar jo sekėjų.

e) Subjekto psichinės ligos ar psichopatiniai polinkiai, tikrai darę įtakos spėjamam antgamtiniam faktui, arba psichožės, kolektyvinė isterija ar panašūs reiškiniai.

Pabrėžtina, kad šie pozityvūs ir negatyvūs kriterijai yra indikacinio, o ne įvertinamojo pobūdžio ir taikytini sutelktinai ar paisant kokios nors abipusės konvergencijos.

II. Apie kompetentingos bažnytinės valdžios įsikišimą

1. Jei dėl spėjamo antgamtinio fakto tarp tikinčiųjų tarptum spontaniškai kyla koks nors kultas ar pamaldumas,

kompetentingai bažnytinei valdžiai tenka rimta pareiga nedelsiant išsiaiškinti ir uoliai budėti.

2. Atsiliepdama į teisėtą tikinčiųjų (t. y. esančių bendrystėje su ganytojais ir neakinamų sektantizmo dvasios) prašymą, kompetentinga bažnytinė valdžia gali įsikišti ir leisti bei skatinti tam tikras kulto ar pamaldumo formas, jei tam niekas nekliudo remiantis minėtais kriterijais. Tačiau būtina saugotis, kad tikintieji tokios elgsenos klaidingai nesuprastų kaip fakto antgamtiškumo pripažinimo iš Bažnyčios pusės (plg. Išankstinė pastaba, c).

3. Remdamasi savo užduotimi mokyti ir ganyti, kompetentinga bažnytinė valdžia gali įsikišti *motu proprio*, o rimtomis aplinkybėmis ir privalo tai padaryti siekdama, pavyzdžiui, pašalinti piktnaudžiavimus kulto ar pamaldumo srityje ar užbėgti jiems už akių, pasmerkti klaidingus mokymus, išvengti klaidingo ar nederamo misticizmo pavojaus ir t. t.

4. Abejotiniais atvejais, nekeliančiais pavojaus Bažnyčios gėriui, kompetentinga bažnytinė valdžia turėtų susilaikyti nuo bet kokio sprendimo ar tiesioginio įsikišimo (mat gali nutikti, kad antgamtinio vadinamas faktas ilgainiui nugrims į užmarštį); tačiau ji privalo išlikti budri, kad prireikus galėtų įsikišti greitai ir protingai.

III. Apie įsikišti kompetentingą valdžią

1. Pareiga budėti ir įsikišti pirmiausia tenka vietos ordinarui.

2. Regioninės ar nacionalinės vyskupų konferencijos įsikišti gali:

a) kai vietos ordinaras, atlikęs savo dalį, kreipiasi į konferenciją prašydamas tinkamesnio įvertinimo;

b) kai reikalas tapo svarbus visam regionui arba šaliai, tačiau visada pirma gavus vietos ordinaro pritarimą.

3. Apaštala Sostas gali įsikišti prašomas paties ordinaro arba kvalifikuotos tikinčiųjų grupės, arba remdamasis visuotine popiežiaus jurisdikcija (plg. IV sk. žemiau).

IV. Apie Šventosios tikėjimo mokymo kongregacijos įsikišimą

1. a) Šventosios kongregacijos įsikišimo gali prašyti ordinaras, kai yra atlikęs savo dalį, arba kvalifikuota tikinčiųjų grupė. Antruoju atveju būtina rūpintis, kad į Šventąją kongregaciją nebūtų kreipiamasi turint įtartinus motyvus (pavyzdžiui, norint priversti ordinarą

pakeisti savo teisėtai priimtus sprendimus, patvirtinti kokį nors sektantišką sambūrį ir t. t.).

b) Šventajai kongregacijai pridera sunkesniais atvejais, ypač kai reikalas paliečia didesnę Bažnyčios dalį, įsikišti *motu proprio*, visada pirma išklausius ordinaro ir, prireikus, vyskupų konferencijos.

2. Šventajai kongregacijai pridera iširti ordinaro veiksmus ir jiems pritarti arba, jei tai atrodo išmintinga, pradėti naują dalyko tyrimą, besiskiriantį nuo ordinaro atliktojo, tiriant pačiai kongregacijai ar patikint tai specialiai komisijai.

Šie nuostatai priimti Šventosios kongregacijos visuotinio susirinkimo ir 1978 m. vasario 24 d. patvirtinti popiežiaus Pauliaus VI, *feliciter regnans*.

Roma, Šventosios tikėjimo mokymo kongregacijos būstinė, 1978 m. vasario 25 d.

Kardinolas Franjo Šeper
Prefektas

+Jérôme Hamer OP
Sekretorius

Tikėjimo mokymo kongregacija

Pristatymas

1. Tikėjimo mokymo kongregacija gvildena klausimus, susijusius su tikėjimo mokymo ir moralės skatinimu bei apsauga, be to, yra atsakinga už kitų problemų, kurios siejasi su tikėjimo drausme, kaip antai pseudomisticizmo, menamų pasirodymų, regėjimų ir pranešimų, priskiriamų antgamtiniam šaltiniui, tyrimu. Pastarosios labai keblios dikasterijai patikėtos užduoties atžvilgiu jau prieš trisdešimt metų buvo paskelbtas dokumentas *Normae de modo procedendi in diudicandis praesumptis apparitionibus ac revelationibus*. Šį priimtą kongregacijos tėvų ordinariniame susirinkime dokumentą 1978 m. vasario 24 d. patvirtino Dievo tarnas popiežius Paulius VI, o kongregacija išleido 1978 m. vasario 25 d. Tada su šiais *Nuostatais* buvo supažindinti tik vyskupai, o pats jis liko viešai nepaskelbtas, nes nuostatai pirmiausia buvo skirti Bažnyčios ganytojams.

2. Ilgainiui dokumentas keliomis kalbomis paskelbtas kai kuriuose su šiuo klausimu susijusiuose darbuose

be šios kompetentingos dikasterijos leidimo. Šiandien reikia pripažinti, kad šių svarbių nuostatų pagrindinis turinys jau išviešintas. Todėl Tikėjimo mokymo kongregacijai atrodė, jog minėtuosius *Nuostatus* priderėtų paskelbti ir išversti į kelias kalbas.

3. Patyrimo, susijusio su antgamtiniais reiškiniais, problematika ir toliau aktuali Bažnyčios gyvenimui ir misijai. Tą parodė ir vyskupų, 2008 m. spalį susirinkusių į Vyskupų sinodo 12-ąją ordinarinę asamblėją, pastoračinis susirūpinimas. Į tokį susirūpinimą popiežius Benediktas XVI atsiliepė viename iš svarbių posinodinio apaštališkojo paraginimo *Verbum Domini* tekstų, kur jis šią problematiką įterpia į globalinį išganymo tvarkos horizontą. Čia pravartu priminti popiežiaus mokymą, kurį reikėtų suprasti kaip kvietimą skirti šiems antgamtiniais reiškiniais prideramą dėmesį. Kaip tik atsižvelgiant į tai, pateikiama ir minėtoji publikacija.

„Visa tuo Bažnyčia aiškiai parodo, kad ji Jėzų Kristų laiko galutiniu Dievo Žodžiu; jis yra *Pirmasis ir Paskutinis* (Apr 1, 17). Jis kūriniškai ir istorijai suteikė galutinę prasmę, todėl esame pašaukti gyventi laike, apgyvendinti Dievo kūriniškai, laikydamiesi šio Žodžiui būdingo eschatologinio ritmo; tad *krikščioniškoji išganymo tvarka, kaip naujoji ir galutinė Sandora, jau niekada nenustos galiojusi. Todėl nebelauktina jokie naujo viešo Apreiškimo, iki garbingai pasirodys mūsų Viešpats Jėzus Kristus (plg. 1 Tim 6, 14 ir Tit 2, 13) (Dei Verbum, 4). Kaip Sinodo asamblėjos metu priminė Sinodo tėvai, krikščionybės savitumą sudaro Jėzaus Kristaus, Apreiškimo viršūnės, Dievo pažadų išpildymo ir Dievo ir žmogaus susitikimo tarpininko, įvykis. Jis, kuris mums „atskleidė“ Dievą (plg. Jn 1, 18), yra vienatinis ir galutinis žmonijai dovanotasis Žodis (Propositio, 4). Šią tiesą įstabiai išreiškė šv. Kryžiaus Jonas: Kadangi Dievas mums dovanuoja savo Sūnų, kuris yra jo vienatinis ir galutinis Žodis, jis šiuo vienatiniu Žodžiu iš karto pasakė viską ir daugiau nebeturi ko pridurti <...>. Mat ką jis prieš tai pranašams sakė iš dalies, dabar iki galo pasakė savo Sūnumi, dovanodamas viską – savo Sūnų. Todėl, kas dabar dar norėtų Viešpatį kamantinėti ir trokštų regėjimų ar apreiškimų, tas ne tik elgtųsi neprotingai, bet ir ižėistų Dievą, nes tada nebūtų nukreipęs žvilgsnio vien į Kristų, bet ieškotų kažko kita ir nauja (Kopimas į Karmelio kalną, II, 22).“*

Turėdamas tai prieš akis, popiežius Benediktas XVI pabrėžia:

„Tad Sinodas rekomendavo padėti tikintiesiems Dievo žodį skirti nuo privačių apreiškimų (Propositio, 47). Šie turi ne „pagerinti“ ar „papildyti“ galutinį Kristaus Apreiškimą, bet tam tikroje istorijos epochoje padėti jį tobuliau įgyvendinti (Katalikų Bažnyčios katekizmas, 67). Privačių apreiškimų vertė esmingai skiriasi nuo viešojo Apreiški-

mo vertės: pastarasis reikalauja iš mūsų tikėjimo, nes jame žmogiškais žodžiais ir tarpininkaujant gyvatai Bažnyčios bendruomenei mums kalba pats Dievas. Privataus apreiškimo tiesos kriterijus yra jo santykis su pačiu Kristumi. Jei jis mus veda tolyn nuo Kristaus, tai tikrai yra ne iš Šventosios Dvasios, kuri mus kreipia į Evangeliją, o ne nuo jos. Privatus apreiškimas yra paspirtis tam tikėjimui, ir jo įtikimumas atsiskleidžia per tai, kad jis kreipia į viešąjį Apreiškimą. Todėl kokio nors privataus apreiškimo bažnytinis patvirtinimas iš esmės parodo, kad atitinkama žinia niekuo neprieštarauja tikėjimui ir dorovei; ją galima paskelbti, o tikintiesiems leidžiama protingai jai pritarti. Privatus apreiškimas gali sudėlioti naujus akcentus, duoti pradžią naujoms pamaldumo formoms ar pagilinti senas. Jis gali išsiskirti tam tikru pranašišku (plg. 1 Tes 5, 19–21) ir vertingai padėti atitinkamu dabarties momentu geriau Evangeliją suprasti ir geriau ja gyventi, todėl jo nederėtų palikti be dėmesio. Tokią paspirtį galima siūlyti, tačiau ja naudotis neprivalu. Bet kuriuo atveju svarbu, kad tai maitintų tikėjimą, viltį ir meilę, kurie visiems yra nuolatinis išganymo kelias (Tikėjimo mokymo kongregacija. Fatimos žinia [2000 06 26]: *Ench. Vat.* 19, Nr. 974–1021)“ (1).

4. Ši kongregacija labai tikisi, kad oficialus dokumento *Nuostatai, kaip atpažinti spėjamus pasirodymus ar apreiškimus* paskelbimas padės Katalikų Bažnyčios ganytojams vykdyti svarbią spėjamų pasirodymų ir apreiškimų, žinių ir pranešimų arba, bendriau kalbant, nepaprastų, spėjamai antgamtinės kilmės reiškinių atpažinimo užduotį. Sykiu kongregacija viliasi, kad šis tekstas taip pat bus naudingas teologams ir kitiems žinovams, besidarbuojantiems šioje Bažnyčios gyvojo patyrimo srityje, šiandien gana reikšmingoje ir todėl reikalingoje gilesnio apmąstymo.

Vatikanas, 2011 m. gruodžio 14-oji, Šventojo Kryžiaus Jono liturginio minėjimo diena

Kardinolas William Levada
Prefektas

Nuorodos

(1) Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Verbum Domini* apie Dievo žodį Bažnyčios gyvenime ir misijoje (2010 09 30), 14: AAS 102 (2010), 695–996. Šia tema taip pat plg.: Katalikų Bažnyčios katekizmas, 66–67.

Mons. dr. Algirdas Jurevičius

Naujai senos mintys globaliniame išganymo tvarkos horizonte

Baigiantis 2011 metams Tikėjimo mokymo kongregacijos prefekto kard. Williamo Levados rūpesčiu buvo oficialiai paviešinti *Nuostatai, kaip atpažinti spėjamus pasirodymus ar apreiškimus*. Kadangi visoms Vatikano kongregacijoms būdinga skelbti įvairius potvarkius bei instrukcijas, trumpo dokumento pasirodymas nebūtų į save atkreipęs dėmesio, jeigu ne viena „smulkmena“: paviešinti nuostatai, pasirodo, nėra nauji, jie buvo patvirtinti 1978 m., tačiau viešai nepaskelbti. Su *Nuostatais* tuomet buvo supažindinti tik vyskupai. Kitaip tariant – *Nuostatai* buvo skirti Bažnyčios vidaus naudojimui. Išgirdus apie „slapto“ dokumento paviešinimą į šiuos *Nuostatus* atkreiptas didesnis dėmesys.

Kokios priežastys tuomet paskatino šio dokumento atsiradimą, o dabar paviešinimą? Ieškodami atsakymo į šiuos klausimus nusikelkime į XX a. vidurį, kai Vakarų visuomenėje buvo labai paplitęs individualizmas. Jis pasireiškė moraline, socialine bei visuomenine laikysena, pabrėžiančia visišką individo nepriklausomybę iškeliant asmeninius siekius ir vertybes virš visuomenės, taip pat ir bendruomenės tikslų bei vertybių. Individualistinė laikysena pamažu peraugo į ideologiją, atmetančią ne tik visuomenės moralines normas, bet ir organizuotą religiją. Religinėje plotmėje individualizmas pasireiškia nepritapimu prie tikinčiųjų bendruomenės, savo išskirtinumo akcentavimu bei neįprastų dvasinių potyrių ieškojimu.

Nors Dievas kiekvieną mūsų sukūrė skirtingą ir nepakartojamą (individualų!), tačiau bendruomeniškumo Dievo tautoje – Bažnyčioje patirtis naikina visas egoistines individualizmo apraiškas ir leidžia visiškai išskleisti savo individualumą bendruomeniškume. Bažnyčia vadovaujasi viešu ir galutiniu Apreiškimu, kuris savo kulminaciją pasiekė Jėzuje Kristuje, tačiau neatmetama ir privačių apreiškimų galimybė. Štai čia ir tenka ypatinga užduotis Bažnyčios ganytojams – ištirti, ar privatus apreiškimas padeda tobuliau įgyvendinti viešą Apreiškimą, ar tai paprasčiausias įvairių individualizmo apraiškų (o gal net liguistumo) pasireiškimas.

Racionalizmo nualintas šiandienis protas nepaprastai greitai susidomi racionaliai nepaaiškinamais reiškiniais, regėjimais, naujos informacijos iš „anapus“ perdavimu. Spėjami pasirodymai ar apreiškimai informacinių technologijų specialistų dėka gali būti gan greitai

paskleisti ir išpopuliarinti. Nors žinios apie tai plinta greitai, Bažnyčios ganytojai raginami neskubėti skelbti galutinio sprendimo, nebent jau iš pat pradžių būtų akivaizdus prieštaravimas viešam Apreiškimui.

1. Tyrimo pradžia – fakto įvertinimas

Bažnyčioje nuo seno įprasta spėjimą apreiškimą vertinti tiriant, ar tas įvykis yra antgamtinis, ar galima jį paaiškinti natūraliomis priemonėmis. Atsižvelgiant į tai, kad vizijas bei balsų girdėjimą gali sukelti ir įvairios psichinės ligos bei psichologinis išsekimas, pirmiausia siekiama išsiaiškinti, ar negalėjo vienu ar kitu atveju būti kokios nors šio pobūdžio įtakos.

Kadangi apreiškimas visuomet susijęs su konkrečiu asmeniu ar asmenų grupe, žvelgiama į šių asmenų gyvenimo sąžiningumą bei jų moralines laikysenas. Kuo patikimesnis liudininkas, tuo patikimesnė ir jo perduodama žinia!

2. Spėjimų apreiškimų turinio įvertinimas

Paradoksalu, tačiau privatūs apreiškimai nieko naujo neturi pridėti prie viešo Jėzaus Kristaus Apreiškimo. Didžiulis susižavėjimas spėjimais apreiškimais gali būti netgi nuodėmingas, nes veda link nepasitikėjimo Dievu, kuris visą išganymui reikalingą „informaciją“ jau atskleidė. Ieškoti kažko „daugiau“ šalia per Jėzų Kristų įvykusio Apreiškimo reikštų nutolimą nuo tiesos.

Daugelio sektų atsiradimas yra būtent grįstas nepasitikėjimu Dievo duotu Apreiškimu, nes jų įkūrėjai tvirtina, esą Jėzus Kristus ne viską atliko, todėl jie, gavę siuntimą iš dangaus, įvykdys viską taip, kaip reikia. Svarbiausiu dalyku šiuo atveju tampa ne Jėzus Kristus ir jo Apreiškimas, bet nauja informacija „iš dangaus“.

Kai Bažnyčia buvo puolama tiesiogiai ir brutaliai, persekiojimai davė daug kankinių ir sustiprino pačią Bažnyčią. Šiandienė kovos prieš Bažnyčią taktika yra stipriai pakitusi. Iš patirties žinome, kad, norint tirpala padaryti silpnesnį, reikia jį atskiesti. Tokiu metodu naudojama ir kovoje prieš Bažnyčią. Nors tiesiogiai prieš krikščionišką tikėjimą lyg ir nekovojama, tačiau pateikiama klaidos priemaišomis atskiesta tiesa. Taip tiesa tampa nepaveiki, o kartais ir neveiksminga, nes klaidos priemaišas ne kiekvienas gali pastebėti.

Kadangi Bažnyčia saugo išganingą Tiesą, jos ganytojai turi pareigą budėti, kad per tariamus apreiškimus prie antgamtinio Apreiškimo nebūtų prikergta grynai žmogiškų elementų ar net kokių nors klaidų.

3. Pažinimas iš vaisių

Pats Viešpats Jėzus nurodė vieną iš svarbesnių kriterijų netikriems pranašams atpažinti: „Jūs pažinsite juos iš vaisių“ (Mt 7, 16). Džiugu, kai privatus apreiškimas aktualiau primena ir padeda įgyvendinti viešą Apreiškimą, o tai pasireiškia sveiku pamaldumu, artimo meilės darbais, gausiais atsivertimais bei kitais nuolatiniams dvasiniams vaisiams.

Visai kitaip būna tuomet, kai su spėjamu apreiškimu susiję asmenys įtiki savo elitiškumu, leidžia išbujoti individualizmui ir sukuria „savo“ religiją. Taip atsiranda energetiškai „pakraunančios“ vietos, piramidės, formuojasi sektantiškai nusiteikusios grupės. Neretai prie viso šito dar prisideda ir su „apreiškimu“ susijęs noras pasipelnyti.

Bažnyčia jokia būdu neatmeta tokios galimybės, jog Bažnyčios nariams Dievas gali duoti privatų apreiškimą kokiam nors specialiai užduočiai atlikti, kad per tai dar labiau suspindėtų Jėzaus Kristaus įvykdytas išganymo darbas. Per privačius šv. Pranciškaus Asyžiečio ar šv. Faustinos regėjimus Viešpats savo Bažnyčią apdovanojo nauju žvilgsniu į Jėzaus Kristaus slėpinį. Tai įvyko todėl, kad regėtojai buvo klusnūs bažnytinei valdžiai ir leido spręsti apie apreiškimų kilmę bei turinį kompetentingiems autoritetams. Nors dėl to patiems regėtojams teko patirti įvairių išbandymų ir įtarimų, tačiau viskas prisidėjo prie didesnės Dievo garbės ir žmonių išganymo.

4. Kompetentingos bažnytinės valdžios įsikišimas

Paplitus žiniai apie spėjamą antgamtinį faktą (apreiškimus, vizijas...) tarp tikinčiųjų spontaniškai gali kilti koks nors kultas ar su tuo įvykiu susijęs pamaldumas. Tikėjimo mokymo kongregacijos išleisti *Nuostatai* primena atsakingiems Bažnyčios vyresniesiems pareigą nedelsiant išsiaiškinti kilusių pamaldumo formų turinį bei tikslus.

Nors dokumente vartojama grubiai skambanti *įsikišimo* sąvoka, tačiau tolesnis paaiškinimas rodo, jog „įsikišimas“ suprantamas kaip kompetentingos bažnytinės valdžios dalyvavimas tiriant spėjamai antgamtinį įvykį ir stebint maldingumo praktikas. Jeigu akivaizdu, jog spėjamai antgamtinis įvykis tėra tik apgaulė arba tame nėra nieko antgamtiško, tuomet bažnytinės vyresnybės pareiga įspėti tikinčiuosius.

Ypač atsargiai reikia elgtis tuomet, kai pats faktas nėra iki galo aiškus. Abejotiniais atvejais Bažnyčiai dera susilaikyti nuo sprendimo ar bet kokio įsiki-

šimo. Mat patirtis rodo, kad Bažnyčios uždraustus dalykus krikščionybei nedraugiškos jėgos panaudoja kaip savotišką „reklamą“ ir jie dar su didesniu entuziazmu platinami.

Kiekvienu spėjamo antgamtinio įvykio atveju pirmiausia apie jį sprendžia vietos ordinaras, tačiau jis gali į pagalbą pasitelkti ir vyskupų konferenciją. Kai kuriais *Nuostatų* numatytais atvejais į spėjamai antgamtinio fakto tyrimą bei vertinimą gali įsikišti ir Tikėjimo mokymo kongregacija, bet ji pirmiausia atsižvelgia į vietos ordinaro nuomonę. Neatmetama galimybė, kad vietos ordinaro atliktas tyrimas ir išvados gali būti dar kartą patikrintos Tikėjimo mokymo kongregacijos, o jeigu būtų pagrindo, kongregacija gali pradėti naują tyrimą, besiskiriantį nuo ordinaro atlikto tyrimo.

Hierarchiškai struktūruota tvarka atrodo skaidri ir aiški, tačiau būtent ši dalis pastaruoju metu ypač aktuali vertinant Medjugorjėje vykstančius įvykius. Nuo 1981 m. prasidėję Švč. Mergelės Marijos apsireiškimai buvo vietos vyskupo ištirti, o išvados pristatytos Tikėjimo mokymo kongregacijai, kuri, remdamasi vietos ordinaro išvadomis, 1991 m. paskelbė, jog Medjugorjės įvykiuose neišvelgia nieko antgamtiško, tačiau savo ruožtu kongregacija rekomendavo pasirūpinti į ten atkeliaujančių maldininkų sielovada.

2009 metų pabaigoje į Medjugorję privataus vizito buvo nuvykęs Vienos arkivyskupas kardinolas Christophas Shönbornas, jis taip pat yra ir Tikėjimo mokymo kongregacijos narys. Aukšto rango dvasininko vizitas susilaukė prieštarūnų vertinimų, tačiau tai rodo, jog kongregacija ir toliau domisi Medjugorjės įvykiais. 2010 m. popiežiaus Benedikto XVI potvarkiu buvo sudaryta speciali komisija Medjugorjės įvykiams tirti. Tikėtina, kad jos išvados gali ir nesutapti su vietos vyskupo vykdyto tyrimo išvadomis. Kol kas lieka galioti Tikėjimo mokymo kongregacijos 1991 m. paskelbtos išvados: tuomet Medjugorjės įvykiuose neišvelgta nieko antgamtiško. Naujas įvykių tyrimas tik rodo, jog kongregacija nesilaiko akla savo kažkada priimtų sprendimų, yra atvira bet kokiam tolesniam įvykių tyrimui ir netgi pasiruošusi pakeisti savo nuomonę, jei tam būtų patikimas pagrindas. Susidūrus su tikrai antgamtiniais įvykiais, svarbūs ne reitingai, bet tiesa, kuri ir bus pristatyta po išsamaus tyrimo.

Pakartotinai paskelbti *Nuostatai* dvelkia dideliu atsargumu, išmintimi ir patarimais, kurie padės Bažnyčios ganytojams skirti dvasias, išvengti klaidų ir atskirti pelus nuo grūdų.

JIE PIKTINOSI JUO

14 eilinis sekmadienis (B)

Ez 2, 2–5; 2 Kor 12, 7–10; Mk 6, 1–6

Jėzus gimė Betliejuje, bet augo Nazarete. Taip šis miestelis tapo Jėzaus tėviške, kuri jo užaugusio nebepažįsta. „Ir jie piktinosi juo“ (*Mk 6, 3*). Panašiai ir krikščionybė: gimė Mažonoje Azijoje, o subrendo Europoje, kuri šandien sparčiai nusigręžia nuo tikėjimo. Prieš daugelį metų Jėzus pasitraukė iš Nazareto ir iškeliauja į aplinkinius kaimus. Šandien jis yra priverstas trauktis iš Europos ir keliauti į kitus žemynus. Evangelijos tekstas pateikia ir vieną iš netikėjimo argumentų – čia pat gyvenantys, visiems pažįstami Jėzaus broliai ir seserys. Pagal semitų paprotį *broliais* ar *seserimis* vadinami ne tik tų pačių tėvų vaikai, bet ir sūnėnai bei dukterėčios, pusbroliai bei pusseserės, įbroliai bei įseserės (plg. *Pr 14, 16; 29, 15; Kun 10, 4*). Septuagintoje (Senojo Testamento vertimas į graikų kalbą II a. pr. Kr.) hebrajų kalbos žodis *’āh* dažnai verčiamas graikų kalbos žodžiu *adelphos*, kuris reiškia *broli*. Panašiai yra ir Naujajame Testamente. Pavyzdžiui, nėra abejonės, kad *Mk 6, 17* Pilypas vadinamas Erodo broliu, nors iš tikrųjų buvo tik įbrolis.

Evangelistas Morkus atkreipia dėmesį, kad Jėzus ten – savo tėviškoje – negalėjo padaryti beveik jokio stebuklo. Ir ne todėl, jog nenorėjo, bet tiesiog negalėjo. Tai vienintelis Dievo ribotumas, kylantis iš begalinės meilės žmogui. Dievas palieka mus laisvus. Žmogus gali tikėti ir netikėti, mylėti ir neapkęsti, saugoti gyvybę ir žudyti. Todėl suprantamas ir pragaro egzistavimas. Jei pragaro nebūtų, tai Dievas nebūtų meilė, nes tas, kas negerbia kito laisvės, o verčia per jėgą save pamilti, negali turėti savyje meilės. Viešpats siūlo, bet neprimeta savo meilės. Kai jo kraštiečiai jį atmetė, Jėzus nepratrūko grasinimais, jis paprasčiausiai pasitraukė kitur. Luko evangelijoje aprašomas panašus įvykis (plg. *Lk 9, 51–56*). Tą kartą Jėzų atstūmė vienas samariečių kaimas, todėl jo mokiniai jam pasiūlė sudeginti jį, bet Jėzus nuramino savo mokinių smurtines nuotaikas ir pasuko į kitą kaimą, kuriam taip pat bus suteikta laisvė rinktis. Taip Jėzus elgiasi ir šandien. Jis labiau gerbia mūsų laisvę, negu mes patys vieni kitų. Tačiau taip gimsta ir atsakomybė. Dvasiniame gyvenime svarbu pastebėti Dievo malonės atėjimą ir būti pasiruošusiam ją priimti. Senas lotyniškas posakis primena: *Deus non deserit nisi desertatur* (lot. „Dievas nepalieka, jeigu nėra paliekamas“).

Tad vertėtų neužmiršti, kad medis be šaknų nudžiūva: Vakarų visuomenės mėginimas modeliuoti žmogiškuosius dalykus išvis be Dievo veda žmones arčiau prie bedugnės krašto, į visišką žmogaus atmetimą. Tiesa, kad, nusigręžus nuo Dievo, randasi naujoji moralė, kurios pa-

matiniai žodžiai yra *teisingumas, taika ir kūrinijos apsauga* – žodžiai, primenantys mums esmines ir tikrai reikalingas moralines vertybes. Tačiau tokia moralė lieka tuščia, nes reiškiasi pirmiausia kaip pretenzija kitiems: tokia moralė stokoja mūsų kasdienio gyvenimo pareigos. Kai pirmajame Dievo nebuvimo etape jo šviesa vis dar spingsi ir palaiko žmogaus egzistencijos tvarką, atrodo, kad gerai einasi ir be Dievo. Tačiau juo toliau pasaulis tolsta nuo Dievo, juo aiškiau darosi, kad žmogus, arogantiškai puikuodamasis galia ir turėdamas tuščią širdį, vis labiau netenka gyvybės. Blogis negalėtų būti toks galingas, jei Dievas tikrai būtų mūsų gyvenimo centras, jei būtų gyvesnė mūsų meilė Dievui ir iš jo gaunama meilė artimui, jo kūriniams, žmonėms. Tas pats galioja ir krikščionybei, kur užmirštama, kad tikėjimas yra kelias, kurį pažinti galima tik juo einant. Priešingai, Dievo (ir tikėjimo) vietoje lieka skambūs žodžiai, kuriais galima visai piktnaudžiauti. Taigi, ir mes, krikščionys, turime nuoširdžiai savęs paklausti: ar kartais neprisidedame prie Dievo išstūmimo iš mūsų visuomenės? Ar nepasiduodame sekuliarizacijos spaudimui tapti šiuolaikiškais praskiedžiant tikėjimą?

Tikėjimo į Dievą rimtumą rodo gyvenimas pagal jo žodį, atmetant tai, kas tik atrodo tikėjimas, o iš tikro tėra susitarimas ar įprotis. Mūsų laikais tai labai praktiškai reiškiasi kūrinio, kurį Dievas panorio sukurti pagal savo paveikslą, – žmogaus užstojimu. Gyvename laikais, kai žmogaus būties matai tapo abejotini. Etiką pakeitė padarinių skaičiavimas. Todėl mes, krikščionys, turime ginti neliečiamą žmogaus kilnumą nuo prasidėjimo momento iki mirties. „Tik tas, kas pažįsta Dievą, pažįsta žmogų“, – sakė Romano Guardini († 1968). Nepažindamas Dievo, žmogus tampa manipuliuojamas. Tikėjimo į Dievą rimtumas reiškiasi ir tuo, kad jis įkvėpia žmones atiduoti save Dievui ir, remiantis Dievu, kitiems. Didi ir konkreti pagalba būna tada, kai yra pasirengusiųjų visą save atiduoti kitiems, ir per tai Dievo meilė tampa įtikima, atverta pasauliui. Krikščioniškasis tikėjimas visų laikų – ne tik mūsų – žmonėms yra papiktinimas. Kad amžinasis Dievas mumis, žmonėmis, rūpinasi, mus pažįsta, kad Nesuvokiamasis tam tikru laiku tam tikroje vietoje tapo paliečiamas, kad Nemirtingasis kentėjo ant kryžiaus ir numirė, kad mums, mariesiems, pažadėtas prisikėlimas ir amžinasis gyvenimas – reikalauti iš žmonių visu tuo patikėti atrodo akiplėšiška. Šis papiktinimas, kuris nepanaikinamas, jei nenorima panaikinti pačios krikščionybės, deja, gana dažnai yra nustelbtas kitų skausmingų tikėjimo skelbėjų papiktinimų. Pavojus iškyla tada, kai šie papiktinimai užima pirminio kryžiaus papiktinimo (gr. *scandalon*) vietą, per tai padarydami jį neprieinamą, taigi kai tikrąjį krikščioniškąjį reikalavimą užstoja jo skelbėjų – brolių ir seserų Kristuje – neklusnumas.

APAŠTALŲ IŠSIUNTIMAS

15 eilinis sekmadienis (B)

Am 7, 12–15; *Ef* 1, 3–14; *Mk* 6, 7–13

Žymus mokslininkas Luisas Pasteras (+ 1895) praleisdavo savo vasaros atostogas viename Prancūzijos kaime. Vakarais žaisdavo šachmatais su klebonu, tačiau šeštadieniais kunigas negalėdavo žaisti, nes turėdavo rengtis sekmadienio pamokslui. Vieną dieną jis paklausė Pasterą: „Kaip Jūs paaiškintumėte mūsų žmonėms, jog Bažnyčia yra dieviškos kilmės?“ Mokslininkas, šiek tiek pamąstęs, tarė: „Sakyčiau jiems, atrinkite iš mūsų kaimo dvylika jaunuolių, mokykite juos dvejus metus viso to, ką žinote, ir po to pasiųskite vieną į Niujorką, kitą į Londoną, trečią į Sidnėjų, ketvirtą į Johanesburgą ir taip toliau. Po dviejų tūkstančių metų keliaukite pažiūrėti, ar kas nors juos dar prisimena.“

Žmogiškai kalbant, dvylikos apaštalų situacija buvo ne ką geresnė. Tačiau jų vardai vis dar atmenami. Apaštalai tapo Bažnyčios kolonomis, nes Kristaus galia buvo su jais, kaip jis ir buvo jiems pažadėjęs: „Ir štai aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos“ (*Mt* 28, 20). Būtent juos Kristus išsirinko, kad pasaulis matytų, jog ne jie atlieka šį didelį darbą, bet per juos veikianči Dievo malonė. Be abejo, tam būtinas atsižadėjimas, kuklumas, tai yra drąsa remtis ne tiek žmogiškomis pastangomis, kiek tikėjimu į Tą, kuris siunčia: „Liepė, be lazdos, nieko neimti į kelionę – nei duonos, nei krepšio, nei pinigų dirže, – tik apsiauti kurpėmis, bet nesusivilkti dviejų palaidinių“ (*Mk* 6, 8–9). Krikščionis neturi naudotis pasaulio priemonėmis – pinigais, galia, jėga, – kad užkariautų savo klausytojų dėmesį. Tikras apaštalas nepapirkinėja nė vieno ir nesileidžia paperkamas kitų, greičiau pats bus parduotas už žemą kainą kaip ir jo Mokytojas (plg. *Mk* 14, 10–11).

Evangelija visada turi būti skelbiama paprastai, nes ji skelbia kryžių, kuris išgelbėjo pasaulį. Jėzus pirmiausia pabrėžia tai, kuo mes privalome būti, o ne tai, ką turime sakyti. Išties šio sekmadienio skaitiny-

je aptinkame tik vieną žodį, ką apaštalai turi skelbti žmonėms – „ragino atsiversti“, – bet girdime ilgą sąrašą nuorodų, kaip jie turi skelbti. Tai, kuo esame, kalba garsiau, negu tai, ką sakome. Kol nesame beturčiai dvasioje, kiekvienas dalykas, kurį duodame arba apie kurį kalbame, nėra dovana, bet – galios demonstravimas kitiems.

Jau Senajame Testamente mažumas, paprastumas ir silpnumas yra priemonės, kuriomis Dievas keičia pasaulį (plg. *1 Sam* 2, 1–10; *Iš* 3, 11; *Ts* 7, 2). Iš tiesų „Dievas pasirinko, kas pasauliui atrodo kvaila, kad sugėdintų išminčius. Dievas pasirinko, kas pasauliui silpna, kad sugėdintų galiūnus. Ir tai, kas pasaulio akims – žemos kilmės, kas paniekinta, ko nėra, Dievas pasirinko, kad niekais paverstų tai, kas laikoma kažin kuo, – kad joks žmogus negalėtų didžiutis prieš Dievą“ (*1 Kor* 1, 27–29). Šią pamoką gerai išmoko Petras, kai padarė pirmąjį stebuklą. Jis tarė luošam vyrui: „Sidabro nei aukso aš neturiu, bet ką turiu, tą duosiu. Jėzaus Kristaus Nazareno vardu kelkis ir vaikščiok!“ (*Apd* 3, 6). Jei Petras ir Jonas tada būtų turėję sidabro ir aukso, jie būtų padarę gerą darbą, galbūt įsteigę reabilitacijos centrą luošiams žmonėms arba tiesiog davę pinigų, bet nebūtų pagalvoję, kad turi duoti jiems Išganytoją Jėzų.

Išganymas ateina iš kryžiaus slėpinio, kurį apreiškia Dievas. Vargas mums, jei mūsų galia ar išmintis nuvertina kryžių: „Kristus mane siuntė Evangelijos skelbti, tiktai ne žodžių išmintimi, kad Kristaus kryžius neliktų be galios“ (*1 Kor* 1, 17). Dvylika gali skelbti kitiems atsivertimą tik parodydami, kad jie patys yra atsivertę: yra ir gyvena kaip Jėzus. Evangelijos skaitinyje girdime, jog mokiniai nebus priimti ir išklausti, kaip ir Jėzus. Tai skausmas, kurį jie turi priimti be liūdesio, nes jiems juk buvo patikėta užduotis, bet ne sėkmė. Mokiniai turėtų ne nusiminti, bet eiti ir skelbti Evangeliją kitur, ir, žinoma, ne tam, kad padidintų Bažnyčios galią ar narių skaičių, bet kad pasidalytų gautąją dovana, nes gavo iš Jėzaus paliepiamą: „Dovanai gavote, dovanai ir duokite!“ (*Mt* 10, 8).

BŪTI IR DARYTI

16 eilinis sekmadienis (B)

Jer 23, 1–6; Ef 2, 13–18; Mk 6, 30–34

Vidurvasaris – atostogų ir poilsio metas. Jėzus irgi kviečia savo mokinius palikti minią, savo darbus ir pasitraukti su juo į „negyvenamą vietą ir truputį pailsėti“ (*Mk 6, 31*). Jis moko juos to, ką ir pats darydavo: išlaikyti pusiausvyrą tarp darymo ir buvimo, pereiti nuo bendrystės su žmonėmis prie paslėpto ir gyvybę teikiančio dialogo su Dievu. Ši tema svarbi ir aktuali. Gyvenimo ritmas įgavo pagreitį, viršijantį mūsų gebėjimą prisitaikyti. *Festina lente* (lot. „skubėk lėtai“), – sakydavo senovės romėnai. Šiandien prievaismis „lėtai“ išsitrynė beveik galutinai, liko tik veiksmazodis „skubėk“. Bėgimas, skubėjimas, lėkimas tapo manija ir liga. Sakoma, kas sustoja, tas atsilieka nuo gyvenimo, bet nuo gyvenimo atsilieka ir jį praranda taip pat tas, kas niekada nebesustoja. Palaimintasis Šarlis de Fuko (+ 1916) sako: „Siela sukurta ne klegesiu, bet susikaupti; gyvenimas turi būti pasiruošimas dangui ne tik pasitelkus į pagalbą vertingus darbus, bet ir ramybę bei susitelkimą Dieve.“

Iš tiesų prarandame gebėjimą atstu ir kritiškai pažvelgti į gyvenimo įvykius. Gyvenimas iš kelionės virsta paprasčiausiu persikėlimu, panašiai kaip važiuojant autostradoje su vieninteliu rūpesčiu įveikti atstumą per įmanomai trumpiausią laiką, visiškai nesimėgaujant pravažiuojamu kraštovaizdžiu. Taip ir žmogus, pasiekęs gyvenimo pabaigą, net nepajuto, kad gyvena. Skaitant Evangeliją, nesusidaro išpūdis, kad Jėzus būtų skubėjimo pagautas. Jis nebijo prarasti laiko maldai, pasitraukdamas į vienumą, kai tuo metu visi jo ieško ir neranda (plg. *Mk 1, 35–37*). O šioje ištraukoje pataria ir savo mokiniams skirti laiko poilsiui: „Eikite sau vieni į negyvenamą vietą ir truputį pailsėkite“ (*Mk 6, 31*). Kitur jis pataria nepaskęsti rūpesčiuose, bet pasitikėti Dievo apvaizda (plg. *Lk 12, 22–31*). Taip pat pateikia palyginimą apie dirvon pasėtą sėklą, kuri dygsta ir auga žemdirbiui ilsintis (plg. *Mk 4, 27*).

Sekmadienis ir šventės, jei gerai išnaudojamos, mums suteikia galimybę sustabdyti per daug neramų gyvenimo ritmą, išvaduoti mūsų nervų sistemą nuo įtampos, nuo per didelio minčių kiekio ir atkurti šiek tiek darnesnius santykius su daiktais, žmonėmis ir ypač su

Dievu. Taip pat ir atostogos turėtų mums padėti pamiršti laikrodį ir savo svarbius darbus bei leisti patirti, jog ir be mūsų pasaulis nesugriūna. Kartais laiko praradimas – poilsiaujant, nieko nedarant – yra geriausias būdas jį atrasti, o išties prarastas ar iššvaistytas laikas yra tas, kurį praleidžiu anapus savęs, blaškydamasis, niekada nekeldamas sau esminių gyvenimo klausimų: kas esu? Ko noriu? Kur keliauju? Koks tos kelionės tikslas? – niekada nesusimąstydamas, kad yra Dievas ir kad aš, būtent aš, egzistuoju Dieve.

Tikrasis kiekvieno žmogaus poilsis yra ir turi būti kažkas išliekančio, stabilaus, lyg uola prieš bangas. Tai nebūtinai yra susiję su veiklos nebuvimu, bet su gyvenimo pilnatve, džiaugsmu, kurio šaltinis Dieve, nes kaip Jėzus sako sutiktai prie Jokūbo šulinio samarietei: „Kiekvienas, kas geria šitą vandenį, ir vėl trokš. O kas gers vandenį, kurį aš duosiu, tas nebetrokš per amžius, ir vanduo, kurį jam duosiu, taps jame versme vandens, trykštančio į amžinąjį gyvenimą“ (*Jn 4, 13–14*). Kitaip sakant, kas keliauja atostogauti nesirūpindamas numalšinti sielos troškulį, tas grįš į namus dvasiškai nesustiprėjęs; tačiau, kas ras laiko išgirsti ir sutikti gyvenimo Dievą, tikrąją poilsio vietą – Kristų, tas grįš pailsėjęs ir atnaujintas bei radęs vidinių įžvalgų dėl ateities iššūkių ir darbų. Poilsis turi apimti ir sielos gelmes.

Tiesa, Jėzaus ir mokinių atostogos truko trumpai: pasiirstę valtimi ir pasigrožę gamta, galbūt šiek tiek ir pažvejoję, jie kitame ežero krante sutinka atskubėjusią minią (plg. *Mk 6, 33*). Jėzus nesupyksta, kad žmonės jam neduoda ramybės: jis atjaučia šiuos naujojo Išėjimo – iš vergovės į laisvę, iš mirties į gyvenimą – žmones ir patenkina jų dvasinį alkį, mokydamas „daugelio dalykų“ (*Mk 6, 34*) ir apsireikšdamas kaip ištikimas naujojo Izraelio Ganytojas (plg. *Sk 27, 17; Ez 34, 15*). Tai nuoroda ir mums, kunigams, jog reikia būti pasiruošusiems nutraukti net teisėtą poilsį dėl artimui susidariusios sudėtingos situacijos, kai būtina mūsų pagalba. Popiežius Benediktas XVI šių metų Didžiojo ketvirtadienio homilijoje primena kunigams jų esminį pašaukimą – uolų rūpinimąsi sielomis (lot. *animarum zelus*), žmogaus išganymu: „Žmonėms niekada neturėtų kilti jausmo, kad sąžiningai atitarnaujame privalomas vailandas, bet iki ir po to priklausome sau. Kunigas sau niekada nepriklauso.“

DVYLIKA PINTINIŲ

17 eilinis sekmadienis (B)

2 Kar 4, 42–44; Ef 4, 1–6; Jn 6, 1–15

Penkis sekmadienius iš eilės sekmadieninė liturgija nutraukia Morkaus evangelijos skaitymą ir suteikia erdvės visam Jono evangelijos šeštajam skyriui. Šio pertrūkio priežastis – noras pagilinti „duonos“ temą, prie kurios praeitą sekmadienį prisiartinio Morkaus evangelijos pasakojimas. Išties stebuklingas duonos padalijimas arba padauginimas aprašomas visose keturiose evangelijose. Tačiau Jono evangelijos pasakojimo apie duonos padalijimą savitumas pasireiškia tuo, kad jis suteikia šiam Jėzaus gyvenimo įvykiui ypatingą reikšmę, nes juo remdamasis Jonas vėliau atskleis tai, kas jam yra Eucharistija. Jono evangelijoje Eucharistija labiau susieta ne su Paskutine vakariene, bet greičiau su tuo, kas gimsta žmonių aplinkoje, jų alkio aplinkoje.

Jėzus trokšta parūpinti duonos šiai miniai; evangelinio teksto tęsinyje matysime, jog duona reikš jo asmens dovaną. Skirtingai nuo kitų evangelijų, kur Jėzus, ilgai mokęs ir išgydęs daugybę ligonių bei mokinių paragintas, duoda maisto žmonėms atėjus vakarui, Jono evangelija pabrėžia, jog, žmonėms susirinkus, dar nesulaukęs vakaro iniciatyvos imasi pats Jėzus. Pasakojimas iškart krypta į Jėzų kaip davėją. Jo dovanojantis gestas neatšiejamas nuo jo žvilgsnio: „Pakėlęs akis ir pamatęs, kokia daugybė pas jį atėjusi, Jėzus paklausė Pilypą: 'Kur pirkšime duonos jiems pavalgydinti?'“ (Jn 6, 5). Pasikartoja vienas iš tų vietos prieveiksmių, kurie Jono evangelijoje yra gana dažni ir turi taip pat gilią teologinę prasmę. Jėzaus dovanose aptinkame slėpinį, kuris yra pradžios slėpinys – „kur“ arba „iš kur“ slėpinys. Savo esme jis yra paties Jėzaus slėpinys. Juk galime ir turėtume klausiti: iš kur yra Jėzus? Iš kur jis ateina? Pirmieji mokiniai, pradėdami tikėjimo kelionę, šį klausimą užduoda Jėzui: „Rabi (tai reiškia: „Mokytojai“), kur gyveni?“ (Jn 1, 38). Taip pat ir Piloto didysis klausimas teisme yra būtent tas pats: „Iš kur tu?“ (Jn 19, 9). Iš kur tu ateini? Kokia yra tavo kilmė? Čia yra didžiausia problema. „Kur pirkšime duonos jiems pavalgydinti?“ Kitais žodžiais tariant, iš kur ateina alkstančiam ir vargstančiam žmogui tai, kas gali patenkinti jo gyvenimo alkį? Žmogus trokšta gyventi. Kur paimti tos „duonos“, kuri pasotintų šį alkį?

Viena vertus, prisimenamas duonos ir gyvenimo poreikis, jį turi daugybė žmonių. Skaičius „penki tūkstančiai“ (Jn 6, 10) yra gyvenimo alkstančios žmonijos simbolis. Kita vertus, penki duonos kepalai ir dvi žuvys yra visiškai menkniekis, palyginus su poreikiu. Juk paėmus penkis duonos kepalukus ir dvi žuvis bei juos nunešus

žmonėms ir išdalijus, rezultatas vis dėlto ne koks: visi lieka alkani. Evangelija numato kitą kelią. Penki duonos kepalai ir dvi žuvys atnešama ne žmonėms, bet Jėzui, ir iš jo keliauja žmonių link. Šis kelias pasiekia tikslą: penkiais duonos kepalais ir dviem žuvimis pamaitinama minia ir net lieka jų regimas pertekliaus ženklas – dvylika pintinių duonos gabaliukų. Mes negebame patenkinti gyvenimo, vilties, meilės alkio, kuris yra žmogaus širdyje. Mums nepavyksta, nes tai, ką turime, kuo disponuojame, yra labai nedaug. Tačiau, kaip sakoma evangelijoje, jei tą truputį, kurį turime, nunešame Viešpačiui ir po to leidžiame jį išdalyti žmonėms, tada šis truputis, kurį turime, tampa pakankamas ir jo netgi dar lieka. Jono evangelijos originalumas slypi veiksmo: Jėzus yra tas, kuris dalija duoną. Čia iš anksto nurodomas šios evangelijos tikslas – Jėzus yra „gyvybės duona“ (Jn 6, 35), jis ją laužo ir dalija. Su tuo yra susiję du svarbūs pasakymai: „kiek kas norėjo“ ir „kai žmonės pavalgė“ (Jn 6, 11–12). Jie kalba apie Jėzaus pilnatvę alkstančiai žmonių miniai.

Vieninteliai, kurie nevalgo, yra mokiniai, nes jiems skirtas perteklius – atlikusieji gabaliukai. Dvylika pintinių nurodo dvylika Jėzaus mokinių, Bažnyčią, gyvenančią iš pertekliaus. Atlikę gabaliukai padrašina, kad alkis nesunaudoja duotos dovanos. Bažnyčia gyvena tuo, kas liko, nes moka laukti, būdama tikra, kad duonos užteks visiems, kad duona, kuri atlieka, yra sulaužyta duona, tai yra jau padalyta duona (graiškų kalboje duonos „laužymui“ ir „gabaliukų dalijimui“ nusakyti vartojamas vienas žodis). Jono tekste, skirtingai nuo kitų evangelijų, ne minia spontaniškai surenka likučius, bet mokiniai, gavę paliepiamą iš Jėzaus: „Surinkite likusius kąsnelius, kad niekas nepražūtų“ (Jn 6, 12). Prie vieno dalyko, kuris jau buvo išsipildęs (žmonės pavalgė sočiai), yra pridėdamas dar kitas dalykas – dvylika pintinių (skaičius „dvylika“ Biblijoje taip pat simbolizuoja pilnatvės išsipildymą). Vadinasi, svarbiausias tikslas, kurio siekė Jėzus per duonos padalijimą, yra ne fizinis sotumas, bet dieviškasis gyvenimas, kurio jis atėjo dovanoti. Perteklius, apsaugotas nuo pražūties, simbolizuoja negendantį maistą, kurį duoda Jėzus. Šis maistas kreipia į amžinojo gyvenimo šaltinį ir veda į Jėzaus atlikto ženklo dvasinį aiškinimą. Tad Jėzus pabrėžia, jog šis perteklius atskleidžia kontrastą tarp duonos, kurią jis duoda, ir maisto, gauto dykumoje. Taip pat žydai valgė iki soties, keliaudami per dykumą į Pažadėtąją žemę, tačiau mana sugesdavo, jei būdavo jos pasiliekiama daugiau, negu reikia (plg. Iš 16, 13–21). Jėzaus duona, priešingai, yra skirta išlikti: ar tai ne nuoroda į Eucharistijos dovaną, kuria maitinsis Bažnyčia iki laikų pabaigos?

Parengė br. Ramūnas Mizgiris OFM

Dr. Valdas Mackela

Jėzus Kristus apokrifinėse evangelijose

1945 m. gruodžio mėnesį egiptietis valstietis, ieškodamas trašų netoli Nag Hammadžio, aukštutiniame Egipte, rado molinę puodynę, kurioje buvo trylika oda įrištų kodeksų koptų kalba. Nėra žinoma, kas vertė, kopijavo, įrišo ir vartojo šiuos paslėptus tekstus. Manoma, kad tai galėjo būti netoliese gyvenę pirmosios Pachomijaus cenobijos vienuoliai. Tarp šių raštų rastos net kelios apokrifinėmis vadinamos evangelijos: *Evangelija pagal Tomą, Evangelija pagal Pilypą, Evangelija pagal egiptiečius, Tiesos evangelija, Jėzaus Kristaus išmintis*. Ilgą laiką šių evangelijų buvo žinomi tik pavadinimai, nes juos priskirdami įvairioms eretikų grupėms savo raštuose dažnai minėjo ankstyvosios krikščionybės Bažnyčios tėvai. Kartais jie pateikdavo trumpas ištraukas iš „suklastotų“ raštų, bet patys tekstai buvo laikomi dingusiais. Šie nauji atradimai lėmė, kad XX amžiaus pabaigoje vėl išaugo susidomėjimas apokrifinėmis evangelijomis, kuriose ieškoma ir „kitokios krikščionybės“, nežinomų Jėzaus Kristaus gyvenimo faktų bei slapto Išganytojo mokymo.

Apokrifinės evangelijos

Pirmaisiais krikščionybės amžiais be evangelijų pagal Matą, Morkų, Luką ir Joną buvo parašyta daug kitų evangelijų. Tos, kurios netapo Naujojo Testamento dalimi, vadinamos apokrifinėmis evangelijomis. Skirtingai nuo kanoninių evangelijų, jos nėra laikomos įkvėptomis. Daugiau nei dvidešimt apokrifinių evangelijų buvo surastos XIX ir XX amžiuose, kai kurių išlikę tik fragmentai. Kitos yra prarastos ir žinomos tik iš raštų Bažnyčios tėvų, kurie nepritarė šiose evangelijose pateiktam liudijimui apie Jėzų Kristų. Todėl ir šandien apokrifinėmis evangelijomis domisi daugiausia istorikai, bet jie nesvarsto šių evangelijų įkvėptumo, o dažnai ir jose keliamų teologinių problemų. Juos domina istorinis klausimas, kiek šiose knygos atsispindi istorinio Jėzaus iš Nazareto gyvenimas ir mokymas. Nors daugelis apokrifinių evangelijų yra priskirtos Jėzaus mokiniais, beveik visais atvejais tai neturi pagrindo. Dauguma jų buvo parašytos II, III a. ir vėliau. Apokrifinių evangelijų tikroji vertė yra ne tai, ką jos liudija apie Jėzų Kristų, bet kaip jos padeda suprasti ankstyvąją krikščionybę. Jose atspindima, kaip tuo metu atskiros grupės ir asmenys siekė pateikti Jėzaus asmens ir mokymo sampratą, skirtingą nuo skelbtos didžiosios dalies krikščionių, kurią mes dabar vadiname „ortodoksine krikščionyste“. Ypač daug tekstų

siejami su vadinamuoju „tariamuoju pažinimu“, arba gnosticizmu, – ankstyvosios krikščionybės laikais tai buvo viena iš Bažnyčios tėvams daugiausia rūpesčių kėlusiu ezezijų.

Naujojo Testamento keturių evangelijų kanonas

Naująjį Testamentą – visų krikščionių gerbiamų knygų rinkinį – sudaro dvidešimt septyni tekstai: keturios evangelijos (pagal Matą, Morkų, Luką, Joną), Apaštalų darbai, dvidešimt vienas apaštališkasis laiškas ir Apreiškimas Jonui. Naujojo Testamento raštai buvo tik dalis gausios krikščioniškosios literatūros, sukurtos iki krikščionybės pripažinimo oficialia religija. Krikščionys rašytojai II–IV a. mini, cituoja ir perpasakoja skirtingas evangelijas: *Evangeliją pagal Petrą, Evangeliją pagal Andriejų, Evangeliją pagal Baltramiejų*, dvi visiškai skirtingas evangelijas: *Evangeliją pagal Tomą, Evangeliją pagal Mariją* ir kt. Kai kurios evangelijos vadintos pagal grupes, kuriose buvo gerbiamos (nors jų tikrieji pavadinimai galėjo taip pat būti apaštalų vardai), pavyzdžiui, *Evangelija pagal žydus, Evangelija pagal egiptiečius*. Ireniejus savo veikale *Prieš ezezijas* rašo, jog Valentino sekėjai „tapo tokie išūlūs, kad savo nesena kūrinių pavadinimo *Tiesos evangelija*“ (III, 11). Be evangelijų, krikščionių rašytojų yra minimos ir kitos, nepatekusios į Naująjį Testamentą knygos, kurios įvairių krikščionių grupių gerbtos kaip tikėjimo šaltiniai: *Petro apokalipsė, Pauliaus apokalipsė*, kai kurių apaštalų darbai (Pauliaus, Pilypo, Andriejaus), laišakai, Hermo *Ganytojas* ir kt. XIX a. pab.–XX a. pr. archeologiniai kasinėjimai atskleidė fragmentus ir ištikus veikalus, kurie Bažnyčios nebuvo pripažinti ir daugelį amžių buvo nežinomi.

Terminas „kanonas“, kaip ir žodis „evangelija“, atėjo į krikščionybę iš aplinkinio pagoniško pasaulio. Žodis „kanonas“ reiškė standartą, normą, pavyzdį. Ankstyvuosiuose krikščioniškuose tekstuose šis žodis aptinkamas reikšme „taisyklė“. Laiške galatams sakoma: „Juk nieko nereiškia nei apipjaustymas, nei neapipjaustymas, bet vien tik naujas kūriny. Visiems, kurie laikysis šios taisyklės (graikiškame tekste – „kanono“), teateinie jiems ramybė ir pasigailėjimas“ (*Gal 6, 15–16*). Tik po ilgos atrankos, kada nusistovėjo tikrų ir suklastotų tekstų samprata, žodis „kanonas“ imtas vartoti taikant jį šventųjų krikščioniškųjų tekstų rinkiniui, kuris tapo pavyzdiniu ir pagal kurį reikėjo tikrinti visas ištaras, mokymus ir net tikinčiųjų elgesį. Toks šio žodžio vartojimas paplinta nuo IV a. vidurio, bet kanonų sudarymo pradžia (nes skirtingose bendruomenėse egzistavo skirtingi kanonai) siekia dar ankstesnius laikus.

Pagrįsdamas, kodėl evangelijos tik keturios, Ireniejus rašo: „Ir evangelijų skaičius negali būti nei didesnis,

nei mažesnis. Mat kadangi yra keturios mūsų gyvenamo pasaulio šalys ir keturi pagrindiniai vėjai, ir pasklidusi Bažnyčia po visą žemę, o jos atrama ir šulas yra Geroji Naujiena ir gyvenimo Dvasia, tuomet savaime aišku, kad ji turi keturias atramas, iš visur pučiančias nemirtingumą ir teikiančias žmonėms gyvybę.“ Ireniejus susieja keturias evangelijas su keturiais kerubais, laikančiais Dievo – Žodžio sostą Ezekielio Jahvės sosto vizijoje: „Iš to akivaizdu, kad kai visa ko Meistras Žodis, sėdintis ant kerubų ir visa drauge laikantis, apsieiškę žmonėms, jis mums davė keturypę vienos Dvasios drauge laikomą Gerąją Naujieną. Panašiai ir jo atėjimo maldavęs Dovydas sakė: *Kuris sėdi ant kerubų, pasirodyk*. O kerubai yra keturveidžiai, ir jų veidai yra Dievo Sūnaus veikimo panašybės. Pasakyta: pirmoji būtybė buvo panaši į liūtą, kas reiškia jo galybę, didybę ir karališkumą. Antroji panaši į veršį, kas parodo atnašaujantį ir kunigišką jo veikimą. Trečioji tarytum turinti žmogaus veidą, aiškiausiai atskleidžia jo atėjimą žmoguje. Ketvirtoji, panaši į skrendantį erelį, reiškia į Bažnyčią atsklendžiančią Dvasios malonę. Tad ir evangelijos dera prie tų, ant kurių sėdi Kristus Jėzus“ (*Prieš erezijas III*, 11). Ireniejui svarbus atitikimas tarp keturių evangelijų turinio ir tų simbolinių figūrų, kurias savo regėjime piešia Ezekielis. Pranašo regėtos Dievo šlovės sosto vizijos egzegezė padėjo pagrindus vėlesnei keturių evangelijų ikonografijai krikščioniškajame mene bei „mistiniam“ būtent keturių evangelijų kanoniškumo aiškinimui. Be šių keturių tikrųjų evangelijų, Ireniejus taip pat mini „nenusakomą daugybę apokrifinių ir suklastotų raštų“ (*Prieš erezijas I*, 20). Jo pavartotas žodis *apokryfos* vėliau buvo pritaikytas visoms Bažnyčios nepripažintoms krikščioniškoms knygoms. Šio termino atsiradimas yra susijęs su gnosticizmo erezija, nes gnostikai savo raštus vadindavo „slaptais“, skirtais tik išrinktiesiems.

Jėzaus vaikystės evangelijos

Apokrifinės evangelijos apie Jėzaus Kristaus gimimą ir vaikystę skiriasi nuo kitų tekstų, vadinamų evangelijomis. Jose nepasakojama Jėzaus viešosios tarnystės įvykių ir neperteikiama pokalbių su mokiniais po Prisiikėlimo. Šios evangelijos priskirtinos žanrui, kuris vadinamas „vaikystės evangelijomis“. Pirmasis tekstas – *Jokūbo proevangelija*. Jai jau moderniais laikais duotas pavadinimas nurodo, jog čia aprašomi įvykiai ankstesni už tuos, apie kuriuos pasakojama kanoninėse evangelijose. Ši apokrifinė evangelija – tai legenda apie stebuklingus įvykius, susijusius su Jėzaus motinos Marijos gimimu iki Erodo Didžiojo mirties netrukus po Jėzaus gimimo. Kitas panašus tekstas yra vadinamoji *Tomo vaikystės evangelija*, kuri iki *Tomo evangelijos* atradimo Nag Hammadyje vadinta tiesiog *Evangelija pagal Tomą*.

Evangelijos tekstas pasakoja apie nežinomus Jėzaus vaikystės metus maždaug nuo penkerių metų iki Evangelijoje pagal Luką aprašytos Jėzaus kelionės į Jeruzalę, kai šiam buvo dvylika metų. Yra išlikę keli skirtingi teksto variantai, atspindintys įvairias teologines temas, kurios buvo aktualios parašymo laikotarpiu.

Jokūbo proevangelija

Jokūbo proevangelija parašyta II a. nežinomoje vietoje – manoma, kad tai galėjo būti Egiptas, Sirija arba Mažoji Azija. Daugybė išlikusių rankraščių ir vertimų liudija didelį šio teksto populiarumą krikščioniškuose Rytuose. Ne visos išlikusios kopijos tapačios – kartais net seniausiuose rankraščiuose tekstas trumpinamas, praplečiamas, parafrazuojamas. Vakarų krikščionims ši knyga buvo problemiška dėl tos pačios priežasties, kuri išlieka iki šių dienų – *Jokūbo proevangelija* teigia Juozapą buvus našliu ir turėjus vaikų iš ankstesnės santuokos, tie vaikai yra Naujojo Testamento evangelijose minimi Jėzaus „broliai“ (*Mt 13*, 55–56). Dauguma Rytų Bažnyčių iki šios dienos laikosi proevangelijoje išdėstyto požiūrio, krikščioniškuose Vakaruose buvo priimtas Jeronimo aiškinimas, kad Jėzaus „broliai“ iš tiesų yra jo pusbroliai. Jėzaus brolių ir seserų klausimas jau savaime nurodo į proevangelijos turinį bei šaltinius. Nuo 11-ojo iki 21-ojo *Jokūbo proevangelijos* skyriaus labai sėkmingai į vieną darnų pasakojimą sujungiami Evangelijos pagal Matą ir Evangelijos pagal Luką pasakojimai apie Jėzaus gimimą ir vaikystę (*Lk 1–2* ir *Mt 1–2*), taip pat naudojamos ir kitais šaltiniais. Kartais šios kitos tradicijos, pavyzdžiui, iš jų paimtas pasakojimas apie Jėzaus gimimą oloje, nusveria evangelisto Luko istoriją. Prieš pasakojimą apie Jėzaus gimimą nuo 1-ojo iki 10-ojo skyriaus pasakojama dar ankstesnė priešistorė apie Marijos gimimą ir vaikystę. *Proevangelija* supažindina su jos tėvais ir atskleidžia iki tol mums nežinomus faktus apie Marijos gyvenimą iki Jėzaus gimimo. Šiame pasakojime remiamasi ne tik pamaldžia vaizduote, bet ir *Septuaginta* – hebrajų Biblijos vertimu į graikų kalbą, iš jos autorius perima savo personažų vardus ir žydiškus papročius, kurie kartais pateikiami iškraipytai. Nuo 21-ojo iki 24-ojo skyriaus pasakojant apie nekaltųjų kūdikėlių žudynes paminima, kad jų likimas grėsė ir Jonui Krikštytojui, taip pat pasakojama, jog jo tėvas Zacharijas mirė kankinio mirtimi karaliaus persekiojimo metu. Trumpame epilogė (25 skyrius) pasakotojas, iki tol kalbėjęs trečiuoju asmeniu, atskleidžia savo tapatybę prabildamas pirmuoju asmeniu.

Tinkamiausias šio apokrifinio teksto apibūdinimas yra *Marijos pašlovinimas*, nes jame visais įmanomais būdais siekiama parodyti Marijos šventumą, pamaldumą ir tyrumą. Ji yra vaizduojama kaip Naujoji Ieva nuo pat pradėjimo ir gimimo, vaikystės metais, kai

buvo Šventyklos mergaitė, fiktyvios santuokos su Juozapu metu iki pat Jėzaus gimimo. Tekste taip pat ryškus apologetinis aspektas – atsakoma ir į pagonių kritiką bei patyčias. *Jokūbo proevangelijoje* Marijos tėvai yra vaizduojami kaip aukštos socialinės padėties žmonės, o jos mergystė pakartotinai patvirtinama įvairiausių liudytojų – angelų, Juozapo, kunigų, tautos, nepamirštant ir pribuvėjų. *Jokūbo proevangelija* yra ypatinga dar ir tuo, kad pagiriamasis žodis Marijai parašytas pagal visas panegirikos žanrui privalomas retorines taisykles.

Proevangeliją galima laikyti Biblijos pasakojimų ir lakios vaizduotės sukurtu naratyvu. Kita vertus, *Jokūbo proevangelija* kelia ir daug platesnių teologinių klausimų. Pirmučiausia, ar apokrifinio teksto mokymas dera su mariologija, paremta kanoniniais Naujojo Testamento tekstais? Šis pabrėžtinai stebuklingas gimimas atskleidžia doketines tendencijas – Jėzus Kristus gimė tarsi be fizinio kontakto su motinos kūnu, todėl nepalikdamas jokių žymių, nes jis turėjo tik kūno išvaizdą, o ne tikrą kūniškumą. Tačiau tai yra tik prielaida, nes *Proevangelija* nieko nekalba apie suaugusį Jėzų ir jo tikrą ar tariamą kančią. Vis dėlto negalima paneigti *Proevangelijos* įtakos mariologijai, liturgijai ir ypač ikonografijai. Apokrifinis tekstas neabejotinai lėmė Marijos atvedimo į Šventyklą šventės atsiradimą, šventųjų Joachimo ir Onos kultą bei netiesiogiai – Marijos Nekaltojo Prasidėjimo dogmą. Nors krikščioniškuose Vakaruose šis tekstas vertinamas atsargiai, *Proevangelijos* įtaką čia rodo tokie apokrifiniai tekstai kaip *Pseudomato evangelija*, kuri gausiai rėmėsi jos medžiaga.

Krikščioniškuose Rytuose *Jokūbo proevangelija* yra ypač gerbiamas nekanoninis tekstas. Ji laikytina *midrašo tipo* kanoninių tekstų interpretacija, pateikiančia vertingų teologinių išvalgų ir padedančia geriau suprasti katalikiško maldingumo praktiką.

Jėzaus vaikystės evangelija pagal Tomą

Skirtingai nei Jėzaus paslėptojo gyvenimo „tyrinėtojai“ moderniais laikais, ankstyvieji krikščionys nesidomėjo tuo, kas vyko Jėzaus gyvenime nuo dvyliktųjų iki trisdešimtųjų jo gyvenimo metų. Paprastai pasakojama, kaip Jėzus daro stebuklus ir sukerta mokytojus per disputus. Palyginti su *Jokūbo proevangelija*, apokrifinėje *Jėzaus vaikystės evangelijoje pagal Tomą* Senasis Testamentas nevaizduoja jokio reikšmingo vaidmens, o vienintelė sąsaja su Naujuoju Testamentu yra perikopė apie dvylikos metų Jėzaus apsilankymą Šventykloje. *Jėzaus vaikystės evangelijos pagal Tomą* siužetas iš esmės plėtoja šį evangelisto Luko užrašytą epizodą. *Vaikystės evangelija* siekia užpildyti *Evangelijos pagal*

Luką pirmajame ir antrajame skyriuose egzistuojančią spragą nuo Jėzaus gimimo iki jo viešojo pasirodymo dvyliktaisiais gyvenimo metais. Naujojo Testamento įtaką atskleidžia *Jėzaus vaikystės evangelijoje pagal Tomą* parinkti vardai, kokie yra pateikiami naratyvo motyvai ir kokie naudojami kalbos šablonai. Pavyzdžiui, kai kurios istorijos imituoja išgydymus ir mirusiųjų prikėlimus kanoninėse evangelijose, kitos primena stebuklus Apaštalų darbuose.

Jėzaus vaikystės evangelijoje pagal Tomą taip pat rasime tiptikų kanoninėms evangelijoms pasakojimų apie stebuklus bruožų, žmonių vargo aprašymų, žodžių, kuriais padaromas stebuklas, liudijimą, kad stebuklas tikrai įvyko, pasirodymą, liudytojų baigiamąjį chorą. Gyvą aprašomų istorijų kalbą kartais nutraukia pamokomi ir tariamai gilūs Jėzaus žodžiai. *Vaikystės evangelija* prasižymėda epizodu iš penkiamečio Jėzaus gyvenimo, kai jis žaidžia prie upelio šabo dieną surinkdamas vandenį į telkinius ir jį išvalydamas. Vėliau Jėzus padaro dvylika žvirblių iš drėgno molio. Kai Juozapas sudraudžia, kad laužomas šabo poilsis, Jėzus suploja rankomis, ir žvirbliai atgyja. Ši Jėzaus veiksmą galima suprasti kaip pranašystę apie dvylikos apaštalų išsirikimą ir išsiuntimą. Pamatęs Jėzaus padarytus stebuklus, juo susidomi mokytojas Zachiejus ir nori jį išmokyti abėcėlės. Kai Jėzus jo paklausia, ar šis žinąs raidžių paslaptis, Zachiejus nesugeba atsakyti, tada Jėzus pateikia alegorinį abėcėlės aiškinimą. Šis aiškinimas taip pat sunkiai suprantamas, bet, atrodo, jog A raidė turi užuominą į Trejybinių Dievą. Kitame rankraštyje ir slaviškoje *Jėzaus vaikystės evangelijos pagal Tomą* versijoje Jėzus kalba ilgiau ir sako: „Aš prisiekiu tau, mokytojau, kad buvau dar prieš tau gimstant“ ir „Kai pasaulis buvo sukurtas, aš jau buvau su Tuo, kuris mane siuntė“. Toliau jau Jėzus daro gerus darbus ir savo stebuklais padeda žmonėms. Kai vienas vaikas, vardu Zenonas, su kuriuo Jėzus žaidė, nukrinta nuo stogo ir užsimušą, šio tėvai kaltina Jėzų, nes iš anksčiau žino apie jo pavojingas galias. Jėzus sušunka skardžiu balsu ir grąžina vaiką į gyvenimą, kad tas galėtų pats papasakoti, kaip viskas įvyko. Tėvai šlovina Dievą ir suklumpa prieš jį. Kai jaunuolis, kapodamas kirviu malkas, nusikerta koją ir jam gresia mirtinai nukraujuoti, Jėzus išgydo žaizdą. Minia, tai matydama, džiaugsmingai šlovina: „Tikrai Dievo Dvasia gyvena šiame vaike“ (*VeT* 10, 2). Šešerių metų Jėzus mamos yra siunčiamas parnešti vandens. Spaudžiamas minios jis suklumpa ir ašotis sudūžta, bet Jėzus vandenį saugiai parneša namo savo drabužiuose. Tai pradžiugina Jėzaus mamą, ji pabučiuoja ir saugo tai, ką jis padarė, savo širdyje. Aštuonmetis Jėzus sėjos metu eina su tėvu į laukus ir pasėja tik vieną kviečių grūdą. Derlius šimteriopas, juo sušelpiami miestelio vargšai, o iš likučio praminta Juozapo šeima. *Vaikystės evangelijoje pagal Tomą*

dailidė Juozapas gamina arklus ir jungus, bet paprašomas sumeistrauti lovą turtingam žmogui. Viena lenta pasirodė trumpesnė už kitas, ir Juozapas negalėjo nieko padaryti. Jėzus paima ją ir ištempia tiek, kad ji būtų tinkama. Dar vėliau Jėzus lydi savo brolių Jokūbą, kuris eina rinkti malkų. Nuodinga gyvatė, gulėjusi tarp šakų, įgelia Jokūbui į ranką ir jis merdėja. Tuomet Jėzus kvepia į įkandimą ir Jokūbas iškart pagyja, o gyvatė sprogs ta. O kai kaimynystėje miršta ligotas kūdikis, Jėzaus dėmesį atkreipia garsios raudos. Jis paliečia vaiko krūtinę ir įsako jam gyventi: „Aš sakau tau: nemirk, bet gyvenk ir būk su savo motina“ (VeT 17, 3). Vaikas akimirksniu atsimerkia ir nusijuokia.

Vaikystės evangelija pagal Tomą baigiama pasakojimu, kuris įkvėpė visas šias istorijas. *Vaikystės evangelijoje* šiek tiek papildant iš esmės atpasakojamas Evangelijos pagal Luką pasakojimas, kur dvylikametis Jėzus pasirodo kaip gabus mokytojas Šventykloje. Vienas nuostabus skirtumas yra tas, kad Elzbietos žodžiais Mariją sveikina Rašto aiškintojai: „Tu esi labiausiai palaiminta tarp visų moterų, nes Viešpats palaimino tavo iščių vaisių. Garbės ir tokios nuostabios išminties mes niekada nematėme ir negirdėjome“ (VeT 19, 10). Ši evangelija vargu ar gali būti laikoma visapusiškai „pamokoma“, nes Jėzus jos pasakojimuose vaizduojamas nuolat supykstantis, nemalonus ir arogantiškas. *Vaikystės evangelija pagal Tomą* ne visuomet vykusiai mėgina užpildyti žinių apie Jėzaus vaikystę spragą, pavojingai priartėdama prie mitinės kanoninių evangelijų interpretacijos ir maginės Jėzaus Kristaus stebuklų sampratos.

Nekanoninės Jėzaus ištarmės

Graikiškas terminas *agrafa* reiškia neparašytus žodžius, o aptariamam atveju „neužrašytas“ Jėzaus logijas. Toks apibrėžimas nėra visiškai tikslus, nes Jėzaus ištarmės pasiekė mus ne per žodinę tradiciją, bet randamos kituose tekstuose nei kanoninės evangelijos. Agrafais vadinamos priskiriamos Jėzui ištarmės, kurios nėra randamos kanoninėse evangelijose. Ištarmėms apibūdinti pasirinktas toks terminas, nes manyta, kad ištarmės iš pradžių perduotos per žodinę tradiciją, o vėliau įterptos į rašytinius dokumentus, dažnai kaip atskiri ir aiškiai išskiriami posakiai. Todėl, kai kalbama apie agrafus, dažniausiai omenyje turimi atskiri Jėzui priskiriami pasakymai nekanoniniuose tekstuose arba atskirose ištraukose. Kartais dar yra kalbama apie „pamirštus“ arba „išbarstytus“ Jėzaus žodžius, nors toks apibūdinimas taip pat nėra tikslus. Vienas iš keblumų pasirodo bandant patvirtinti agrafų autentiškumą. Daugelis tyrinėtojų mėgino išskirti, kurie iš žodžių Jėzaus *ipsissima verba*. Agrafais laikydami Jėzaus žodžius ne kanoninėse evangelijose, ankstyviausius

pavyzdžius matome pačiame Naujajame Testamente. Pats svarbiausias agrafas randamas Apaštalų darbuose. Savo atsisveikinimo kalboje Milete apaštalas Paulius kalba Efezo Bažnyčios vyresniesiems: „Ir aš jums visur rodydavau, kad, šitaip triūsiant, reikia paremti silpnuosius ir atminti Viešpaties Jėzaus pasakytus žodžius: *Palaimingiau duoti negu imti*“ (Apd 20, 35). Bet koku atveju paties Pauliaus žodžiai ir laikysena (Apd 20, 33–34) jis mini savo atsisakymą priimti pagalbą iš bendruomenių ir apsisprendimą gyventi iš savo rankų darbo: „Nė iš vieno netroškau nei sidabro, nei aukso, nei drabužio. Jūs gi žinote, kad mano ir palydovų reikalams tarnavo šitos va mano rankos“) rodo, kad jis stengiasi būti ištikimas Jėzaus Kristaus mokinys, nors jo ir mokytojo gyvenimo aplinkybės skiriasi.

Kitas agrafų šaltinis – rankraščiniai Naujojo Testamento variantai. Viename V a. kodekse tarp perikopės apie mokinius, skabančius varpas (Lk 6, 1–5), ir perikopės apie padžiūvusios rankos pagydymą šabo dieną (Lk 6, 6–11) įterptas trumpas fragmentas, kuris dera su kontekstu ir yra išbaigtas pasakojimas. Jis turi apoftegmos formą su trumpu situacijos nusakymu ir iš jos sekančia Jėzaus logija: *Kada jis tą pačią dieną pamatė žmogų, dirbantį šabo dieną, jis jam tarė: „Žmogau! Jei tu žinai, ką darai, tu esi palaimintas! Bet jei tu nežinai, esi prakeiktas kaip įstatymo laužytojas!* Jėzus kalba apie įstatymo draudimą dirbti šabo dieną ir iš to kylantį palaiminimą ir prakeikimą. Klemenso Aleksandriečio raštuose galima rasti žodžius, kuriuos, vienaip ar kitaip, pateikia ir dar septyniolika liudytojų. Panašu, kad šie žodžiai buvo labai populiarūs tarp ankstyvosios Bažnyčios rašytojų, kurie, galima manyti, laikė šią logiją autentiškais Jėzaus žodžiais. Jie gryniausiu pavidalu randami pseudoepigrafinėse Klemenso Romiečio *Homilijose*: „Mūsų mokytojas teisingai pasakė: *Būkite geri pinigų keitėjai*“ (Pseudo-Klemensas. *Homilijos*. II, 51). Klemenso Aleksandrietis *Stromatuose* šiuos žodžius praplečia ir paaiškina: „Būkite patyrę pinigų keitėjai, atmetantys kai kuriuos dalykus ir pasilaikantys tik tai, kas gera“ (Klemenso Aleksandrietis *Stromatai* I, 158.2.). Origenas *Homilijose apie Jeremijo knygą* (jos išliko vien tik Rufino lotyniškame vertime) cituoja dar kitus Jėzaus žodžius. Labiausiai stebinanti yra įžanga į agrafą, kur Origenas atsargiai perteikia kažkur skaitytą ištarmę: „Aš kažkur esu skaitęs Išganytojo žodžius ir nežinau, ar kažkas ėmėsi kalbėti vietoje Išganytojo, ar citavo iš atminties, nežinau, ar tai, kas pasakyta, yra tiesa. Kad ir kaip ten būtų, Išganytojas sako toje vietoje: *Kas yra arti manęs, yra arti ugnies, kas yra toli nuo manęs, yra toli nuo karalystės*“ (*Homilijos Jeremijo knygai* III, 3). Vieni iš Jėzaus žodžių, neaptinkamų evangelijose, bet randamų islamiškoje tradicijoje, yra užrašyti Korane: „Aš atėjau pas jus su ženklų nuo jūsų Viešpaties. Aš sukursiu jums iš

molio pagal paukščio paveikslą ir pūstelsiu į jį, ir taps tai paukščiu Alacho valia. Aš pagydyčiau akląjį, raupsuotąjį ir atgaivinsiu mirusių Alachui leidus. Aš pasakysiu jums, ką valgysit ir ką laikysit savo namuose. Iš tiesų, čia – jums yra ženklas, jeigu esat tikintys. Ir patvirtinimui teisingumo, kuris buvo jums siūstas iki manęs Toroje, kad leisčiau jums dalį to, kas buvo draudžiama. Ir atėjau aš su ženklu nuo jūsų Viešpaties. Bijokite Alacho ir klausykite manęs“ (*Koranas*. Sura III, 43(48)–44 (50)). Vienas agrafas islamo šaltiniuose išgarsėjo dėl nepaprastų jo atradimo aplinkybių. Jis buvo atrastas 1900 m. inskripcijoje ant *Fathpur Sikri* mečetės (Indijoje) vartų, vadinamų *Buland Darwaza*. Inskripcija datuojama 1601 m., bet islamo rašytojai liudija daug ankstesnę jos amžių. Užrašas persų kalba skamba taip: „Isa, Marijos sūnus, tebūnie jam taika, sakė: „Pasaulis yra tiltas. Pereik jį – neįsikurk jame! Tas, kuris viliasi valandą, gali viltis amžinybės. Pasaulis trunka tik valandą. Praleisk ją maldoje, nes visa kita – nepamatomą.“ Yra ir trumpesnė paralelė, išsakanti šios išstarmės mintį, kad šiame pasaulyje nevalia įsikurti, *Evangelijos pagal Tomą* 42-oje logijoje: „*Būkite praeiviais*“.

Agrafai iš esmės nepateikia visiškai kitokio Jėzaus paveikslo, o tik jį papildo. Net ir apie agrafų autentiškumą dažniausiai tenka spręsti lyginant juos su kanoninėmis evangelijomis ir kitais Biblijos tekstais. Katalikų Bažnyčia nuo seno laikosi nuomonės, kad agrafų autentiškumui patvirtinti reikia ir išorinių, ir vidinių argumentų. Išoriniai argumentai yra Bažnyčios tėvų (tokių kaip Papijas, Justinas, Ireniejus) liudijimas, kad tai yra tikrai Jėzaus žodžiai. Vidiniai argumentai – tai nekanoninių Jėzaus logijų neprieštaravimas kanoninių evangelijų mokymui. Agrafų autentiškumo klausimas yra tik vienas iš aspektų, nes visi agrafai turi istorinę vertę – tai Jėzaus supratimo ir interpretavimo tradicijos liudijimai. Galima sakyti, kad šie trumpi nekanoniniai Jėzaus žodžiai atspindi Jėzaus asmens įtaką ir tą išpaudą žmonių sąmonėje, kuri jį paliko istorijoje. Žinoma, kai kurių agrafų svarba nesietina vien tik su autentiškumu. Galima nekeliant klausimo, ar tai tikrai Jėzaus pasakyti žodžiai, mąstyti apie tai, ką reiškia būti geru pinigų keitėju, ar kad pasaulis yra lyg tiltas, ir rasti šiuose žodžiuose įkvėpimą. Nesvarbu, kas užrašė šiuos žodžius, jie vis vien lieka „dvasinė“ klasika greta didžiųjų mokytojų išstarmių. Kita vertus, Jėzus Kristus krikščionims yra ne tik išminties mokytojas, palikęs pabirų įsimintinų pamokymų, bet ir Dievo Sūnus, atpirkęs žmones savo mirtimi ant kryžiaus ir prisikėlimu iš numirusių.

Gnostinės apokrifinės evangelijos

Terminas *gnosticizmas* nukaldintas jau moderniais laikais norint apibrėžti normatyvios krikščionybės ribas.

Gnosticizmu pavadinta ankstyvosios krikščionybės laikų erezija, o kartais gnosticizmas laikytas atskira religija. Nors Bažnyčios tėvai nevarioja apibendrinančio termino „gnosticizmas“, bet kai kurias erezikų grupes jie vadina „gnostikais“. Šis terminas gali būti vartojamas ir pozityviai. Pavyzdžiui, Klemensas Aleksandrietis gnostikais vadina brandesnius krikščionis. Taip pat skiriamas ortodoksinis „tikrasis pažinimas“ ir erezinis „tariamasis pažinimas“. Gnostinė krikščionybė nuo ortodoksinės krikščionybės skyrėsi tuo, kad gnostikai skyrė Senojo Testamento Dievą Kūrėją ir išgelbintį Dievą, ortodoksinė krikščionybė teigė, kad tai vienas ir tas pats Dievas. Gnostikai krikščionys Išgelbėtoja ir jį išpažįstančiuosius („pažįstančiuosius“) laikė galingesniais už Šventojo Rašto herojus, kurie verti tik paniekos. Gnosticizmo adeptai save laikė svarbesniais net už Biblijos Dievą, kurią jie vadino įvairiais vardais: Jaldabaotu, Samaeliu arba Archontu. Bažnyčios krikščionių tikimas Jėzus Kristus mirė kruvina mirtimi ant kryžiaus, gnostikų Išgelbėtojas, kuris vadinamas įvairiais vardais, niekada nebuvo atpažintas tamsos jėgų ir niekada tikrai nemirė. Sekantys tokiu Išgelbėtoju „pažįstantieji“ save suvokė kaip nepavaldžius jokioms priešiškomis jėgoms.

Evangelija pagal Tomą

II a. parašyta *Evangelija pagal Tomą* sulaukė daugiausia dėmesio iš visų Nag Hammadžio tekstų dėl kelių priežasčių. Pirmiausia todėl, kad net keletas Bažnyčios tėvų mini ir cituoja šią evangeliją, kuri yra skirtinga nuo *Tomo vaikystės evangelijos*. Dėstydamas savo argumentus prieš naasiečius Ipolitą Romietis veikale „Visų erezijų atmetimas“ cituoja ištrauką: „Tas, kuris manęs ieško, suras mane vaikuose nuo septynerių metų, nes ten, paslėptas keturioliktojo eone, aš atskleisiu save“ (*Visų erezijų atmetimas* V, 7). *Evangelijoje pagal Tomą* iš Nag Hammadžio bibliotekos galima rasti tolimą šios citatos paralelę: „Jėzus tarė: senas žmogus, savo dienomis nedvejodamas, paklaus mažutėlį septynių dienų kūdikį apie gyvybės vietą, ir jis gyvens, nes daug pirmųjų bus paskutiniai, ir jie taps vienu“ (*EvT* 4). Savo literatūriniu žanru *Evangelija pagal Tomą* yra panašesnė į sinoptinių evangelijų išstarmių šaltinį, kuriuo naudojosi Matas ir Lukas. Evangelija yra sudaryta iš dviejų tipų logijų: vienos yra artimos Jėzaus žodžiams Naujajame Testamente, kitos gnostinio apreiškimo pobūdžio. Tačiau kitaip nei sinoptinėse evangelijose *Evangelijoje pagal Tomą* menkai juntama istorinė tikrovė. Jėzus yra Gyvasis mokytojas ir vadovas, bet ne istorijoje veikiantis Išganytojas. Tai, kaip tekste sudėliotos Jėzaus išstarmės, neleidžia išvelgti realios išganyto ekonomijos. Tekste nėra ryšio su praeitimi. Tai, kas įvyko su Adomu, yra beprasmiška

ir nereikšminga: „Jėzus tarė: Adomas yra kilęs iš didelės galybės ir didelio turto, ir jis nevertas jūsų; nes, [būdamas vertas], ne[būtų ragavęs] mirties“ (EvT 85). *Evangelijoje pagal Tomą* nėra vietos ir kryžiui – Jėzus yra Gyvasis, ką galima laikyti aliuzija į Prisikėlimą, bet niekur nėra kalbama apie kryžių. Tekste nėra ir etinio, sinoptinėms evangelijoms būdingo nuodėmės suvokimo. Nors aprašomas perėjimas iš mirties į gyvenimą, bet jis niekaip nesisieja su atgaila. Išganyto kelias yra apsisvalymas nuo laikinų ir materialių dalykų. Vienintelį kartą (ne)atleidimas minimas išpėjime apie nuodėmę Šventajai Dvasiai: „Jėzus tarė: kuris piktžodžiaus prieš Tėvą, tam bus atleista, ir kuris piktžodžiaus prieš Sūnų, tam bus atleista; tačiau, kuris piktžodžiaus prieš Šventąją Dvasią, tam nebus atleista nei žemėje, nei danguje“ (EvT 44). *Evangelijoje pagal Tomą* nėra ir Naujojo Testamento evangelijoms būdingos malonės sampratos. Mokiniai patys turi rasti ramybės vietą [anapulis], ji nėra dovanojama. Apokrifinėje evangelijoje nuolat minimas išrinktumas ir išskirtinumas, Naujojo Testamento evangelijose skelbiama žinia visiems. Apokrifinei evangelijai nėra būdingas asmeniškasis santykis. Nors yra kalbama apie Gyvąjį Jėzų, Gyvųjų Tėvą ir jo vaikus, bet rytietiškos ištirpimo dieviškume mistikos prasme: „Kuris atsigers iš mano lūpų, bus kaip aš, o aš taip pat tapsiu juo, ir slapti dalykai atsiskleis jam“ (108). Sinoptinėse evangelijose konkrečiau, žmogiškiau ir asmeniškiau yra minimas meilės ir vienybės santykis. „Viduramžių filosofijos istorijos chrestomatijoje“ 1980 m. pasirodė Petro Račiaus *Evangelijos pagal Tomą* vertimas iš prancūziškojo jos leidimo.

Evangelija pagal Judą

Praėjusio amžiaus aštuntajame dešimtmetyje Egipte surastas koptų kalba ant papiruso surašytas keliasdešimties puslapių restauruotas ir išverstas dokumentas *Judo evangelija* nuo 2006 m. eksponuojamas JAV Nacionalinės geografijos draugijos būstinėje Vašingtone. Šiai evangelijai buvo skirtas visas „Nacionalinės geografijos“ numeris (2006 m. gegužės mėn.), sukurtas dokumentinis filmas apie jos atradimo bei restauravimo istoriją: „Judo evangelija: dingusioji Kristaus išdavystės versija“ (*The Gospel of Judas: The Lost Version of Christ's Betrayal*). Buvo garsiai skelbta, kad surastoji evangelija yra „autentiška“, tačiau tai reiškia tik tiek, kad tai yra tikrai senovinis II a. vidurio tekstas, išlikęs IV a. rankraštyje. Dokumento autentiškumas nenurodo tiesioginių sąsajų su istorinio Judo autoryste. *Judo evangelijos* atradimas dažnai pateiktas kaip sensacija: „Judas buvo ištikimiausias Jėzaus Kristaus mokinys ir išdavė jį vykdydamas paties Jėzaus prašymą.“ Iš tiesų *Judo evangelijoje* pasakojama, kad Judas išdavė Jėzų, bet netiesa, kad tai jis padarė sąmoningai ir Jėzaus

nuoširdžiai prašomas. Jėzus, kalbėdamas apie kitus mokinius, sako Judui: „Tu pralenksi juos visus, nes tu paaukosi žmogų, kuriuo aš apsilvilkęs“ (EvJud 55). Tačiau tai nėra pagyrimas Judui, kaip buvo manoma iš pradžių. Kitoje vietoje Judas Jėzaus yra vadinamas demonu: „Tu, tryliktasis demone [„tryliktoji dvasia“ Nacionalinės geografijos draugijos vertime], kodėl taip stengiesi? Bet kalbėk, ir aš tau būsiu kantrus“ (EvJud 44). Todėl netiesa, kad Judas Iskarijotas *Judo evangelijoje* vaizduojamas kaip Jėzaus išdavikas, bet kartu ir kaip evangelijos herojus. Jis taria Jėzui: „Aš žinau, kas tu esi ir iš kur atėjai. Tu esi iš nemirtingosios Barbelo karalystės. Ir aš nesu vertas išstarti vardo to, kuris tave siuntė“ (EvJud 35). Apaštalas Judas šioje apokrifinėje evangelijoje yra antiherojus kaip ir kanoninėse evangelijose. Jis paaukvoja Jėzaus kūną šio pasaulio valdovams. Tačiau *Judo evangelijoje* Jėzaus mirtis nėra nei tragedija, nei būtinas blogis nuodėmėms išpirkti. *Judo evangelijos* autorius tokiu būdu pasakoja apie Judo asmenį ir neigiamai vaizduoja visus apaštalus ne todėl, kad būtų nekentęs krikščionybės, bet todėl, jog, jo manymu, apaštališkoji Bažnyčia klaidina krikščionis.

Apokrifinėje *Judo evangelijoje*, kitaip nei Naujojo Testamento evangelijose, Jėzus vaizduojamas daug besijuokiantis. Jis juokiasi iš mokinių silpnųjų ir iš žmogiškojo gyvenimo absurdiškumo. Mirtis anaipol nėra priežastis liūdėti. Ji yra būdas, kuriuo Jėzus išlaisvinamas iš kūno, kad galėtų grįžti į dangiškuosius savo namus, o Judas, išduodamas Jėzų, padeda savo draugui nusimesti kūną ir išlaisvinti jo vidinį dieviškąjį asmenį. Šis *Judo evangelijos* požiūris daug kuo skiriasi nuo Naujojo Testamento evangelijų. Ji atspindi dvasingumą, pabrėžiantį *gnosis*, arba žinojimą, mistinį žinojimą, Dievo žinojimą ir esminę žmogaus vienybę su Dievu.

Apokrifinės evangelijos apie Jėzaus Kristaus mirtį ir prisikėlimą

Evangelija pagal Petrą

Antiochijos vyskupas Serapionas II a. pabaigoje leido kaimynystėje Rosoje gyvenančiai bendruomenei skaityti evangeliją, kuri buvo pavadinta Petro vardu, nors jis pats ir nežinojo šio teksto. Tačiau vėliau Serapionas sunerimo sužinojęs, kad grupės doketų – manusių, kad Jėzus turėjo tik kūnišką išvaizdą, bet ne tikrą kūną – gerbė šią evangeliją ir rėmėsi jos autoritetu. Perskaitęs evangeliją, Serapionas atšaukė savo ankstesnį leidimą, nes: „Perskaitėme ją ir radome, kad didžiaja dalimi „Evangelija“ sutampa su Išganytojo mokslu, bet kai kurios smulkmenos yra skirtingos ir tuos dalykus jums aprašėme“ (Euzebijus Cezarietis. *Bažnyčios istorija* VI, 12).

Tekstas prasideda ir baigiasi sakinio viduryje. Vadinausi, tai tik originalaus veikalo dalis, tačiau ornamentuotė pradžioje ir pabaigoje reiškia, jog perrašinėtojas turėjo tik tiek teksto. Evangelija pavadinta Petro vardu todėl, kad Petras du kartus joje kalba pirmuoju asmeniu. Šia stilistine priemone norėta suteikti tekstui Petro, kaip svarbiausio apaštališko liudytojo, autoritetą. Tuo būdu ši evangelija įgyja daug didesnę reikšmę nei Evangelija pagal Morkų, kuri pagal tradiciją buvo parašyta vien tik apaštalo Petro mokinio Morkaus. Mūsų turimas *Petro evangelijos* tekstas prasideda nuotrūpa: „<...> o iš žydų niekas nenusimazgojo rankų, nei Erodas, nei kuris iš jo teisėjų“ (*EvP* 7, 16). Neišlikusioje sakinio pradžioje, matyt, kalbama apie nusiplovusį rankas Pilotą.

Kaip ir kanoninėse evangelijose, nukryžiuavimo scenoje matomi du piktadariai. Kaip ir Evangelijoje pagal Luką, vienas iš jų stoji į Jėzaus pusę. Tačiau jis kalbasi ne su kitu piktadariu, bet gėdina žydus. Vidurdienį tamsai apgaubus Judėją, žmonės ima vaikščioti su žiburiais, manydami, kad jau atėjo naktis, ir netgi eina miegoti. Jėzų nukryžiuvusieji baiminasi, jog nenuims jo kūno iki saulėlydžio. Todėl Jėzui duodama tulžies su perrūgusiu vynu kaip nuodo.

Jėzaus mirtis siejama su žydų tautos, seniūnų ir kunigų kalte ir tuo likimu, kuris praėjus keliasdešimčiai metų po Jėzaus mirties ištiks Jeruzalę ir Šventyklą. Naujajame Testamente Jėzus kaltinamas noru sugriauti Šventyklą, čia šis kaltinimas perkeliamas jo mokiniams, kad neva jie nori padegti Šventyklą. Tai drauge gali būti aliuzija ir į Nerono kaltinimus krikščionims dėl Romos padegimo. Tai, kad Petras ir mokiniai pasninkavo ir sėdėjo gedėdami ir verkdami naktį ir dieną iki šabo (*EvP* 7, 27), rodo, jog *Petro evangelija* laikosi Jono, o ne sinoptikų velykinių įvykių chronologijos. Skirtingai nei visuose kanoniniuose tekstuose, *Petro evangelijoje* aprašytoje akmens nuritinimo scenoje nėra moterų, nėra jų ir arti kryžiaus. Jos prie kapo pasirodys vėliau: 12 ir 13 skyriuose. „Taigi, tai išvydę, anie kareiviai pažadino šimtininką ir seniūnus – nes ir jie dalyvavo serginti, – ir, jiems bepasakojant, ką matę, vėl regi tris vyrus, išėjus iš kapo rūšio, ir du iš jų pri laikant trečiąjį, ir įkandin sekant kryžių, ir tų dviejų galvas siekiant beveik iki dangaus, o to, kurį jie vedė už rankų, viršijant dangus. Ir girdėjo balsą, kalbėjusį iš dangų: „Ar paskelbei miegantiesiems?“ Ir nuo kryžiaus pasigirdo atsakymas: „Taip“ (*EvP* 10, 38–42). Šis *Petro evangelijos* 10 skyriaus tekstas yra visiškai skirtingas nuo kanoninių evangelijų liudijimo ir beveik neturi paralelių ankstyvojoje krikščioniškoje literatūroje. Priskirti teksto ankstyviausiam laikotarpiui neleidžia daugybė bruožų, atspindinčių vėlesnių laikų tradiciją: Jėzus visada vadinamas ne vardu, bet Viešpačiu,

autoriui nėra žinomos žydiškų švenčių ir papročių detalės, Piloto atsakomybė už Jėzaus nukryžiuvimą perkeliama Erodiui ir žydams, padidinamas apologetinis Prisikėlimo liudytojų skaičius, pasakojime apie Prisikėlimą atsiranda stebuklinių elementų, teologinė idėja apie nužengimą į pragarus, milžiniškos angeliškos būtybės, kalbantis kryžius. Kai kurios *Petro evangelijos* vietos siejasi su Naujojo Testamento kanoninių evangelijų pasakojimais, bet galima rasti paralelių ir su apokrifiniais tekstais. Negalima paneigti, kad *Petro evangelija* priklausoma nuo Mato, Morkaus, Luko ir Jono evangelijų, nors apokrifio autorius šiuos kanoninius tekstus greičiausiai ne skaitė, bet girdėjo kaip homilijas. *Petro evangelijos* išskirtinumą geriausiai paaiškina spėjimas, kad autorius panaudojo ir kūrybingai išplėtojo įsimintą kanoninę tradiciją. Tačiau taip pat tiesa, kad pasiremta ta žodine tradicija, kuri nebuvo užrašyta Naujojo Testamento tekstuose. *Petro evangelijos* archajiškumas pasirodo tik kai kuriose vietose, nors ir jas išskirti yra gan sunku.

Evangelija pagal Mariją Magdaliėtę

II a. *Evangelija pagal Mariją* yra užrašyta V a. kodekse koptų kalba. Ji iš senienų perpardavėjo Kaire 1896 m. įsigijo Egipto muziejus Berlyne. Tekstas publikuotas tik 1955 m., jau po Nag Hammadžio bibliotekos atradimo. Dauguma šiuolaikinių mokslininkų linkę šį kodeksą sieti su kitais tekstais iš Nag Hammadžio bibliotekos, nors *Evangelijos pagal Mariją* tarp bibliotekos tekstų nėra. *Evangelijos pagal Mariją* pavadinimas žadina nepagrįstas viltis, kad įmanoma pažvelgti į slaptąjį Jėzaus iš Nazareto gyvenimą ir sužinoti apie Bažnyčios neva nuslėptus jo santykius su Marija Magdaliete.

Nors pirmieji *Evangelijos pagal Mariją* puslapiai prarasti, mes galime rekonstruoti teksto pradžioje aprašomą situaciją. Akivaizdu, jog aprašomas veiksmas Velykų dieną. Prisikėlęs Viešpats pasirodo mokiniams, tarp kurių yra ir vyrų, ir moterų, ir atsako į jų klausimus. Pokalbyje yra aptariami tokie esminiai klausimai kaip pasaulio ir žmogaus prigimtis. Atsisveikindamas su mokiniais Evangelijoje pagal Joną Jėzus pažada mokiniams ramybę, o jo pirmieji žodžiai po prisikėlimo yra: „Ramybė jums!“ (*Jn* 20, 19). *Evangelijoje pagal Mariją*, kaip ir Evangelijoje pagal Joną, yra suliejama situacija prieš Velykas ir po Prisikėlimo, tačiau čia atsisveikinimo valanda perkelta į laikotarpį po Prisikėlimo ir Atpirkėjo iškeliavimas nereiškia jo mirties, bet galutinį žengimą į dangų. Mokiniai suvokia, kad, skelbdami šią žinią, sulauks Atpirkėjo likimo, ir verkia bei sielvartauja dėl to: „Tačiau jie sielvartavo. Jie labai verkė sakydami: kaip mes eisime pas pagonis ir skelbsime Žmogaus sūnaus karalystę? Jeigu jie nepasigailėjo jo,

kaip mūsų pasigailės?“ (EvM 9, 5–11). Marija Magdalietė daro tai, ką Atpirkėjas darė prieš tai – guodžia mokinius ir juos drąsina. Ji elgiasi lyg Globėja, kurią Jėzus pažadėjo mokiniams ateisiant į pagalbą. Petras pripažįsta, jog Marija buvo išskirtinė tarp mokinių dar prieš Velykas ir prašo, kad ji atskleistų slaptą apreiškimą: „Petras tarė Marijai: *sese, mes žinome, kad Išganytojas mylėjo tave labiau nei kitas moteris. Pasakyk mums Išganytojo žodžius, kuriuos tu pameni – kuriuos tu žinai, (bet) kurių mes nesame girdėję.* Marija atsakė ir tarė: *Tai, kas paslėpta nuo jūsų, aš tai skelbiu jums*“ (EvM 10, 1–8). Pasakymas, kad Išganytojas mylėjo Mariją Magdalietę labiau nei kitas moteris skamba kaip labai didelis pagyrimas, bet neprilygsta *Evangelijos pagal Pilypą* tvirtinimui, jog jis mylėjo ją labiau nei visus kitus mokinius (EvPil 55). Vis dėlto, Petro įsitikinimu, Marija žino daugiau Jėzaus žodžių, kuriuos ji girdėjo ir kurių nepasakė kitiems mokiniams. Šiuos žodžius galima suprasti ne tik kaip Išganytojo pasakytus iki Prisikėlimo, bet ir kaip slaptą apreiškimą, kurį Marija gavo po Velykų. Marija sako, kad ji pasiruošusi apie tai papasakoti kitiems mokiniams, nes tai Išganytojo valia. Žinia, istorinė Marija Magdalietė buvo viena iš regėjusių prisikėlusį Kristų, tačiau, kiek istorinis ir kiek autentiškas *Evangelijos pagal Mariją* tekstas, labai sunku pasakyti, nes jame yra susipynę įvairūs kalbos sluoksniai. Marijai baigus pasakoti, pirmasis prabyla Andriejus, kuris iš esmės suabejoja tuo, kas ką tik buvo papasakota. Jis abejoja Marijos žodžiais dėl jų priimto tikėjimo mokymo neatitikimo: „Tačiau Andriejus atsakė ir tarė broliams: *sakykite, ką norite pasakyti apie tai, ką ji ką tik kalbėjo. Aš netikiu, kad Išganytojas pasakė šiuos dalykus, nes šie mokymai tikrai yra keisti*“ (EvM 17, 10–15). Andriejaus brolis Petras ateina jam į pagalbą ir nors pats paprašė Marijos atskleisti slaptą mokymą, jis nebėra tikras, kad toks ypatingas apreiškimas galėjo būti patikėtas moteriai, nes dėl jo Marija tampa ypatingesnė už kitus mokinius, taip pat ir už vyresnįjį tarp mokinių Petrą. „Kai Marija pravirko ir tarė Petru: *mano broli Petrai, apie ką tu galvoji? Negi tu manai, kad visa tai aš sugalvojau savo širdyje ar kad galėčiau meluoti apie Išganytoją?*“ (EvM 18, 1–5). Šioje vietoje įsiterpia Levis, kuris yra Marijos pusėje. Žvelgiant paviršutiniškai galima leisti į svarstymus, kas buvo Jėzaus mylimiausias mokinys. Įprasta manyti, kad evangelisto Jono minimas „mokinys, kurį Jėzus mylėjo“ (Jn 13, 23), yra pats apaštalas Jonas. Tradicija, kuriai priklauso *Evangelija pagal Mariją* ir *Evangelija pagal Pilypą*, mylimiausia Jėzaus mokine laiko Mariją Magdalietę. Grįžtant prie Levio, galima pasakyti, jog jis priima tik Viešpaties nurodymus ir ragina kitus mokinius atrasti savyje tobulą žmogų, kad galėtų skelbti evangeliją neiškraipydami jos daugybe naujų įstatymų.

Evangelija pagal Mariją nepateikia kokios nors istorinės informacijos nei apie Jėzų, nei apie Mariją Magdalietę. Tačiau tekstas liudija, kokia buvo povelykinės bendruomenės struktūra ir kaip svarstyta moterų vaidmuo šiose bendruomenėse. *Evangelija pagal Mariją* vienareikšmiškai vaizduoja Mariją kaip mylimiausią mokinę ikivelykinėje Jėzaus mokinių bendruomenėje ir ją palaikantį vienintelį mokinį Levį, kuris laikosi Viešpaties nurodymų, nekurdamas jokių naujų įstatymų.

„Apokrifinis“ Jėzus Kristus

Apokrifinės evangelijos vėl tampa populiariomis, nes leidžia rinktis priimtinausią Jėzaus Kristaus paveiklą ir susikurti „savo Jėzų“. Trečiajame istorinio Jėzaus tyrinėjimo etape, kuriame vis gausiau remiamasi nekanoniniais šaltiniais, yra daugybė skirtingų istorinio Jėzaus interpretacijų: jis laikomas filosofuojančiu valstiečiu kiniku (Johnas D. Crossanas), mitine figūra (Alvaras Ellegårdas), magu (Mortonas Smithas), kontrkultūriniu pranašu (Robertas W. Funkas), socialiniu reformuotoju (Burtonas L. Mackas), teisiuoju žydu (Davidas Flusseris), charizminiu gydytoju ir stebukladariu (Géza Vermesas), radikaliam liberaliam žydų rabinu (Jacobas Neusneris), apokaliptiniu pranašu (Bartas D. Ehrmanas), marginaliu žydu (Johnas P. Meieris) ir t. t. Tradicinis kanoninis skaitymas tokiuose tyrinėjimuose jau nebeturi jokios reikšmės, nes Naujojo Testamento kanonas laikomas dirbtine konvencija, kurios nepaisoma ir kurią siekiama visais įmanomais būdais apeiti. Kritiniu istoriniu metodu pagrįstas nepasitikėjimas Naujojo Testamento evangelijomis, teksto fragmentavimas, šaltinių ir tradicijų bei autorystės kritika nebeleidžia žvelgti į šiuos tekstus kaip į visiškai patikimus. Patikimumo ieškoma istoriškai bei kultūrologiškai tyrinėjant situaciją I amžiaus Palestinoje, studijuojant apokrifines evangelijas ir kitus nekanoninius tekstus, tiesiogiai arba netiesiogiai liudijančius, kaip pirmieji Jėzaus Kristaus sekėjai suprato ir interpretavo jo asmenį, mokymą, mirtį ir Prisikėlimą.

Toks požiūris patrauklus, kai išnyksta riba tarp tiesos ir melo, gėrio ir blogio, o svarbiausia dorybe tampa tolerancija. Vartotojiška visuomenė, linkusi rinktis iš didelės pasiūlos, priešinasi bet kokiam mėginimui suvaržyti šią „laisvę“. Toks požiūris yra tapęs lyg „laiko dvasia“ mūsų laikmečio, kuriame ypač reikšmingai skamba apaštalo Pauliaus žodžiai Antrajame laiške korintiečiams: „Mat jei kas užklydęs ima skelbti kitą Jėzų, negu mes paskelbėme, arba jei jūs priimate kitą dvasią, kurios nebuvote priėmę, ar kitą evangeliją, kurios nebuvote gavę, tai jūs ramiausiai tatau pakenčiate“ (2 Kor 11, 4).

Šių laikų kultūroje radosi neįprasta „kito Jėzaus“ kristologija – pozityvus ir nereliginis Jėzaus Kristaus asmens apmąstymas. Šiuolaikiniai autoriai dažnai laikosi ne tradicinių teologinių kategorijų, bet ateistinių bei agnostinių pozicijų ir mėgina žvelgti į Jėzų Kristų tik siaurai suprantamame moksliniame istoriniame, kultūrologiniame ar filosofiniame kontekste. Dažniausiai iškeliamas *humanistinis* Jėzaus Kristaus paveikslas: jis garsinamas kaip universalus žmogus, kaip radikalus savo laikmečio religijos ir kultūros kritikas, kaip autentiško radikalumo versmė, apie Jėzų Kristų kalbama kaip apie išlaisvintos egzistencijos modelį, kaip moralės idealo mokytoją. Jis apibūdinamas kaip „teisingas žmogus“, kuris patvirtina kiekvieno asmens vertę neatsižvelgdamas į jo medžiaginę gerovę, intelektą, moralę, psichiką ir fizinius duomenis. Taip Jėzui Kristui priskiriama moderni žmogiškumo paradigma. *Kito Jėzaus* kristologija, interpretuojanti Jėzų pagal savo mąstymo kriterijus, krikščionims iš naujo pateikia amžiną kristologinį klausimą: „O kuo jūs mane laikote?“ (Mt 16, 15), ir reikalauja naujai apmąstyti ir pagrįsti Simono Petro atsakymą: „Tu esi Mesijas, gyvojo Dievo Sūnus“ (Mt 16, 16).

Modernios „apokrifinės evangelijos“

Nors apokrifinėmis evangelijomis laikomi tik krikščionybės aušroje parašyti tekstai, tai nereiškia, jog tas kūrybinis impulsas, kuris paskatino jas parašyti, išblėso vėlesniais laikais. Galima teigti, kad apokrifinė tradicija egzistavo krikščionybėje visais laikais legendų apie Jėzaus ir apaštalų gyvenimus pavidalu. Apokrifiniai yra pasakojimai apie Tris karalius, apie Nekaltuosius vaikelius, apie Švenčiausiosios Mergelės Marijos paėmimą į dangų, apie Šventąjį Kryžių, apie šimtininką Lionginą, apie šventąjį piktadarį Dismą, apie apaštalo Pauliaus bendradarbę Teklę, apie šventąjį Gralį ir apie daugelio apaštalų darbus, neužrašytus Naujajame Testamente. Viduramžiais dauguma šių legendų buvo surinktos į tokius rinkinius kaip Jokūbo Voraginiečio *Legenda aurea* [Aukso legenda, arba šventųjų skaitiniai], kurio dvitomis 2008 m. pasirodė ir lietuviškai. Modernioji epocha savitu būdu tęsė apokrifinių evangelijų tradiciją – daugelį šviečiamojo amžiaus ir romantizmo epochos „Jėzaus gyvenimų“, parašytų turint intenciją papasakoti „tikrąją“ Jėzaus istoriją, galima laikyti sekuliais apokrifinės tradicijos tęsiniais. E. Renano „Jėzaus gyvenimas“ (1923 m.) ne taip jau labai skiriasi nuo ankstyvųjų amžių apokrifinių evangelijų, vaizduotės galia siekusių atkurti nežinomus Jėzaus Kristaus gyvenimo epizodus. Būta ir tiesiog literatūrinių Jėzaus gyvenimo atvaizdavimų, tokių kaip S. Lagerlöf „Kristaus legendos“ (1904 m.), K. Gibrano „Jėzus, Žmogaus sūnus“ (1928 m.) ar N. Kazantzakio „Paskutinis gun-

dymas“ (1960 m.). Atskirą modernių apokrifų žanrą sudaro vadinamieji mistiniai Jėzaus gyvenimo regėjimai, žinoti nuo neatmenamų laikų, bet išpopuliarėję sentimentalaus maldingumo laikais, galbūt kaip atsvara pasaulietiniams istoriniams Jėzaus tyrinėjimams racionalizmo epochoje. Viena garsiausių Jėzaus gyvenimo ir kančios regėtojų buvo stigmatizuotoji augustinijonų vienuolė Anna K. Emmerick, kurios matytus Jėzaus gyvenimo epizodus užrašė C. Brentano tritomyje „Sopulingoji kančia mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus“ (1833–1842 m.). Kokie paveikūs šie Jėzaus gyvenimo regėjimai, liudija ir tas faktas, kad Melas Gibsonas, kurdamas filmą „Kristaus kančia“ (2004 m.), rėmėsi ir šiais Jėzaus Kristaus kančios aprašymais. Lietuvoje yra žinoma ir kitos Jėzaus Kristaus „gyvenimo“ regėtojos, rašytojos bei poetės Maria Valtortos „Poema apie Jėzų“ (1956 m.), kun. prof. dr. K. A. Trimako pastangomis pasirodžiusi glaustoje knygoje „Jėzaus gyvenimo iliustracijos“ (1994 m.). Regėtojos teigimu, visos Jėzaus gyvenimo detalės buvo jai įkvėptos arba padiktotos. Tokios „apokrifinės“ Jėzaus gyvenimo istorijos susilaukė nevienareikšmiško Katalikų Bažnyčios magistrinio vertinimo.

Tam tikra prasme apokrifinių evangelijų tradicijai galima priskirti apie Jėzaus misijas tarp indėnų pasakojančią angelo Moronijo Josephui Smithui įteiktą „Mormono knygą“ (1827 m.) ir neva apreikštą „Urantijos knygą“ (1924–1955 m.), kurioje taip pat pasakojama savita Jėzaus gyvenimo versija.

Dr. Sigita Maslauskaitė

Bažnytinio paveldo muziejus Vilniuje

2009 m. spalio 18 d., per Šv. Luką, Vilniuje buvo atidarytas Bažnytinio paveldo muziejus. Jo atidarymo data sutapo su misionieriaus ir vyskupo šv. Brunono kankinystės tūkstantmečiu ir ta proga šaltiniuose pirmą kartą paminėtu Lietuvos vardu. Tačiau muziejaus fundacijos istorija yra senesnė: *de facto* muziejus buvo įsteigtas 2005 m. spalio 7 d. Vilniaus arkivyskupo kardinolo Audrio Juozo Bačkio dekretu Nr. 222/05. Dekrete rašoma: „Atsižvelgdamas į Popiežiškosios kultūros tarybos rekomendacijas ir katalikiškų Europos šalių patirtį bei pavyzdį, *matydamas būtinybę* pagreitinti istorinio teisingumo atkūrimą ir ateistinio Bažnyčios persekiojimo padarinių įveikimą, *siekdamas*, kad vertingiausia kilnojamojo bažnytinio paveldo dalis būtų tinkamu būdu, nepažeidžiant sakralumo, pristatyta

tiek Lietuvos žmonėms, tiek miesto svečiams, įsteigiu Vilniuje, Šv. Mykolo bažnyčios ir buvusio bernardinų vienuolyno ansamblyje (Maironio g.), Bažnytinio paveldo muziejų“¹.

Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia kaip muziejaus būstinė buvo pasirinkta po neilgų diskusijų. Pateiktas tik vienas siūlymas muziejų įrengti ne Šv. Mykolo, bet vizitiečių Švč. M. Marijos Apsilankymo bažnyčioje. Vis dėlto laimėjo daug mažiau sovietmečiu nuniokota ir būsimiems lankytojams patogiau prieinama Šv. Mykolo bažnyčia. Muziejus yra itin patrauklioje Vilniaus senamiesčio vietoje: šalia Šv. Onos ir Šv. Pranciškaus ir šv. Bernardino gotikos ansamblio. 2007 m. sudaryta muziejaus kūrimo darbo grupė, kurios sprendimai užfiksuoti susitikimų protokoluose. Darbai bažnyčioje prasidėjo 2008 metais, o buvęs bernardinų vienuolynas buvo restauruojamas ir atstatomas nuo 2005-ųjų.

Muziejaus ekspozicija ir jos kūrėjai

Pirmosios muziejaus ekspozicijos tikslas – pristatyti visuomenei Vilniaus katedros lobyną ir kitus pačius vertingiausias bažnytinio meno pavyzdžius. Šios vertybės turi didžiulę religinę ir kultūrinę vertę, tačiau šiuolaikinėje liturgijoje gali būti naudojamos tik ypač iškilmingomis progomis. Todėl muziejaus kūrimosi pradžioje nutarta neeksperimentuoti ir kreiptis į jau turinčius patirtį specialistus. Kardinolo Audrio Juozo Bačkio bičiulystė su Kelno kardinolu Joachimiu Meisneriu² ir už muziejaus kūrimą atsakingų muziejininkų pažintinės kelionės lėmė, kad buvo pasirinkti Kelno specialistai – dailės istorikas dr. Martinas Seidleris ir architektė Ingrid Bussenius, įrengusi nemažai lobynų Vokietijos katalikų bažnyčiose. Garsiausi jos kūrybinėje biografijoje – Kelno ir Miunsterio katedrų lobynai. Meno istorikei Ritai Pauliukevičiūtei ir man teko sudaryti eksponatų inventorių, koordinuoti ir komunikuoti su Kelno partneriais, padėti gludinti pirmosios Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicijos koncepciją.

Vilniaus Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios ir vienuolyno ansamblio – *pats savaimė yra labai svarbus Lietuvos istorijos paminklas, jis ypatingas ne tik išpūdinga renesanso architektūra, bet ir savo nepakartojama istorija, glaudžiai susijusia su garsia Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės magnatų Sapiegų gimine. Jos fundatorius Leonas Sapiega (1577–1633) buvo iškili asmenybė. Išsilavinimą gavęs Leipzigo universitete, vėliau sparčiai kilo karjeros laiptais: jis užėmė LDK kanclerio, aukščiausias Vilniaus vaivados ir didžiojo etmono pareigas. Buvo diplomatas ir karys, nepaprastai svarbi figūra stiprinant LDK valstybingumą ir teisinę sistemą. Išauklėtas stačiatikiu, studijų metais pažinęs protestantiz-*

mo idėjas, dar jaunystėje atsivertė į katalikybę, buvo kaip reta to meto visuomenėje tolerantiškas žmogus. Garsėjo didžiuliais turtais, kurių negailėjo nei pavojaus akivaizdoje atsidūrusios valstybės kariuomenei, nei Katalikų bei Unitų Bažnyčioms remti.

Muziejaus ekspozicijos kūrėjai įvertino ir labai džiau-gėsi bažnyčios architektūra, erdve, šviesa. Buvo atsakyta kokių nors pertvarų, stendų ar erdvės dalybų, siekta, kad pirmiausia bažnyčios architektūra sudomintų žiūrovą, kad žvilgsnis sustotų ties didžiuoju altoriumi, po to nuslystų į šonuose ir priekyje išdėstytas vitrinas. Išliko nemažai bažnyčios paveikslų: jie mūsų dienas pasiekė ir restauruoti sugrįžo į didįjį altorių, jį padarydami vienu išpūdingiausių epochos paminklų. Į Šv. Mykolo bažnyčią sugrįžo ir šios šventovės šoninius altorius kadaise puošę *Šv. Mykolas, Šv. Klara, Šv. Ona*. 2012 m. gegužę savo istorinėje vietoje (vienuolyno vidinį kiemą juosiančioje galerijoje) pakabinti trys restauruoti didžiuliai paveiksai, pristatantys Kristaus kančios ciklą (XVII a. pab.).

Muziejaus lankytojų dėmesį patraukiantys objektai

Pirmosios muziejaus ekspozicijos tema „Liturginė procesija“. Jos pradžia bažnyčios šventoriuje: lankytojus pasitinka procesijoms skirtos galerijos fragmentai, medinės skulptūros, varpai. Įžengusi į vidų, bažnyčios tambūre „procesija“ palieka sunkiąją atributiką: procesijų altorėlius, žibintus, procesijų saulę. Eiseną veda kantorius – jo atributas XVI a. stipula (kantoriaus lazda) iš Vilniaus katedros lobyno. Procesijoje būtinas kryžius – mato me Augsburgio auksakalių sukurtą kryžių su šventųjų relikvijomis iš Vilniaus Šv. Petro ir Povilo bažnyčios. Dvasinis luomas pristatomas vyskupo pastoralo pavidalu. „Procesija“ artėja prie altorinės bažnyčios dalies, kur išdėstytos seniausios ir svarbiausios šventenybės: relikvijoriai, monstrancijos, liturginės taurės. Šoninėse vitrinose bažnyčios navoje – baroko ir vėlesnių epochų kūriniai. Bažnyčios zakristijoje eksponuojami žymiausi Lietuvos liturginės tekstilės pavyzdžiai, sieninėse spintose išdėlioti mišiolai, smilkalinės, aliejinės.

Ekspozicijos branduolį sudaro vitrinos su seniausiais Lietuvos auksakalystės šedevrais: didžiąja gotikine Vilniaus katedros monstrancija, Šv. Stanislovo relikvijoriumi, XVI a. liturginiais indais. Pirmuosius liturginius indus ir prabangius drabužius Vilniaus katedrai dovanėjo Jogaila ir Vytautas Didysis, kai kuriuos reikmenis perdavė pirmasis vyskupas Andrius. Vėliau brangias dovanas teikė ir kiti dvasininkai, privatūs asmenys. Ilgus šimtmečius Vilniaus katedros lobyne saugoti brangūs liturginiai reikmenys, ne kartą slapstyti karų ir okupacijų metais. XIX a., kai didžiųjų Europos katedrų

lobynai atvėrė savo turtus tikinčiųjų dėmesiui, okupacinės Rusijos valdžios persekiojimus patyrusi Lietuvos Katalikų Bažnyčia, bijodama konfiskacijos, vengė viešai demonstruoti turimas vertybes. Didelė dalis liturginių indų, prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, 1939 m. rugsėjo mėnesį, buvo slapta užmūryta pačioje Katedroje, sienos nišoje tarp Goštautų ir Šv. Jono Nepomuko (dabar Tremtinių) koplyčių. Kita dalis palikta naudoti, todėl, sovietmečiu Katedrą uždarius ir pavertus sandėliu, kai kurios vertybės dingo be žinios, kitos atiduotos į Dailės muziejų. 1953 m. Vilniaus katedra buvo uždaryta, po poros metų pritaikyta Dailės muziejaus ekspozicijai. Slaptavietė su karo metais paslėptu lobynu atsitiktinai rasta tik 1985 m. restauruojant pastatą. Joje išsaugoti liturginiai reikmenys suregistruoti ir paslėpti muziejaus saugyklose. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, po kurio laiko lobyno atradimo faktas buvo pavišintas, o 1999–2003 m. vertybės eksponuotos parodoje „Krikščionybė Lietuvos mene“. 2006 m. jos pradėtos gražinti Vilniaus arkivyskupijai. Vilniaus katedros lobynas, praturtintas kitų arkivyskupijos bažnyčių – Trakų Švč. M. Marijos Apsilankymo, Vilniaus Šv. Petro ir Povilo, Šv. Mikalojaus – rinkinių, tapo naujai įsteigto Bažnytinio paveldo muziejaus branduoliu. Ekspozicijoje matomi kūriniai – išraiškingi maldingumo tradicijos liudytojai, padirbinti įvairiuose Europos meno centruose, atskleidžia plačius fondatorių ryšius ir kultūrinės įtakos, su kuriomis Lietuvai teko susidurti praėjusiais šimtmečiais.

Nemažai lankytojų domisi Sapiėgų mauzoliejaus paminklais – Leono Sapiėgos ir jo sūnų antkapiais, kurie sudaro bažnyčios architektūrinės įrangos dalį. Nepaisant dramatiškos istorijos, bažnyčioje išlikę XVII a. pirmosios pusės Sapiėgų giminės antkapiai tebeliudija jų užsakovų galią, turtą ir subtilų meninį skonį. Šie puikūs kūriniai yra neatskirama muziejaus ekspozicijos dalis.

Daugelis susidomi barokinėmis skulptūromis iš Vilniaus Šv. Petro ir Povilo bažnyčios, vadinamąja Sekminių grupe (šiandien tai Panevėžio katedros nuosavybė). Jos vaizduoja įvairių tautų atstovus, kurie nužengus Šventajai Dvasiai prabyla įvairiomis kalbomis ir supranta vienas kitą. Šie kūriniai leidžia suprasti ne tik baroko meno propagandinį pobūdį, bet ir pažinti, pavyzdžiui, kostiumo istoriją (vaizduojami rusas, žydas, lenkas, lietuvis, prancūzas). Moterys ir merginos muziejuje ilgokai užkliūva vargonų balkone, kur stovi spintos su liturginiais drabužiais. Lankytojai gali patys darinėti stalčius ir iš arti apžiūrėti XVII–XIX a. liturginės tekstilės siuvinėjimus. Lenkų piligrimų dėmesį traukia arkivyskupo Jono Ciepliako pastoralas. Pradėta arkivyskupo Ciepliako beatifikacijos byla, o čia eksponuojamas toks svarbus jo daiktas.

Muziejaus gyvenimas: parodos, paskaitos, edukacija

Treji veiklos metai muziejui nėra daug, bet kai kurie dalykai išryškėjo ir per šį laiką.

Pavadinimas *Bažnytinio paveldo muziejus* suponuoja, kad esame ne vien dailės muziejus. Vyskupai, davę mūsų muziejui pavadinimą, iš anksto numatė, kad rinksime ir saugosime ne tik meninę vertę turinčius dalykus, dailės kūrinius, bet ir nebenaudojamus bažnytinius reikmenis, kurie meniškumo požiūriu gal ir nėra ypatingos vertybės, tačiau liudija konkrečios bendruomenės istoriją. Aktyviai vykdomos edukacinės programos vaikams ir suaugusiesiems rodo didelį visuomenės susidomėjimą muziejumi ir pritraukia lankytojų. Siekiame, kad Bažnytinio paveldo muziejus būtų „ne bedvasių radinių saugykla, bet gyva vieta, kur perduodamas tikinčiųjų bendrijos genijus ir dvasingumas“ (Jonas Paulius II). Stengiamės ne tik saugoti, restauruoti ir pristatyti kadaise Bažnyčios misijai tarnavusias kultūros vertybes, bet ir pačią muziejaus veiklą suvokti kaip dvasinio ugdymo, kultūrinio lavinimo ir istorijos pažinimo priemonę.

Siekiame, kad Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicijai tarnautų liturgijai ir, kiek tik tai bus įmanoma, meno kūrinių išsaugojimo požiūriu, šiai paskirčiai tarnaus ir ateityje. Skoliname prabangias siuvinėtas dalmatikas diakonų šventimams. Auksinę Kazimiero Leono Sapiėgos taurę ir vieną iš muziejuje saugomų pastoralų buvome paskolinę naujojo vyskupo Arūno Poniškaičio konsekracijos iškilmėms. Dievo Kūno procesijoje nešama monstrancija ta proga išimama iš muziejaus saugyklų. Velykos, Kalėdos, kai kurios valstybinės šventės – tai vis progos senosioms brangenybėms būti išstatytoms altoriuose, tarnauti liturgijai. Tai ne tik leidžia išlaikyti gyvą tradiciją ir vykdyti pamaldžių fondatorių valią, bet ir skatina ekspozicijos kaitą.

Aiškiai pajutome, kad tokio muziejaus reikėjo: sparčiai daugėja lankytojų, įvairūs žmonės, daugiausia kolekcininkai, perduoda muziejui iš bažnyčių pavogtų vertybių, kurias anksčiau saugojo, nes nematė tinkamos saugotojo. Kai kurie tokių daiktų savininkai mus susiranda patys, kitus į muziejų nukreipia Kultūros paveldo specialistai. Gavome net ir labai vertingų daiktų. Pavyzdžiui, puošnų paaukuotą procesinį altorėlį iš Šventosios Dvasios bažnyčios. Ant jo yra net auksakalio pavardė – Kasparas Šteinbergas.

Populiariausios šeimoms skirtos edukacinės programos. Jų vadovės (Violeta Indriūnienė, Dalia Vaškevičiūtė, Vita Džekčioriūtė, Inga Cironkaitė-Bendžienė) moka susieti ekskursijas po muziejaus ekspoziciją ir

praktines pratybas. Jų temas lemia laikinai veikiančios parodos ir liturginių metų kalendorius (adventas, Kalėdos, gavėnia, Velykos). Antra renginių grupė – muziejaus darbuotojų sudarytos edukacinės programos suaugusiems. Čia stengiamės, jog paskaitos ir seminarai padėtų suvokti mūsų muziejaus kolekciją, kviečiame istorikus, teologus, menotyrininkus, kad nušviestų liturginių daiktų kilmę, paskirtį, istorinę kaitą, ikonografijos ir simbolikos reikšmę. Paskaitas skaitė daug garsių Lietuvos tyrėjų, o apie Švč. Trejybės atvaizdo istoriją ir teologiją 2011 m. gegužę kalbėjo humanitarų auditorijai gerai žinomas Paryžiaus profesorius François Boespflugas. Bendradarbiaujame su Lietuvos nacionaline M. Mažvydo, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekomis, archyvais, su valstybiniais muziejais – Lietuvos nacionaliniu muziejumi, Lietuvos dailės muziejumi, su kuriais ryšiai yra užsimezge nuo seno.

Lietuvos nacionaliniame muziejuje vyko mūsų kolekcijos pirmieji pristatymai, prasidėję dar prieš muziejaus atidarymą. 2010 m. kartu su Lietuvos nacionaliniu muziejumi surengėme parodą „Vilniaus bernardinės: kasdienybė ir šventės. Archeologinių tyrimų medžiaga“, 2011 m. su Lietuvos nacionaline M. Mažvydo, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekomis – parodą „Lietuvos tradicinių krikščioniškųjų konfesijų liturginės knygos“.

Nuo 2011 m. lapkričio 17 d. muziejuje veikia didelio pasisekimo sulaukusi paroda „Vilniaus sakralinė auksakalystė“. Paroda kilo iš noro sustatyti į vieną gretą tai, kas liko iš didžiulio Vilniaus auksakalių dirbinių lobyno, kaupo bažnyčių zakristijose, kuris, kaip ir visa Lietuvoje, stipriai nukentėjo ir buvo negrižtamai išblaškytas per daugybę istorinių kataklizmų, okupacijas, karus, juos lydėjusius ekonominius nuosmukius. Vilnius nuo senų laikų buvo pagrindinis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės auksakalystės centras, kuriame dirbo vietiniai ir užsienio šalių amatininkai. Jo produkcija buvo glaudžiai susijusi su kitomis Europos auksakalystės mokyklomis. Įtaka plito įvairiais būdais. Į Vilnių ir kitus kunigaikštystės miestus nuolat atvykdavo dirbti meistras iš Vokietijos, Čekijos, Nyderlandų ar Prūsijos, o jų palikuonys amato tradiciją neretai pratęsdavo Lietuvoje, jų gaminiai įgaudavo savitą vietos mokyklai būdingų bruožų. Reikia pasakyti, kad dėl medžiagų brangumo liturginiai reikmenys buvo nemenką vertę turintis, lengvai kilnojamas turtas. Tad geriausi meno pavyzdžiai be ypatingų kliūčių kaip dovanos, prekybiniais ir kitais keliais plito visoje Europoje, pasiekdavo taip pat ir Lietuvą, kur buvo kopijuojami ir savitai perkuriami. „Vilniaus sakralinės auksakalystės“ parodai liturginius indus skolinomės iš Vilniaus, Kauno, Kaišiadorių, Vilkaviš-

kio, Panevėžio vyskupijų bažnyčių. Gavėnios ir Velykų metu nemažai reikmenų gražinta parapijoms, jų vietą užėmė kūriniai iš privačių kolekcijų.

Trokštame, kad naujai misijai atgimusio Šv. arkangelo Mykolo vienuolyno ansamblio architektūrinės formos ir dailės paminklai ne tik reprezentuotų Lietuvos praeities meną, bet ir atskleistų permainingą, pakilimų ir dramatiškų įvykių paženklintą Katalikų Bažnyčios ir visos Lietuvos valstybės istoriją.

Nuorodos

- (1) Visą dekreto tekstą žr.: *Bažnytinio paveldo muziejaus inauguracinė paroda*, kat., sudaryt. Sigita Maslauskaitė, Rita Pauliukevičiūtė, Vilnius: Vilniaus arkivyskupijos kurija, Lietuvos nacionalinis muziejus, 2006, p. 5.
- (2) Verta prisiminti 2002 m. kardinolo Joachimo Meisnerio dovaną Vilniaus miestui – penkis varpus Vilniaus katedrai.

Kun. dr. Gediminas Jankūnas

Žvilgsnis į Josepho Ratzingerio/ Benedikto XVI „Liturgijos dvasią“

Šiais metais Lietuvos dvasininkija gali džiaugtis pasirodžiusia ne viena solidžia bažnytine knyga. Praėjus nemažai metų po Vatikano II Susirinkimo skatintų reformų pagaliau mus gimtąja kalba pasiekė „Valandų liturgijos“ pirmasis tomas, kuriuo katalikiškasis pasaulis savo kalbomis džiaugėsi jau nuo 1971 metų. Šiomet pasirodė ir ilgai lauktas „Kanonų teisės kodeksas“, jo lotyniškas pirmasis leidimas pasirodė 1983 m. Galime džiaugtis ir kiek anksčiau išėjusiais lietuviškais atnaujintos liturgijos apeigynais, nepaisydami kai kurių jų nepraktiškos redakcijos ar tekstų kalbos gremzdžiškumo.

Galiausiai dabartinis popiežius Benediktas XVI apdovanojo mus turtingais teologiniais ir pastoraciniais tekstais. Paskutinis jų, kurį išleido „Katalikų pasaulio leidiniai“, dar tuometinio kardinolo Josepho Ratzingerio 1999 m. parašyta knyga „Liturgijos dvasia“. Nuo pat pirmųjų popiežiaus Benedikto XVI pontifikato dienų buvo akivaizdu, kad šis pontifikas skiria nemažai dėmesio liturgijai ir jos atlikimui. Netrukome

pastebėti, kad pasikeitė popiežiaus liturginė apranga, altorių puošyba ir su liturgija susijusių dalykų išdėstymas. Kai kurie paaiškinimai dėl šių pokyčių randami posinodiniame apaštališkajame paraginime *Sacramentum caritatis* (2007 m.). Tačiau išsamiausiai paties Benedikto XVI liturgijos pajutimas atsispindi jo knygoje „Liturgijos dvasia“.

Lietuvos katalikiškoji visuomenė su džiaugsmu ir nekantrumu sutiko šį leidinį. Tai ženklas, kad ji akivaizdžiai ištroškusi kuo daugiau aiškumo ir supratimo toje srityje, kuri regimaisiais mūsų Bažnyčios gyvenime, tai yra jos liturgijoje. Dažnai tenka matyti ir girdėti žmones klausiant: „Kodėl vienoje ar kitoje parapijoje ar bažnyčioje taip skiriasi liturgijos atlikimo forma ir nuotaika?“ Tokiais atvejais tenka prisipažinti, kad negalime duoti trumpo ir aiškaus atsakymo, nes ir mūsų kunigų protuose dabartinė liturgijos situacija kelia nemažai sumaišties. Šiuo metu nebegalime teisingai teisingai, kad trūksta tinkamai parengtų liturginių knygų, tačiau dėl jų naudojimo vis dar kyla nemažai klausimų. Kartais susidaro įspūdis, jog vyresnio amžiaus kunigų karta niekada nėra perskaičiusi nei dabartinio Mišiolų įvado, nei atskirų sakramentų apeigynų teorinės/įvadinės dalies. O ir jaunoji kunigų karta tuos įvadu perskaitę ne visada tinkamai juos supranta ir teisingai interpretuoja.

Atnaujintoje liturgijoje atsiradusi galimybė liturgijos vadovui pasirinkti kai kuriuos tekstus iš galimų keleto variantų dar negarantuoja, kad pasirinkimas tikrai bus teologiškai ir sielovadiškai naudingas. Tokių nuotaikų šviesoje Benedikto XVI knyga „Liturgijos dvasia“ ir džiugina, ir gąsdina. Džiugina tuo, kad ji gali būti tas paskutinis lašas taurėje, kuris galiausiai išprovokuos taip reikiamą diskusiją liturgijos tema. Iki šiol tai buvo tik pavienių kunigų ir pasauliečių iniciatyvos, dažnai pasireiškusios propagavimu kokios nors vienos grupės priimtoms tradicijoms ar atstovavimu jai. O platesnės ir visuotinės diskusijos labai reikėtų ir tarp vyskupų, kurie pagal kanonų teisę yra įvardijami kaip pirminiai ir tiesioginiai „Dievo paslapčių dalytojai bei viso liturginio gyvenimo jiems pavestose Bažnyčioje tvarkytojai, skatintojai ir saugotojai“ (kan. 835 § 1), ir tarp jų pagalbininkų kunigų, kurie turi teisę klausti ir suprasti, bet ne teisę savavališkai interpretuoti liturgines normas ir nuostatas.

Gąsdinantis dalykas būtų tai, kad jeigu šios diskusijos nepradės dvasininkai, ji neišvengiamai prasidės tarp sąmoningų aktyvių pasauliečių. Gali nutikti taip, kad į jų iškeltus klausimus nebus kam tinkamai atsakyti. Ir vėlgi iškyla pavojus, kad pavienių kunigų atsakymai ir interpretacija nebūtinais atspindės visuotinės ar

vietinės Bažnyčios atsakymą ir mintį. Kad taip nenuitektų, kviesčiau mielus brolius kunigus ir mūsų ganytojus vyskopus rasti laiko perskaityti Josepha Ratzingerio/Benedikto XVI „Liturgijos dvasia“. O skaitant šią knygą išskylančiais klausimais pasidalyti vieniems su kitais ir aptarti juos kaip galima įvairesniais lygmenimis, pirmiausia dekanatų, vyskupijos kunigų susirinkimuose, akademinės visuomenės rengiamose konferencijose ir seminaruose, galiausiai, jeigu atrodys reikalinga, kai kuriuos klausimus aptarti ir atsakyti Vyskupų Konferencijos lygmeniu.

Liturginis atsinaujinimas prasidėjo po Vatikano II Susirinkimo, ir popiežius Benediktas XVI tikrai nesiekia uniformizmo ar betikslinio suvienodinimo. Pats popiežius pripažįsta ir atpažįsta per istorijos klodus gimusią ir nusistovėjusią liturginių ritų ir tradicijų įvairovę Katalikų Bažnyčioje. Tačiau ši įvairovė, kaip ir gėlės gero gėlininko rankose, turi sukurti gražią estetiškai tvarkingą puokštę, o ne iš pavienių interpretacijų ir nuomonių sudėliotą kratinį. Liturgija yra mūsų Bažnyčios gyvenimo ašis: „Liturgija yra gaivinanti Bažnyčios šerdis ir krikščioniškojo gyvenimo centras“ (*Liturgijos dvasia*, 5 p.). Savo knygoje autorius, sekdamas Romano Guardini užsidegimu, nori pabrėžti, kaip svarbu jausti tą Bažnyčios širdies pulsavimą, suprasti liturgijos ne tik išorinę įvairovę, bet ir jos esmę, tai yra Dievo dovanojamą veiksmingą ryšį su žmogumi, kuris tampa įmanomas Jėzaus Kristaus įsikūnijimu, kančia, mirtimi ir prisikėlimu, ir iki mūsų dienų palaikomas Šventosios Dvasios veikimu.

Blieka viltis, kad dabartinio popiežiaus Benedikto XVI dėmesys ir meilė šventajai liturgijai naujai uždegs kiekvieną iš mūsų, kurie stengiamės, kad dieviškieji slėpiniai rastų deramą atgarsį visų juose dalyvaujančiųjų širdyse ir gyvenimuose. Taip pat norėtusi, jog kalbėjimas apie liturgiją prisidėtų prie naujosios evangelizacijos užduočių siekiant įveikti šiandienio pasaulio nemažos žmonių dalies išpažįstamą sekuliarizmą ir reliatyvizmą.

„Bažnyčios kronikos“ fondo apdovanojimai

Gegužės 20-ąją, Katalikų Bažnyčia švenčiant 46-ąją Pasaulinę visuomenės komunikavimo dieną, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius keturioliktus metus iš eilės paskelbė apie „Bažnyčios kronikos“ fondo apdovanojimus žiniasklaidos darbuotojams už sąžiningos, objektyvios ir principingos žurnalistikos bei krikščioniškųjų vertybių puoselėjimą viešojoje erdvėje.

Šiais 2012-aisiais, Lietuvos Bažnyčioje minimais Palaimintojo Jurgio Matulaičio metais, taip pat „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos“ leidimo pradžios 40-mečio paminėjimo metais apdovanojimai skirti:

Dailininkei **Silvijai KNEZEKYTEI** – už krikščioniškosios žinios skelbimą, vaizdu išryškinant Gerosios Naujienos turinį. Net nežinodami autorės, dažnai gėrimės jos sukurtais plakatais, krikščioniškųjų jubiliejų bei švenčių ženklais, emblemomis, interneto svetainių vizualiniais sprendimais. Ji vaisingai darbuojasi, kurdama vaizdinius pasakojimus, iliustruodama bei apipavidalindama įvairius leidinius. Savo kūryba padeda įtaigiai pristatyti visuomenei palaimintą Jurgį Matulaitį, mokantį mus nugalėti gerumu ir tarnauti kitiems savo talentais.

Kristinai ČIUČIULKAITEI (po mirties), ilgametei Kauno krašto laikraščio „Tėviškės žinios“ redaktorei bei žurnalistei. Nepamainomas kūrybingumas, tvirtos dorinės nuostatos ir gebėjimas bendradarbiauti įgalino ją pavyzdinčiai įgyvendinti kilnią žiniasklaidos misiją: stiprinti regioninę ir bendruomeninę savimonę, sykiu branginant sveiką krikščioniškosios ir tautinės kultūros dermę. Jos idealai ir įdirbis testiprina visus, kuriems rūpi viešas tiesos žodžio skelbimas, pirmiausia – jos mylimus kolegas ir ilgamečius bendradarbius.

-kait-

Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis

Gegužės 22–24 d. Vilniuje vyko Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis. Jame dalyvavo kardinolas A. J. Bačkis, arkivyskupas S. Tamkevičius SJ, vyskupai E. Bartulis, J. Boruta SJ, G. Grušas, J. Kauneckas, J. Matulaitis, R. Norvila, A. Poniškaitis, J. Ivanauskas, J. Žemaitis MIC, L. Vodopjanovas OFM.

Posėdyje dalyvavo ir sveikinimo žodį susirinkusiesiems tarė apaštališkasis nuncijus Lietuvai arkivyskupas Luigi Bonazzi.

Vyskupai pasidalijo mintimis ir bendru susirūpinimu dėl pastarojo laiko įvykių Lietuvoje bei įtemptos padėties visuomenėje ir sutarė, kad šiuo klausimu LVK pirmininkas paskelbs kreipimąsi.

Susirinkimo metu ganytojai išrinko vysk. A. Poniškaitį LVK delegatu į šį rudenį Romoje vyksiantį Naujajai evangelizacijai skirtą Vyskupų sinodą, kurio metu iškilmingai prasidės Šventojo Tėvo Benedikto XVI paskelbti Tikėjimo metai. Taip pat svarstyta, kaip Tikėjimo metai bus švenčiami nacionaliniu ir vyskupijų lygmeniu. Nutarta, prižiūrint vysk. J. Ivanauskui, parengti išsamesnę galimų renginių ir įvykių programą, kurioje jau numatyta iš naujo išleisti KB Katekizmą.

Posėdžio dalyviams pateikta informacija apie svarstytinus klausimus netrukus vyksiančiame dvišalės mišrios komisijos, suburtos įgyvendinti tarptautinės sutarties tarp Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto bendradarbiavimo nuostatas, posėdyje bei kitus santykių su valdžios institucijomis ir teisinius klausimus. Susitikimo metu apžvelgti drauge su valstybės valdžia vykdomi darbai, rengiami įstatymai bei visuomeninių organizacijų reikalai. Ypatingas dėmesys skirtas aptarti birželio 1 d. įsigaliojančiai naujai tvarkai dėl Bažnyčioje sudarytų santuokų registracijos civilinės metrikacijos įstaigose, taip pat Kryžių kalno šiandienei padėčiai, ateities perspektyvoms.

Ganytojai apžvelgė ir patvirtino Lietuvos katalikiškųjų centrų 2011 m. veiklos ataskaitas. Plačiau diskutuota dėl bažnytinių centrų ir kitų Bažnyčios gyvenimo sričių reorganizavimo bei finansavimo perspektyvų.

Posėdyje trejų metų laikotarpiui buvo pratęstos šių LVK nacionalinių delegatų pareigybės: universitetinės sielovados – mons. A. Ramonas; euroskautei kapeliono – kun. E. Darulis; „Apostolatus Maris“ direktoriaus – kun. V. Poškus.

Pasibaigus LVK generalinio sekretoriaus padėjėjo kun. R. Doveikos kadencijai, posėdžio dalyviai trejų metų laikotarpiui LVK generalinio sekretoriaus padėjėju paskyrė kun. D. Trijonį.

Atsiliepiant į Tikėjimo mokymo kongregacijos nuorodas, skirtas visoms vyskupų konferencijoms parengti aiškias gaires nepilnamečių seksualinio išnaudojimo prevencijai ir tyrimams, gavus kaltinimus, nukreiptus prieš dvasininkus ir Bažnyčios darbuotojus, vyskupas Gintaras Grušas pristatė sudarytos darbo grupės parengtą projektą. Ganytojams pritarus, projekto tekstas siunčiamas į Vatikaną patvirtinti.

Susirinkimo metu ganytojai patvirtino nacionalinės Katalikiškųjų mokyklų asociacijos parengtą katalikiškosios mokyklos Lietuvoje koncepciją.

Svarstytas LVK delegato užsienio lietuvių sielovadai prel. E. Putrimo prašymas skirti Australijos lietuvių sielovadai kunigą iš Lietuvos. Trejų metų kadencijai paskirtas Telšių vyskupijos kun. J. Deveikis.

Liturginės komisijos pirmininkas vysk. R. Norvila supažindino su vykdomais komisijos darbais, ateities planais ir pristatė parengtą Valandų liturgijos II tomą bei Suaugusiųjų įkrikščioninimo apeiginą. Ganytojai juos patvirtino ir siųs Šventajam Sostui aprobuoti.

Susirinkusieji buvo informuoti apie pasirengimą artėjančiam pasaulio šeimų susitikimui su Šventuoju Tėvu birželio mėnesį Milane, Italijoje. Į šį susitikimą vyks šeimos ir iš Lietuvos vyskupijų. Milane rengiamas lietuvių šeimų bendras susitikimas, jo metu bus aukojamos šv. Mišios, kurioms vadovaus kardinolas A. J. Bačkis.

Dubline, Airijoje, liepos mėn. vyks penkiasdešimtas tarptautinis Eucharistinis kongresas, kuriame dalyvaus atstovai iš Lietuvos.

Taip pat pateikta informacija apie pasaulinės organizacijos, ginančios žmogaus gyvybę, padalinio Europoje rengiamą Čenstakavos Dievo Motinos ikonos piligrimystės per Aziją ir Europą planą, kurio dalį rugpjūčio 5–12 d. numatyta įgyvendinti Lietuvoje. Ikona kelias per visas Lietuvos vyskupijas. Šia piligrimine kelione norima kviesti visus tikinčiuosius melsti Švenčiausios Dievo Motinos užtarimo kovoje už gyvybės kultūrą.

Kitas plenarinis Lietuvos Vyskupų Konferencijos posėdis bus surengtas spalio 3–4 d. Vilniuje.

-lvks-

Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininko kreipimasis dėl pastarojo meto įvykių Lietuvoje

Vilnius, 2012 05 25

Lietuvos ganytojai išreiškia nuoširdų susirūpinimą ir apgailėstą dėl jau kelerius metus viešumoje esančios skaudžių nelaimių paliestos šeimos istorijos, kuri šalyje nepaliko abejingų. Liūdniausia, kad sprendžiant mergaitės likimą, nebuvo paisoma teismo sprendimo ir Prezidentės raginimo vengti prievartos. Tebėra neatsakyta į rimtus klausimus, ar motina dalyvavo nusikaltimuose prieš mergaitę. Tokia situacija nepriimtina ir nesuprantama doriems Lietuvos žmonėms, tikintiems savo Valstybe bei jos ateitimi. Nepasitikėjimo atmosferoje bręsta bei formuojasi numanomi neramumai. Deja, suprantamas didžiulis žmonių nusivylimas ne tik teisėtvarkos organais, bet ir savo Valstybe. Apgailėtina, kad skaudi šeimos tragedija tampa politinių rietenų stiprėjančių prieš artėjančius rinkimus, eskaluojama tema. Susipriešinimas plinta visuomenėje, įtraukiami net kunigai, kurie turi ypač sergėtis politinių jėgų manipuliacijų, vengti – net ir netiesiogiai – palaikyti destruktivias nuotaikas.

Esamų įvykių akivaizdoje visus geros valios žmones kviečiame saugoti tarpusavio vienybę, vengti susiskaldymo, nepasiduoti kurstomai neapykantai ar net tam tikrų jėgų trokštamam pasipriešinimui savo Valstybei, demokratijai bei teisinei santvarkai. Nors ir netobulai įgyvendinama, ji

Europos Caritas regioninė konferencija

Gegužės 10–12 d. Varšuvoje, Lenkijos vyskupų konferencijos namuose, įvyko Europos Caritas regioninė konferencija, skirta slaugos, globos ir migracijos temai. Konferencijos darbe dalyvavo ir savo įžvalgomis dalijosi Popiežiškosios tarybos *Cor unum* vadovas kardinolas Robert'as Sarah, *Caritas Internationalis* generalinis sekretorius Michelis Roy, Europos Caritas prezidentas kun. Erny Gillenas, Europos Caritas generalinis sekretorius Jorge Nuno Mayeris ir apie 70 delegatų iš 34 nacionalinių Caritas organizacijų. Lietuvos Caritas bendrijai konferencijoje atstovavo generalinis direktorius kun. Robertas Grigas, jo pavaduotoja Janina Kukauskienė ir atstovas ryšiams su visuomene Gediminas Salvanavičius.

Slaugos, globos ir migracijos temos konferencijoje susietos neatsitiktinai – statistiniai duomenys vienareikšmiškai patvirtina, kad labai žymi dalis į Europą, ypač į turtingesnes Europos Sąjungos šalis, legaliai ir nelegaliai imigruojančių asmenų iš Trečiojo pasaulio stengiasi įsidarbinti ir dirba slaugymo, globos ir įvairių paslaugų teikimo sferoje. Savo ruožtu didžiausią į šiuos darbo rinkos sektorius besistengiančių patekti imigrantų dalį sudaro moterys, o tai suteikia imigracijos tikrovei papildomų socialinių, etinių, teisinių pažeidimų ir išnaudojimo grėsmių. Panaši situacija ir problematika stebima pačioje Europoje, iš kurios Rytų ir Vidurio valstybių migruojama į stabilesnės gerovės ES šalis senbuves.

Konferencijos dalyviai iš klausė ekspertų pranešimus (Mainco universiteto prof. dr. Gerardo Kruipo „Globa ir migracija šiandien – iššūkiai Europos visuomenei“, *Caritas Internationalis* generalinio sekretoriaus Michelio Roy „Globos ir migracijos tarptautinės tendencijos“ ir kt.), jaudinantį migrantės Myroslavos Keryk asmeninės patirties liudijimą. Penkiose darbo grupėse mėginta analizuoti migracijos fenomeną,

žmonių poreikius kintančiame pasaulyje, *Caritas* advokavimo pastangas ir pasiteisusias pagalbos migrantams praktikas. Nacionalinės *Caritas* organizacijos supažindino su savo įgyvendinamais projektais migracijos srityje.

Baigiamajame Europos *Caritas* konferencijos dokumente, kuriam buvo pritaria dauguma kraštų atstovų balsų, remiantis popiežių enciklikomis *Rerum novarum*, *Mater et Magistra*, *Sollicitudo rei socialis*, *Deus caritas est* ir *Caritas in veritate*, tarptautinės, valstybinės ir nevyriausybinių institucijos kviečiamos veiksmingai prisidėti ypač prie vaikų skurdo įveikos, rūpintis slaugos, globos prieinamumu ir kokybe, gerbti migrantų ir jų šeimų narių teises į darbą bei sudaryti jiems žmoniškas darbo sąlygas ir galimybę legaliai įsitraukti į ES darbo rinką. Dokumente reiškiamas įsitikinimas, kad gerovės valstybei ateitį gali užtikrinti tikrai integruojanti visuomenė. Be to, baigiamajame dokumente iškeliamas savanorių vaidmuo teikiant informacinę ir advokavimo pagalbą migrantams, reikalaujama sustiprinti tarptautines pastangas kovojant su skurdu migrantų kilmės šalyse.

Lietuvos *Caritas* generalinis direktorius kun. Robertas Grigas Europos *Caritas* vadovams išsakė požiūrį, kad jau atvykusiems į mūsų šalį migrantams reikia visokeriopai padėti ir sudaryti žmoniškas gyvenimo sąlygas. Tačiau vargu ar laikytina *Caritas* uždaviniu kokiais nors būdais skatinti imigraciją. Imigrantai palieka savo tėvynę dėl nepakeliamo skurdo, valdančiųjų korupcijos, vykstančių karų. Taigi tikriausiai būtų didesnė geradarybė, jei *Caritas Internationalis* ir Europos *Caritas*, tam tikrą įtaką ir svorį turinčios tarptautinės organizacijos, labiau spausėtų vietines vyriausybes bei pasaulinę bendruomenę sudaryti oriam gyvenimui pakankamas sąlygas tuose regionuose, iš kurių migrantai bėga, – Vakarų Europa ir Šiaurės Amerika neturi tapti vieninteliais plotais žemėje, kur žmonės gali augiai ir sočiai gyventi.

-Ici-

yra valstybingumo ir mūsų visų gerovės pagrindas. Reikia budriai saugotis, kad netaptume lengvai manipuluojama gatvės mase, kurios logika ir elgsena sukelia skaudžius padarinius. Pastarųjų dienų įvykiai kiekvieną iš mūsų turi padrąsinti kritiškai mąstyti, kokiomis vertybėmis grindžiame savo Valstybės ateities gyvenimą, asmeniškai prisidėti prie darnaus ir atsakingo rūpesčio dėl visuomenės reikalų. Šis laikas mums visiems gali tapti ypatingos malonės metu bei puikia proga drauge diskutuoti, kokia kryptimi toliau eisime, kurdami visavertį gyvenimą šiame krašte. Matome, kad šeimas paliečiančių tragedijų, nuskriaustų vaikų, moralinio pasimetimo šaknys slypi pagundoje iš asmeninio gyvenimo išmesti, į visuomenės užribį nustumti Dievą ir Jo Tiesą.

Laukdami Sekminių – Šventosios Dvasios atsiuntimo išskilmės – kviečiame visus maldai. Susitelkę prašykime Taikos ir Ramybės Dievą, kad išlieta Sekminių malonė mums suteiktų išminties, drąsos ir stiprybės visas tautos problemas ir rūpesčius spręsti pagarbiai kalbantis tarpusavyje ir ieškant atramos krikščioniškų vertybių lobyne.

Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius
Vyskupų Konferencijos Pirmininkas

Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Gegužės 2 d. Vilniaus arkivyskupijos kurijoje vyko Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas. Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis susirinkimą pradėjo malda ir pakvietė pasveikinti balandžio 28 d. Vilniaus arkikatedroje iššventintus kunigus Mozę Mitkevičių, Edgarą Vegį ir Stanislavą Valiukevičių. Ganytojas kvietė kunigus raginti jaunuolius svarstyti apie kunigo pašaukimą ir padrąsinti stoti į seminariją.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos generalinio sekretoriaus padėjėjas kun. Ričardas Doveika pristatė šių metų kovo 23 d. Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijoje pasirašytą naują susitarimą dėl Katalikų Bažnyčioje nustatyta tvarka sudarytų santuokų įtraukimo į valstybinę apskaitą pakeitimo.

Naujasis susitarimas įsigalios nuo šių metų birželio 1 d. Pagal šį susitarimą numatoma, kad Katalikų Bažnyčios įgaliotas asmuo per dešimt dienų po santuokos sudarymo Katalikų Bažnyčioje jos nustatyta tvarka privalės teisės aktų nustatyta tvarka pateikti civilinės metrikacijos įstaigai teisingumo ministro nustatytos formos pranešimą. Jame, be susituokusiųjų asmeninių duomenų, kurie įprastai pažymimi dokumentuose, turės būti nurodoma ir sutuoktinių pavardės po santuokos. Sutuoktiniai asmeniškai atsako už pavardės formą, kurią patys laisvai pasirenka. Kunigas užpildo pranešimą ranka arba kompiuteriu. Užpildytas pranešimas turi būti pasirašytas abiejų sutuoktinių. Pranešimas teritorinės civilinės metrikacijos įstaigai galės būti pateikiamas asmeniškai, faksu ar elektroniniu būdu. Jei pranešimas pateikiamas faksu ar elektroniniu būdu, ne vėliau kaip per mėnesį nuo santuokos sudarymo dienos civilinės metrikacijos įstaigai turės būti perduodamas pranešimo originalas. Atsakomybė už santuokos sudarymo pranešimo pateikimą tenka bažnyčios, kurioje santuoka sudaryta, klebonui, administratoriui arba rektoriui. Taip pat Lietuvos vyskupų nutarimu turi būti padarytos dvi pranešimo kopijos, ant kurių civilinės metrikacijos įstaigoje pažymima, jog

dokumento originalas pristatytas, kaip numatyta susitarime. Viena kopija pristatoma į vyskupijos, kurioje santuoka sudaryta, kuriją, kita – įdedama į priešsantuokinę sužadėtinių apklausos anketą ir saugoma parapijos archyve. Civilinės metrikacijos įstaiga kas pusę metų registruotu laišku, faksu ar elektroniniu paštu informuos vyskupijų kurijas apie jų teritorijoje sudarytas ir į valstybinę apskaitą įtrauktas Katalikų Bažnyčioje sudarytas santuokas. Pagal šį susitarimą jaunavedžiams nereikės patiems informuoti civilinės metrikacijos įstaigos apie Katalikų Bažnyčioje sudarytą santuoką. Tai padės apsaugoti nuo pasitaikančių įvairių piktnaudžiavimo atvejų, kurių padariniai sukeldavo nemažai negatyvių teisinių pasekmių.

Kunigams buvo išplatinti nauji pranešimų formuliarai, atsakyta į iškilusius klausimus.

-ksb-

Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas

Gegužės 18 d. Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijoje vyko mėnesinis Telšių vyskupijos kunigų surinkimas. Rytmetinei bendrai maldai, pasveikinęs susirinkusiuosius, vadovavo Telšių vyskupas augziliaras Linas Vodopjanovas OFM. Po bendros maldos į kunigus kreipėsi Telšių vyskupas ordinaras J. Boruta SJ. Jis aptarė einamuosius Telšių vyskupijos reikalus, analizavo Didžiųjų Žemaičių Kalvarijos atlaidų programą, kalbėjo apie vasarą vyksiančias šv. Mišių patarnautojams skirtas stovyklas, kurias tradiciškai kasmet rengia Telšių kunigų seminarija kartu su Telšių vyskupijos jaunimo centru.

Antrojoje susirinkimo dalyje LVK generalinio sekretoriaus padėjėjas kun. R. Doveika aptarė nuo š. m. birželio 1 d. besikeičiančią tvarką santuokos registravimo srityje. Svečias išsamiai išdėstė naująją tvarką, atsakinėjo į kunigų klausimus, išaiškino, kaip tinkamai užpildyti Teisingumo ministerijos patvirtintą pranešimo formą.

Po konferencijos Telšių katedroje šv. Mišių koncelebracijai vadovavo Telšių vyskupas ordinaras J. Boruta SJ, koncelebravo Telšių vyskupas augziliaras L. Vodopjanovas OFM, Vilkaviškio vyskupijos kurijos kancleris kun. Ž. Kulpys, Telšių vyskupijos kunigai. Šv. Mišių metu akolitų skyrimai buvo suteikti šešioms Telšių kunigų seminarijos III teologijos kurso klierikams. Penkis Telšių vyskupijos klierikus: Andrių Bakstį, Andrių Tarvidą, Audrių Undraitį, Martyną Girininką ir Donatą Liutiką, skyrimams pristatė Telšių kunigų seminarijos rektorius kun. V. Ačas, o šioje seminarijoje studijuojančių Vilkaviškio vyskupijos klieriką – Vilkaviškio vyskupijos kurijos kancleris kun. Ž. Kulpys.

Per pamokslą Telšių vyskupas ordinaras J. Boruta SJ tikintiesiems nuodugnai išaiškino akolito skyrimų prasmę, reikšmę bei užduotis Bažnyčioje. Akolitai tampa ekstraordinariniais šv. Komunijos dalytojais. Vyskupas kvietė gerai suprasti ir įsigilinti į šią skyrimų pakopą, po kurios kandidatai priartėja prie šventimų.

Po šv. Mišių naujuosius akolitus sveikino Telšių vyskupai ordinaras J. Boruta SJ ir augziliaras L. Vodopjanovas OFM, Vilkaviškio vyskupijos kurijos kancleris kun. Ž. Kulpys. Po iškilnių Telšių katedros kriptoje melstasi prie

Juozo Brazaičio palaikų perlaidojimas

Gegužės 20 d. 14 val. Kauno Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje aukotos šv. Mišios perlaidojant iš Jungtinių Amerikos Valstijų parvežtus 1941 metų Lietuvos valstybės veikėjo, Lietuvos Laikinosios vyriausybės ministro pirmininko a. a. Juozo Brazaičio (Ambrzevičius) palaikus. Urna su velionio palaikais buvo atvežta į paminklinės Kristaus Prisikėlimo bažnyčios kolumbariumą.

Šv. Mišių liturgijai vadovavo Kauno arkivyskupas S. Tamkevičius SJ, koncelebravo Lietuvos kariuomenės ordinaras vysk. Gintaras Grušas, prelatas prof. habil. dr. Vytautas Steponas Vaičiūnas OFS, mons. bažn. t. lic. Adolfas Grušas, mons. teol. lic. Vytautas Grigavičius ir mons. Alfonsas Svarinskas. Į šv. Mišias atiduoti paskutinės pagarbos atvyko buvęs Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus, Europos parlamentaras prof. Vytautas Landsbergis, LR Seimo, Kauno savivaldybės atstovai, Ateitinių kunų federacijos nariai, kiti garbūs svečiai bei gausus kauniečių būrys.

Kauno arkivyskupas S. Tamkevičius SJ, pradėdamas šv. Mišias, pakvietė melsintis už Lietuvą, kad ji visada turėtų tokių valstybės veikėjų, koks buvo Juozas Brazaitis. Homilijoje vyskupas priminė, kad šis Šeštinių šventėje skambantis Jėzaus raginimas eiti į pasaulį ir skelbti Evangeliją yra skirtas visiems pakrikštytiesiems. Arkivyskupas trumpai apžvelgė J. Brazaičio biografijos faktus, akcentuodamas, kad jo gyvenimo pagrindas buvo krikščioniška laikysena ir svarbiausias veiklos motyvas atėjus Lietuvos okupacijoms – pasipriešinti komunizmo ir fašizmo ideologijoms.

Po šv. Mišių atsisveikinimo žodį tarė prof. Vytautas Landsbergis. Jis kalbėjo, kad J. Brazaitis nebuvo pragmatikas, kad buvo sukilėlis prieš smurtą ir tironiją, sunkią valandą prisiemęs atsakomybę už tėvynės laisvę, nors šiandien yra daug jį smerkiančių. „Tepriglaudžia pelenus jo žemė!“ – baigė V. Landsbergis.

Buvo perskaitytas J. Brazaičio (Ambrazevičiaus) bičiulės dr. Rožės Šomkaitės padėkos žodis, kur rašoma, kad J. Brazaičio dvasinis testamentas atsispindi jo dukrelei skirtame laiške – tai nekompromisinė dvasia, ėjimas prieš srovę ir tikėjimas, jog tik šitoks žmogus gali būti laimingas.

Po šių kalbų prasidėjo perlaidojimo apeigos. Lydimą kunigų ir Lietuvos vėliavas nešančių jaunuolių, urną su palaikais Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai iškilmingai išnešė į bažnyčios šventorių. Apeigų pabaigoje buvo sugiedotas Lietuvos himnas.

-pi-

Sekminių iškilmės Vilniaus Kalvarijose

Gegužės 27 d., sekmadienį, Vilniaus Kalvarijose baigėsi keturias dienas trukusios Sekminių iškilmės. Šiemet Kryžiaus kelio, adoracijų, šv. Mišių metu buvo apmąstomas pal. arkiv. Jurgio Matulaičio gyvenimas ir mokymas.

Sekminių iškilmės prasidėjo gegužės 24-ąją, ketvirtadienį, Švč. Sakramento adoracija Kalvarijų bažnyčioje. Gegužės 25-ąją meldėsi kunigai ir vienuoliai. Jie parengė Kryžiaus kelio mąstymus. Šv. Mišioms vadovavo vyskupas augziliaras Arūnas Poniškaitis. Gegužės 26-oji buvo skirta vaikams ir jaunimui. Vaikai tradiciškai ėjo trumpąjį Kryžiaus kelią ir šventė šv. Mišias prie Švč. Mergelės Marijos Sopulingosios koplyčios. Šv. Mišioms vadovavo kun. Mindaugas Malinauskas SJ. Kryžiaus kelyje vaikai turėjo įvairių užduočių, taip pat gavo dovanų pieštuką su užrašu: „Ateik, Šventoji Dvasia“.

Jaunimo iškilmė prasidėjo Pal. Jurgio Matulaičio bažnyčioje katecheze „Jaunimo sieloms kilnių siekimų įkvėpti teikis“, kurią vedė kun. Arūnas Kesilis. Po to jaunimas nešė kryžių nuo Pal. Jurgio Matulaičio bažnyčios iki Vilniaus Kalvarijų. Kalvarijų bažnyčioje buvo švenčiamos šv. Mišios, vyko šlovinimas. Šventė baigėsi agape ir jaunimo Šviesos keliu,

vyskupo kankinio V. Borisevičiaus kapo, kad jis būtų kuo greičiau iškeltas į altorių garbę. Po susirinkimo ir visų pamaldų visi rinkosi į šventinius pietus Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijoje.

-kasab-

Jaunimo diena

Panevėžio vyskupijoje

Gegužės 12 d. Utenoje vyko Panevėžio vyskupijos jaunimo diena. Susirinkę jauni žmonės šventė bendrystę ir draugystę. Jaunimą pasveikino Dievo Apvaizdos parapijos klebonas H. Kalpokas ir Utenos savivaldybės vicemeras. Po to daugiau nei 1200 jaunų žmonių šventė Eucharistiją. Šv. Mišias aukojo Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas ir trylika Panevėžio vyskupijos kunigų. Renginio globėjai – pal. arkivyskupas Jurgis Matulaitis ir Dievo tarnas, kankinys kun. A. Lipniūnas. Po dvasinio valgio dalyviai skubėjo stiprintis kūnišku maistu. Su meile ir rūpesčiu dalyvius maitino Utenos šauliai.

Pasistiprinę ir kūniškai, ir dvasiškai visi skubėjo žiūrėti kun. A. Lipniūno gyvenimo kelio stotelių. Jų pristatymus parengė Panevėžio vyskupijos dekanatų jaunimas iš Anykščių, Utenos, Zarasų, Vabalninko, Pandėlio parapijų ir Panevėžio Margaritos Rimkevičaitės technologinės mokyklos. Joniškėlio parapijos jaunimas atliko muzikinius intarpus, o Panevėžio Kristaus Karaliaus katedros parapijos atstovai rūpinosi technine programos dalimi. Dalyviai turėjo progą sužinoti daugiau apie renginio globėją A. Lipniūno gyvenimo etapus: vaikystę, jaunystę, kunigystę. Jaunimas darbo grupelėse gilino turimas žinias, taip pat mokėsi naujų dalykų: ikonų tapymo meno, šokių ir žaidimų, aiškinosi, kas yra šventumas, lytiškumas, meilė ir draugystė. Paskui jaunimo eisena pasuko į Utenos kankinių koplyčią, kurioje vyko gegužinės pamaldos.

Po maldos savanoriai su šypsena ir geranoriškumu dalijo bandeles ir karštą sultinį. Šventė baigta vakariniu koncertu. Šaltas oras netrukė jaunimui šokti ir linksintis. Dalyviai su dideliu entuziazmu giedojo Lietuvos jaunimo dienų, kurios vyko Panevėžyje 2010 metais, himną su judesiais. Visą renginį vainikavo Utenos rajono savivaldybės dovanotas spalvotas muzikinis fontanų šou Dauniškio ežere.

-pvjci-

Vilkaviškio dekanate

Švenčiant Palaimintojo Jurgio Matulaičio metus atskiruose Vilkaviškio vyskupijos dekanatuose vyksta jaunimo dienos tema „Nugalėk blogį gerumu“. Gegužės 19 dieną Pilviškiuose (Vilkaviškio r.) vykusio Vilkaviškio dekanato jaunimo diena subūrė apie pustrečio šimto jaunų žmonių.

Jaunimo diena prasidėjo Kazlų Rūdos ir Kybartų parapijų jaunimo jungtinio choro giedojimu. Renginį vedęs Vilkaviškio parapijos vikaras kun. Gediminas Keršys džiaugėsi, kad jaunimas iš skirtingų dekanato parapijų susirinko Jėzaus Kristaus vardu labiau pažinti Dievą, save pačius ir išgyventi bendrystę su panašiai mąstančiais bendramžiais.

Sveikinimo žodį tardamas vyskupijos ganytojas Rimantas Norvila palinkėjo, kad šis susitikimas jaunimui padėtų branginti ir įsisavinti tai, kas yra

vertinga ir ilgalaikiška. Katechezę apie palaimintą Jurgį Matulaitį vedė brolis Giedrius MIC. Remdamasis savo gyvenimo patirtimi, pasitelkdamas vaizdines priemones bei aktyviai bendraudamas su jaunimu, jis padėjo suvokti, kad Jurgis Matulaitis yra įdomus ir šiandien, ir tai, ko jis mokė bei kuo gyveno, gali būti labai patrauklu jaunam, savojo pašaukimo ir bendrai savo vietos gyvenime ieškančiam jaunimui.

Prieš vidurdienį, nešdamas Lietuvos jaunimo dienų kryžių, su parapijų vėliavomis, giedodamas giesmes, jaunimas per Pilviškių miestelį patraukė į bažnyčią, kur ganytojo vadovaujamas šventė Eucharistija. Vyskupas R. Norvila per pamokslą ragino neskubėti į patirtas skriaudas atsakyti tuo pačiu, padėdamas suvokti, kad susivaldydamas laimi daug daugiau.

Po šv. Mišių giedodamas jaunimas procesija sugrįžo į Pilviškių gimnaziją ir jos prieigose sočiai pasistiprino, vėliau pasiskirstė po įvairias temines grupes. Jaunimo diena baigta smagiu grupių „Quest Rising“ bei „Spiritus“ koncertu.

-krb-

Mirė vyskupas Juozas Tunaitis (1928–2012)

Birželio 1 d. į dangaus Tėvo namus iškeliavo vyskupas Juozas Tunaitis, Vilniaus arkivyskupijos vyskupas augziliaras emeritas. Žmonių širdyse lieka atminimas šviesaus Dievo kunigo, savo gyvenimą dosniai atidavusio visiems, kuriuos jam siuntė Viešpats; maldos vyro, stiprybės sėmusio iš Eucharistijos, uolaus Valandų liturgijos kalbėjimo, kasdienio rožinio maldos; vargšų tėvo, guodusio, šelpusio, padėjusio daugybei žmonių, kurie nuolatos beldėsi į jo duris ir dosnią širdį paramos bei pagalbos; ištikimo bičiulio, mylėjusio ir puoselėjusio draugystę; Vilniaus arkivyskupo pagalbininko, rūpestingai ėjusio jam patikėtas pareigas. Ganytojas ėjo 84-tuosius amžiaus metus.

Vysk. Juozas Tunaitis gimė 1928 m. spalio 25 d. Rokiškio rajone, Salų parapijos Davainiškių kaime, valstiečių Juozo Tunaičio ir Marijos Jurgelionytės šeimoje. Buvo pirmasis vaikas, turėjo keturis brolius ir seserį. Mokėsi Salų pradžios mokykloje, vėliau Rokiškio gimnazijoje, kurią baigė 1949 m. aukso medaliu. 1949–1950 m. studijavo Vilniaus universiteto Fizikos ir matematikos fakultete matematiką ir astronomiją. 1950 m. įstojo į Kauno kunigų seminariją, kurią baigęs 1954 m. rugsėjo 12 d. vysk. Kazimiero Paltaroko buvo iššventintas kunigu.

Dirbo šiose parapijose: 1954 10 01–1960 07 31 administratoriumi Palūšėje, 1960 08 02–1961 04 31 klebonu Dūkšte, nuo 1961 05 02 administratoriumi Dubičiuose, nuo 1968 03 22 vikaru-adjutoriumi Vilniaus Šv. Mikalojaus parapijoje, o nuo 1978 06 06 – šios parapijos klebonu. Nuo 1980 06 25 ėjo Vilniaus arkivyskupijos kurijos notaro, tribunolo teisėjo, o vėliau oficiolo pareigas. 1980 02 01 paskirtas Šventojo Tėvo rūmų kapelionu (monsinjoru). 1989 06 14 tapo Vilniaus arkivyskupijos kurijos kancleriu.

Pal. popiežius Jonas Paulius II 1991 m. gegužės 8 d. Juoza Tunaitį nominavo tituliniu Sasuros vyskupu ir paskyrė Vilniaus arkivyskupo augziliaru. Vyskupu konsekruotas 1991 m. gegužės 19 d. 1992 m. kovo 4 d. Vilniaus arkivyskupas metropolitas Audrys Juozas Bačkis paskyrė vysk. Juoza Tunaitį

kurio metu jaunuoliai galėjo apmąstyti Dievo veikimo ženklus savo gyvenime. Gegužės 27-ąją, pagrindinę Sekminių dieną, šv. Mišias aukėjo kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Per šv. Mišias teiktas Sutvirtinimo sakramentas.

-rž-

Sekminių pamaldos Panevėžyje

Gegužės 26 d. Panevėžio krikščioniškųjų Bažnyčių bendruomenės susirinko į vakarines ekumenines Sekminių pamaldas gėlėmis ir berželių šakomis išpuoštoje liuteronų ir reformatų bažnyčioje. Pamaldoms vadovavo Panevėžio evangelikų reformatų parapijos administratorius kun. Raimondas Stankevičius, jas kartu vedė Panevėžio krikščioniškųjų bendruomenių atstovai: Panevėžio Šv. apašt. Petro ir Povilo parapijos vikaras kun. Jonas Morkvėnas, Krikščionių Bažnyčios „Panevėžio Vynuogynas“ pastorius Žilvinas Škulevičius, Panevėžio Bažnyčios „Tikėjimo Žodis“ vyresnysis Marius Jukna, Panevėžio Jungtinės Metodistų Bažnyčios pirmininkė Regina Juškienė, Lietuvos veikliųjų žmonių bendrijos Panevėžio skyriaus sekretorius Gintaras Jankauskas.

Pamaldos prasidėjo giesmėmis. Kun. Jonas Morkvėnas vadovavo atgailos maldai, kuria buvo pripažįstamas mūsų susiskaldymo ir nusigręžimo nuo Dievo blogis ir meldžiama, kad Šventoji Dvasia užtvindytų Dievo gailestingumu ir malone. Visi meldėsi Tikėjimo išpažinimo malda. Veikliųjų žmonių bendrijos Panevėžio skyriaus viceprezidentas Anatolijus paliudijo apie Kristaus veikimą jo gyvenime. Krikščionių Bažnyčios „Panevėžio Vynuogynas“ pastorius Žilvinas Škulevičius homilijoje kalbėjo apie tris skirtingus laikotarpius žmonių gyvenime, pasidalijo išvalgomis, kaip mes patiriame Šventosios Dvasios veikimą. Vėliau kartu buvo giedama *Tėve mūsų* malda.

-lk-

Piligrimų žygis

Birželio 1-oji, Vaikų gynimo diena, Šiauliuose buvo minima tradiciš-

kai – piligriminiu žygiu į Kryžių kalną, meldžiantis už tai, kad visiems vaikams būtų leidžiama ateiti į šį pasaulį.

Piligriminis žygis organizuotas gegužės 30 d. Maldininkai, susirinkę į Šiaulių katedrą, trumpai pasimeldė ir iš čia su giesme „Viešpaties palaima“ išėjo į Kryžių kalną. Žygiui vadovavo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Šiomet žygyje dalyvavo kur kas daugiau vaikų ir jaunimo nei ankstesniais metais. Didžiausias būrys – iš Šiaulių katalikiškosios „Sandoros“ progimnazijos. Džiugiai nusiteikę ėjo katalikiškos T. Benedikto Andruškos mokyklos pradinukai. Neatsiliko Šiaulių Vijolių ir kitų bendrojo lavinimo mokyklų auklėtiniai. Kartu su vaikais ėjo mokytojai, tėvai, abiejų katalikiškųjų mokyklų direktoriai, kiti tikintieji, Vaikų gynimo dienos žygyje dalyvaujantys kiekvienais metais.

Išėjus iš Šiaulių miesto, piligrimus susikaupti, atsidėti maldai, apmąstyti žygio paskirtį bei reikšmę skatino rožinio malda. Ją vyskupui vesti padėjo kun. Tadas Rudys. Ties pagrindiniu posūkiu į Kryžių kalną piligrimų gretas papildė nemažas būrys vaikų, jaunimo ir juos lydinių suaugusiųjų. Pačiame Kryžių kalne piligrimų jau laukė maldininkai. Šv. Mišios aukotos ant Kryžių kalno šone įrengto altoriaus. Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, sakydamas pamokslą, ragino melstis, kad viso pasaulio vaikams būtų suteikta galimybė ateiti į šį pasaulį, kad jie turėtų saugią vaikystę ir jaunystę, kad patirtų tėvų meilę ir globą.

-irat-

Konferencija apie ligonių sielovadą

Gegužės 19 d. Kauno Šv. Jurgio kankinio konvento konferencijų salėje vyko Lietuvos krikščioniškojo gyvenimo bendruomenės surengta konferencija „Ligonių sielovada: ką galime nuveikti daugiau?“. Konferencijoje dalyvavo įvairių sričių specialistai, savanoriai ir šiai temai neabejingi žmonės iš įvairių

Vilniaus arkivyskupo generalvikaru. Šias pareigas ėjo iki 2010 m. kovo 4 d. Nuo 2010 m. kovo 4 dienos buvo vyskupas emeritas, bet ir toliau ėjo tribunolo oficiolo pareigas.

Visą ilgą dvasininko gyvenimą, net ir tapęs vyskupu, jis buvo ypač rūpestingas nuodėmklausys. Kas sekmadienį, nė pusryčių nevalgęs, sėsdavo į klausyklą ir likdavo joje iki vidurdienio ar net ir popietės, kol tikinčiųjų eilė pagaliau ištirpdavo. Ne vienas yra liudijęs, kad būtent vyskupo Tunaičio dėka suvokė tikrąją išpažinties ir asmeninio dvasinio vadovo prasmę. Tikinčiųjų mėgstamas nuodėmklausys buvo geriausias pavyzdys konfratrams, ypač jauniems kunigams, kaip svarbu kantriai išklausti kalčių ir abejonių slegiamą žmogų, kokios vilties teikia paguodos žodis iš dvasininko lūpų. Tuo galėjo įsitikinti kiekvienas, su pačiais įvairiausiais reikalais į jį kreipęsis Šv. Mikalojaus klebonijoje ankstesniais ar arkivyskupijos kurijoje pastaraisiais dešimtmečiais. Vyskupas Tunaitis galėjo praleisti pietus ar vakarienę, tačiau nė vienam nėra pasakęs: ateikite rytoj, priėmimo valandos baigėsi. Jo dėmesys pagyvenusiai parapijietei, elgetai ar aukštiesiems asmenims visiškai nesiskyrė – kiekvieną priimdavo kaip mylimą ir svarbų krikščionių bendruomenės narį. Žvilgsnis į žmonių santykius per bendruomenės prizmę buvo išskirtinis vyskupo Tunaičio bruožas. Jis be galo brangino ir puoselėjo ryšius, kurie skirtingais gyvenimo laikotarpiais jį susiejo su gimtąja parapija, klasės draugais, bendrakursiais kunigų seminarijoje. Jie buvo svarbiausi svečiai visose iškilmingose pamaldose ar minėjimuose, susijusiuose su vyskupo Tunaičio pareigomis ar sukaktuvėmis. Ištikimybė savo dvasiniam pašaukimui, Šv. Tėvui, Tėvynei ir bičiuliams jo asmenyje nuostabiai derėjo su begaliniu kuklumu, paprastumu ir darbštumu. Vargiai kas suskaičiuos, kiek pamokslų ir laiškų vyskupas Tunaitis yra parašęs, kas kartą skirdamas tam ir daugybę laiko, ir dėmesio. Kiekvienas darbelis jam buvo svarbus, kiekvienas prašymas susitikti, aplankyti, net ir susilpnėjus sveikatai, nelikdavo be atliepo.

Velionis buvo pašarvotas birželio 2 dieną Vilniaus arkikatedros Šv. Kazimiero koplyčioje. Laidotuvių šv. Mišioms birželio 4 dieną Vilniaus arkikatedroje vadovavo kardinolas Audrys Juozas Bačkis, koncelebravo Lietuvos vyskupai, apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi, taip pat Gardino, Seinų ir Elko vyskupai.

Kardinolas homilijoje pabrėžė, kad visas vyskupo Juozo Tunaičio gyvenimas buvo atgręžtas į amžinybę, visi jo darbai, rūpesčiai, pastangos ir ketinimai pažymėti amžinojo gyvenimo perspektyva bei džiaugsmingu jo laukimu.

„Brolių vyskupų, kunigų, seserų vienuolių ir pasauliečių atmintyje išlieka daug gražių prisiminimų, kuriuos su pagarba įpinsime į mūsų Bažnyčios ir tautos istoriją, – sakė kardinolas Bačkis. – Norėčiau iškelti kelis, mano galva, svarbius vyskupo Juozo bruožus, galinčius mums dar kartą paliudyti, mus dar kartą pamokyti, kaip savo žemišką laiką praleidžia žmogus, atsiliepęs į Dievo pašaukimą ir dosniai atidavęs jam savo gyvenimą.“ Laidotuvių Mišių homilijoje pabrėžta, kad vyskupas Juozas pirmiausia buvo maldos vyras: Valandų liturgijos kalbėjimas ir rožinis buvo neatskiriama jo dienos dalis. Visiems yra žinoma vyskupo Juozo išpažinčių klausytojo ir dvasinio vadovo dovana. Prie jo klausyklos nusidriekdavo ilgiausios eilės tikinčiųjų; visi buvo su meile išklausti, padrašinti, o kai reikėjo – ir tėviškai pabarti bei paraginti. Klausykla, sakydavo vyskupas Juozas, kunigui yra kantrybės mokykla. Labai rūpestingai ruošdavosi šv. Mišioms ir jas

aukojo. Niekada neapleisdavo Eucharistijos. Net ir pasiligojęs ją rūpestingai švęsdavo. Kardinolas pabrėžė ypatingą vyskupo meilę varguoliams ir rūpinimąsi jais. Vyskupo namai buvo tapę *Caritas* filialu. „Ir kokių tik nuskriaustų žmonių čia neateidavo <...>. Visi jie būdavo priimti, pasodinti, išklaustyti, palydėti ne tik vyskupo šypsenos, bet ir su į delną išpaustu pinigėliu. Ne vienas jį apgavo, ne vienas juo pasinaudojo, tačiau vyskupas Juozas neprarado pasitikėjimo žmonėmis. Kitiems jis kartais atrodė naivus ir patiklus, tačiau juk tikrasis gerumas tik toks tegali būti. Daryti gera, atleisti bei pagelbėti visiems be išimties, tikint, kad meilė savaime daro stebuklus žmonių širdyse <...>. Kiek dėkingų sielų šiandien švenčia prie Viešpaties puotos stalo drauge su vyskupu Juozu!“ – sakė kardinolas, kviesdamas dėkoti už gražų Juozo Tunaičio kunigiškojo gyvenimo pavyzdį.

Vyskupas Juozas Tunaitis palaidotas kapinaitėse prie Vilniaus Šv. Kryžiaus Atradimo (Kalvarijų) bažnyčios – ten, kur prie Kryžiaus kelią užbaigiančių koplyčių ilsisi kelios dešimtys Vilniaus arkivyskupijos kunigų.

-Vn, vr-

Mirė prel. Ignas Urbonas (1910–2012)

Gegužės 19 d. Lemonte, JAV, mirė seniausias lietuvių išėivių kunigas prelatas Ignas Urbonas.

Ignas, antras iš septynių vaikų, gimė 1910 m. gruodžio 5 d. Andriaus ir Marcelės Urbanavičių šeimoje, Valėniškių kaime, Nemunaičio valsčiuje. Mokėsi Vabalių bei Merkinės mokyklose, Kauno „Pavasario“ progimnazijoje, 1930 m. baigė Alytaus gimnaziją, nuo jaunystės ateitininkas. Baigęs Kauno kunigų seminariją ir VDU, 1935 m. arkivyskupo J. Skvirecko iššventintas kunigu. Dirbo Želvoje, Varėnoje, Kaišiadoryse, Aukštadvaryje. Fronto nublokštas į Vokietiją, 1945–1949 m. kapelionavo lietuviams studentams, pats įgijo filosofijos ir Bažnyčios istorijos daktaro laipsnius. Atvykęs į East Saint Louisą pas kun., vėliau vysk. Antaną Deksnį, tarnavo įvairiose parapijose, 1954 m. pakviestas į Gary, Indianą. Šv. Kazimiero lietuvių parapijos klebonu tapo 1966 m., mokytojavo lituanistinėje mokykloje, buvo Moksleivių ateitininkų sąjungos dvasios vadu, stovyklų kapelionu, aktyviai dalyvavo spaudoje ir renginiuose. 1961 m. surengė Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimą, nuolat priklausė *Amerikos lietuvių kunigų vienybei*, vadovavo Čikagos skyriui. Prelatu pakeltas 1990 m. Lietuvą pirmą kartą aplankė 1992-aisiais. Šv. Kazimiero parapiją 1998 m. uždarius, persikėlė į Lemontą, Pal. J. Matulaičio misijos Pasaulio lietuvių centre talkino Mišiose, dalyvavo renginiuose, rašė į spaudą, 2006 m. išleido knygą „Ilga mano kelionė“. Lietuvoje atšventė 60 m. kunigystės jubiliejų, su lemontiškais ir kitais bičiuliais – 100 metų amžiaus, 75 m. kunigiškos tarnystės sukaktis.

Turėdamas nepaprastai gerą atmintį, mielai pasakodavo, knygoje aprašė asmenis ir įvykius, kuriuos retas yra sutikęs ar matęs. Pažinojo kun. A. Miluką, V. Mykolaitį-Putiną, spėjo pamatyti Dievo tarnaitę Motiną Mariją Kaupaitę. Mielai keliaudavo, dalyvavo Eucharistiniuose kongresuose Bogotoje, JAV, Bombėjuje, aplankė įvairių šalių lietuvius kunigus bei bendruomenes, Romoje susitiko su Lietuvos dvasininkais Vatikano II Suvažiavimo metu. Visą gyvenimą vertino bičiulystę, ypač su vysk. A. Deksnium, kun. Jonu Plankiu, prel. Petru Celiešiumi, kun. Titu Narbutu. Iš Lemonto ištikimai draugavo su Indianos lietuviams, buvusiais parapijiečiais, talkino Pal. J. Matulaičio misijoje.

Lietuvos miestų. Visus susirinkusiuosius pasveikino Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincijolas t. Gintaras Vitkus SJ. Jis paminėjo kitų šalių pavyzdžius, kai gydymo įstaigose ligonių rūpinasi ne tik gydytojai, psichologai, bet ir sielovadininkai. Jie padeda sunkiai sergančiam ligoniui įprasminti kančią ir atrasti daugiau gyvenimo rengiantis mirčiai. Kun. G. Vitkus SJ sakė, kad Lietuvoje vis labiau ryškėja ligonių sielovados būtinumas, tam būtinas Bažnyčios, šeimos ir valstybės bendradarbiavimas.

Konferencijoje perskaityti septyni pranešimai apie ligonių sielovadą iš psichologo, gydytojo, kapeliono perspektyvos: apie dvasinę pagalbą ligoniams ir ignaciškąjį dvasingumą, apie dvasinę pagalbą ligoniui ir jo šeimai namie, apie pagalbą ligonių artimiesiems ir savanorių ugdymą. Visi pranešėjai akcentavo nepakankamą dėmesį dvasinei sferai sveikatos priežiūros sistemoje. Buvo paminėta, kad daugelio gydymo įstaigų vadovai nėra girdėję apie 2009 m. liepos 24 d. Lietuvos sveikatos apsaugos ministro įsakymą „Dėl sielovados patarnavimų teikimo sveikatos priežiūros įstaigose“, kuris leidžia gydymo įstaigose steigti kapeliono ir dvasinio asistento pareigybę.

Apskritojai stalo diskusijoje „Lietuvos sielovados vizija Lietuvoje“ dalyvavo kun. G. Vitkus SJ, Lietuvos paliatyviosios medicinos draugijos prezidentas prof. Arvydas Šeškevičius, Kauno miesto Slaugos ligoninės direktorė gyd. Rita Kabašinskienė, Vilniaus universiteto (VU) Onkologijos instituto kapelionas kun. Sigitas Grigas, pastoracinės teologijos mgr. Aistė Balčiūnaitė, gyd. Inesa Poniškaitienė, gyd. psichologė Inesa Danieliene, „Bendrakeivių“ centro psichologė Regina Morkūnienė, LSMU sielovados koordinatorė Svetlana Adler-Mikulėnienė. Diskusijai vadovavo VU lektorė ses. Ligita Ryliškytė SJE. Konferenciją vainikavo Eucharistijos šventimas Šv. Jurgio konvento koplyčioje.

-sam-

Pašventintas paminklas

Gegužės 30 d. Tauragės Švč. Trejybės bažnyčios šventoriuje Telšių vyskupas ordinaras J. Boruta SJ pašventino 600 metų Žemaičių krikšto jubiliejui paminėti skirtą paminklą – Dievo Motinos Marijos statulą, pastatytą ant granitinio postamento. Apeigose dalyvavo didelis būrys tikinčiųjų, Tauragėje dirbantys kunigai. Telšių vyskupas ordinaras tikintiesiems priminė žemaičių krikštijimo istorines aplinkybes, evangelinės žinios į Žemaitiją atėjimą ir tikėjimo sklaidos tęstinumo būtinumą šių dienų pasaulyje. Ganytojas pasidžiaugė, kad Tauragės dekanato kan. Alvydo Bridikio iniciatyva, tikintiesiems palaikant, Telšių vyskupijoje pastatytas pirmasis paminklas 600 metų Žemaičių krikšto jubiliejaus proga.

-kasab-

Nauji leidiniai

Valerio Albisetti. Meilė: kad būtume kartu visą gyvenimą. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2012. – 136 p.

Šiandien tarp daugelio žmonių paplitęs įsitikinimas, kad meilės, kuri išlaikytų du žmones kartu visą gyvenimą, nėra, nes ji iš prigimties laikina. Tačiau knygos autorius tiki meile, kuri trunka visą gyvenimą. Knygos autorius teigia, kad reikia mokėti ieškoti, atpažinti, priimti, kad paskui būtų galima auginti, plėtoti bei stiprinti, ir pataria, kaip pasiekti darnius santykius šeimoje. Šie patarimai padės trečiojo tūkstantmečio situacijoms suvokti tikrai sudėtingą dviejų žmonių santykį ir tai, kas kitiems lemia išsiskyrimą, išgyventi tarsi pakylėjimo ir atsigavimo momentus. Tik taip buvimas kartu tampa ir postūmiu siekti vidinės brandos, ir vienintele privilegijuota erdve, kurioje skleidžiasi nauja gyvybė.

Mirė kan. Vincentas Gauronskis (1936–2012)

Gegužės 26 d. Viekšniuose mirė Viekšnių garbės klebonas, Telšių vyskupijos garbės kanauninkas Vincentas Gauronskis. V. Gauronskis gimė 1936 m. sausio 6 d. Purvių kaime, Šiaudinės parapijoje, Akmenės rajone. Mokėsi Viekšnių vidurinėje mokykloje ir Kauno tarpdiecezinėje kunigų seminarijoje. 1965 m. kovo 14 d. Telšių vyskupo Petro Maželio iššventintas kunigu.

Darbavosi: 1965–1967 m. Palangos vikaru, 1967–1970 m. Klaipėdos vikaru, 1970–1971 m. Plungės vikaru, 1971–1972 m. Mažeikių vikaru, 1972–1975 m. Aleksandrijos (Skuodo r.) klebonu, 1975–1980 m. Žem. Naumiesčio ir Degučių (Šilutės r.) klebonu, 1980–1985 m. Tirkšlių ir Žemalės (Mažeikių r.) klebonu, 1985–1996 m. Viekšnių ir Užlieknės (Mažeikių r.) klebonu, 1996–2002 m. Tauragės ir Dauglaukio (Tauragės r.) klebonu, Tauragės dekanato dekanu, 2002–2010 m. Viekšnių ir Užlieknės (Mažeikių r.) klebonu, Mažeikių dekanato vicedekanu, 2010 m. liepą atleistas iš eitu pareigų ir paliktas Viekšniuose garbės klebonu.

Kan. V. Gauronskis buvo pašarvotas Viekšnių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje, kurioje tikintiesiems patarnavo daugiau nei 20 metų. Tikintieji prie mirusiojo karsto už jį meldėsi, giedojo Žemaičių Kalvarijos kalnus, dalyvavo šv. Mišiose, budėjo prie mirusiojo palaikų. Gegužės 29 dieną Viekšnių bažnyčioje laidotuvių šv. Mišias koncelebravo Telšių vyskupas augziliaras L. Vodopjanovas OFM ir apie 60 kunigų, atvykusių ne tik iš Telšių vyskupijos, šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupas ordinaras J. Boruta SJ. Laidotuvių šv. Mišiose dalyvavo Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos klierikai bei vadovybė. Už mirusį taip pat meldėsi Mažeikių ir Akmenės miestų savivaldybių vadovai, Lietuvos kariuomenės atstovai, nes dirbdamas Tauragėje kan. V. Gauronskis ėjo ir kariuomenės kapeliono pareigas. Po šv. Mišių į tikinčiuosius kreipėsi geras velionio bičiulis mons. A. Svarinskas, padėkos žodį tarė Viekšnių parapijos klebonas kun. K. Zybartas.

Kan. V. Gauronskio žemiškieji palaikai išvežti į velionio gimtosios Šiaudinės (Akmenės r.) parapijos kapines. Čia laidotuvių apeigoms vadovavo Telšių vyskupas augziliaras L. Vodopjanovas OFM. Prie mirusiojo kapo atsiveikimo žodį tarė jo kurso draugas iš Vilkaviškio vyskupijos, Pažerų parapijos klebonas kun. K. Skučas, Viekšnių parapijos vargonininkas V. Lizdenis, o visiems laidotuvių dalyviams padėjo velionio brolis kan. Anupras Gauronskis.

-T-

Mirė kun. Petras Kastytis Krikščiukaitis (1950–2012)

Birželio 3 d. pamaldų metu Peleos Šv. Lino parapijos bažnyčioje, Baltarusijoje, mirė ilgametis šios parapijos klebonas kun. Petras Kastytis Krikščiukaitis. Kun. P. K. Krikščiukaitis gimė 1950 m. lapkričio 26 d. Kaune. Tėvai nežinomi. Nuo pat gimimo buvo auginamas ir auklėjamas įvairiose ugdymo įstaigose. Dėl silpnos sveikatos daug metų praleido įvairiose gydymo įstaigose.

Gerų ir tikinčių žmonių dėka tėvų meilės nepatyręs ir daug vargo matęs jaunuolis pažino krikščionišką tikėjimą ir pasiryžo savo gyvenimą pašventinti Dievo ir žmonių tarnystei. 1972–1974 m. tarnavo zakristijonu Užpalių Švč. Trejybės bažnyčioje (Utenos r.), 1974 m. įstojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją, 1979 m. iššventintas Kaišiadorių vyskupijos kunigu.

Darbavosi vikaru Molėtų (1979–1980), Daugų (1980–1981) ir Alytaus Šv. Liudviko (1983–1984) parapijose, aptarnavo Babriškių ir Ryliškių parapijas, ėjo klebono pareigas Žilinių (1981–1983), Čiobiškio (1984–1989) ir Užuguosčio (1989–1990) parapijose. Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis, atsižvelgdamas į tikinčiųjų prašymą, 1990 m. išleido kun. P. K. Krikščiukaitį pastoraciniam darbui į Pelesą (Baltarusija). 2010 m. kun. P. K. Krikščiukaitis buvo įkardiuotas Gardino vyskupijoje.

Birželio 6 d. Pelesos parapijos bažnyčioje aukotos laidotuvių šv. Mišios. Kun. P. K. Krikščiukaitis palaidotas Pelesos kapinėse.

-Kš-

Perlaidotas Seinų vyskupas sufraganas Juozas Oleka

Birželio 9 dieną Vilkaviškyje perlaidotas Seinų vyskupas sufraganas Juozas Oleka (1812–1890). Perlaidojimo ceremonija prasidėjo nuo ankstyvo ryto, kai Vilkaviškio katedros centrinėje navoje buvo pašarvotas karstas su velionio palaikais. Grupė katedros choristų giedojo rožinį, tikintieji meldėsi. 12 val. prasidėjo iškilmingos perlaidojimo šv. Mišios.

Šv. Mišių koncelebracijai vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, dalyvavo Vilkaviškio vyskupas ordinaras Rimantas Norvila, emeritas Juozas Žemaitis MIC, Telšių vyskupas augziliaras Linas Vodopjanovas OFM, per 30 kunigų, kapitulos narių.

Įžangoje arkivyskupas S. Tamkevičius kvietė šv. Mišių aukos metu melstis ne tik už perlaidojamą vyskupą J. Oleką, bet malda palaikyti ir dabartinius vyskopus bei kunigus, kuriems šiandienos gyvenimas pažeria daug išbandymų. Perlaidojimo ceremonijai pritaikytą pamokslą pasakė vyskupas Rimantas Norvila.

Po šv. Mišių savo išvalgomis apie Bažnyčios gyvybingumą pasidalijo svečias iš Elko prel. Zigmundas Sendziakas. Kaip vyskupo J. Olekos giminaitis, Seimo narys Juozas Oleka padėkojo vyskupams ir kunigams už iškilmingų šv. Mišių auką, vyskupui R. Norvilai ir prelatui V. Gustaičiui už rūpinimąsi perlaidojimu, kanauninkui dr. Kęstučiui Žemaičiui už surinktą ir paskleistą informaciją apie vyskupo gyvenimą ir veiklą.

Dalyvaujant šv. Mišias aukojusiems vyskupams ir kunigams bei dideliam būriui tikinčiųjų, vyskupo Juozo Olekos žemiškieji palaikai sugrįžo į amžinojo poilsio vietą Vilkaviškio katedros šventoriuje, į tą vietą, kurioje po mirties buvo palaidotas 1890 metais.

-bn-

Benediktas XVI Milane

(KAP, KAI) Gegužės 30–birželio 3 d. Milane vyko VII Pasaulinis šeimų susitikimas „Šeima: darbas ir šventimas“, kurį vainikavo renginiai su Benediktu XVI. Iki atvykstant popiežiui tris dienas vyko tarptautinis teologinis pastoracinis kongresas, kuriame nagrinėtas šeimos vaidmuo Bažnyčios bei visuomenės gyvenime. Birželio 1 d. prasidėjo popiežiaus sielovadinis vizitas Milano arkivyskupijoje; tai buvo ilgiausia Benedikto XVI kelionė Italijos teritorijoje. Popiežius susitiko su dvasininkijos, jaunimo, valdžios atstovais. Benedikto XVI garbei vyko koncertas *La Scala* teatre, Bresso parke – šeimų šventė ir liudijimų vakaras. Pasaulinio šeimų susitikimo iškilmingas Mišias drauge su popiežiumi šventė apie 850 tūkst. tikinčiųjų iš 153 šalių. Iš viso Pasaulinio šeimų susitikimo renginiuose dalyvavo 1,5–2 mln. žmonių. Susitikimo išvakarėse Šiaurės Italiją sukretė žemės drebėjimas. Į šią tragediją malda ir medžiagine parama atsiliepė susitikimo dalyviai. Į Pasaulinį šeimų susitikimą trimis autobusais atvyko dalyviai iš Lietuvos. Jiems Milano Švč. Trejybės bažnyčioje Mišias aukojo kardinolas Audrys Juozas Bačkis.

Tikėjimo ir kultūros miestas

Birželio 1 d. kalbėdamas Milano katedros aikštėje popiežius pabrėžė, kad šis miestas nuo seno buvo tautų ir kultūrų kryžkelė (*Mediolanum*). Jis minėjo su šiuo miestu susijusius šventuosius Ambraziejų, Karolį Boromiejų, taip pat kitus iškilnius ganytojus, o susiedamas su šeimos tema – šventąją sutuoktinę ir motiną Džianą (Gianna Beretta Molla). Benediktas XVI ragino kultūrinio ir dvasinio paveldo

turtais sutartinai tarnauti bendrajam gėriui.

La Scala teatre popiežiaus garbei buvo atlikta Ludwigo van Beethoveno IX simfonija, dirigavo Danielius Barenboimas. Kalboje po koncerto popiežius iškėlė Beethoveno kūrinio naujovę. Pasak jo, „Odėje džiaugsmui“ apdainuojamas džiaugsmas, tiesa, nėra grynai krikščioniškas, tačiau reiškia broliško tautų sambūvio, pergalės prieš egoizmą džiaugsmą ir troškimą, kad žmonijos kelias būtų paženklintas meilės. Savo kalboje popiežius taip pat ragino parodyti konkretų solidarumą žemės drebėjimo aukoms. Koncerto organizatoriai priminė, kad 1983 m. *La Scala* teatre G. Verdžio muzikos klausėsi Jonas Paulius II, dalyvavęs Nacionaliniame Eucharistiniame kongrese.

Kunigystės dovana

Birželio 2 d. Benediktas XVI Milano katedroje vadovavo Valandų liturgijos *Ora media* pagal šv. Ambraziejaus ritą. Didžiulėje katedroje drauge meldėsi apie 7 tūkst. dvasininkų, vienuolių, taip pat dalyvavo šeimų susitikimo atstovai. Savo kalboje popiežius iškėlė celibato ir pašvęstosios skastybės vertę. Pasak popiežiaus, kunigų celibatas yra „švytinti žymė“, rodanti nepadalytą širdį, visiškai atsiduodant sielovadinei tarnystei dėl Kristaus. Benediktas XVI pabrėžė, kad kunigystė yra brangi dovana, o kunigo misija neprieštarauja asmeninei gerovei. Tai yra sielovadinės meilės ir nepadalytos širdies ženklas. Asmeninis ryšys su Dievu, Bažnyčios ir visos žmonijos gerovė nėra atskiri ar priešingi dalykai, bet sudaro „išgyvenamo tikėjimo simfoniją“. Cituodamas savo pirmtako Pauliaus VI mintį Benediktas XVI sakė, kad kunigystė leidžia patirti naujus atradimus bei nuostabą. Prieš išeidamas iš Katedros Benediktas XVI kriptoje po pagrindiniu altoriumi meldėsi prieš šv. Karolio Boromiejaus relikvijų.

Susitikimas su jaunuoliais

Milano San Siro stadione Benediktas XVI susitiko su jaunuoliais, besirengiančiais priimti ar jau priėmusiais Sutvirtinimo sakramentą. Stadione susirinkusiems apie 70 tūkst. jaunuolių popiežius pasakė katechezę apie Šventosios Dvasios dovanas, ragino jaunuolius siekti šventumo ir kilnių idealų. Jis nurodė šventųjų Ambraziejaus, Dominyko Savio ir Marijos Goretti pavyzdį. Prieš atvykstant popiežiui, stadione žinoma televizijos žurnalistė Lorena Bianchetti vedė programą, kurios metu daugelis jaunųjų italų liudijo savo tikėjimą. Sveikindamas popiežių vienas iš sutvirtinamųjų džiaugėsi tuo, kad Šventąjį Tėvą sutinka stadione, kur vyksta geriausių futbolo meistrų rungtynės: „Tu esi mums didžiausias meistras, didžiausios komandos, kurią vadiname Bažnyčia, treneris. Norime treniruotis tikėjimo mokykloje pagal Jėzaus Evangelijos programą. Būk mūsų kapitonas.“ Benediktas XVI ragino jaunuolius būti didžiadvasiškus, įveikti egoizmą, kuris yra džiaugsmo priešas, pagundą. Susitikime liudijo jaunuoliai, tėvai, dvasininkai, buvo giedama ir šokama. Choreografinėmis ir plastinėmis priemonėmis išreikšta simbolika buvo susijusi su tikėjimu ir Šventąja Dvasia. Popiežiui sportines dovanas įteikė dviejų garsių Milano futbolo komandų kapitonai.

Politikai turi tarnauti

Po to Benediktas XVI susitiko su Milano ir Lombardijos politinio, ekonominio ir kultūrinio gyvenimo atstovais. Popiežius ragino politikus siekti, kad valstybė veiksmingiau rūpintųsi santuoka grindžiama ir gyvybei atvira šeima. Valstybė privalo garantuoti tėvams teisę laisvai auklėti vaikus pagal savo įsitikinimus. Popiežius pabrėžė tarnaujimąjį politinio gyvenimo pobūdį. Jis priminė šv. Ambraziejaus suformuluotus viešojo gyvenimo principus: jokia žmonių valdžia negali laikyti

savęs dieviška, o joks žmogus nėra kito žmogaus viešpats. Benediktas XVI sakė, kad individo laisvė yra pagrindinis elementas politiniame bendrabūvyje, kur Bažnyčia ir valstybė veikia atskirai. Laisvė yra ne kai kurių privilegija, bet visų žmonių vertinga teisė. Popiežius kalbėjo apie pasaulietinės valdžios bendradarbiavimą su Bažnyčia, turinčia karitatyvinio darbo tradiciją. Tai ypač aktualu dabartinės krizės akivaizdoje, kur reikia ne tik techninių politinių sprendimų, bet ir gebėjimo nesuinteresuotai dovanoti save.

Liudijimų vakaras

Birželio 2 d. vakare Bresso parke įvyko popiežiaus susitikimas su šeimomis, susirinkusiomis beveik iš 100 šalių. Benediktas XVI be iš anksto parengto rankraščio improvizuodamas atsakė į klausimus. Septynmetė vietnamietė paklausė popiežiaus apie jo vaikystę ir šeimą. Benediktas XVI papasakojo, kaip šeimoje švęsdavo sekmadienį. Šeštadienio vakare tėvas skaitydavo liturginius skaitinius iš anuo metu Vokietijoje populiarios knygos su paaiškinimais. Tai jau būdavo džiaugsminga įžanga į sekmadienio liturgiją. Popiežius sakė, kad augo netoli Zalburgo, kur buvo daug muzikos. Kai Mišiose prasidėdavo *Kyrie*, „atrodydavo, jog atsiveria dangus“. Popiežius priminė, kad labai svarbūs buvo iškilmingi šeimos pietūs ir bendros giesmės. Visa šeima giedodavo, o tėvas grojo citra ir giedojo. Popiežius sakė, kad brolis Georgas yra iškilus muzikas ir komponuodavo dar būdamas jaunuolis. Tai buvo nepamirštamos akimirkos. Šeima gyveno netoli miško, drauge keliaudavo, eidavo pasivaikščioti. Nepaisant sunkių laikų, karo ir diktatūros, šeima išliko „vienos širdies ir vienos sielos su daugeliu bendrų patirčių“. Sunkumus išgyventi padėjo tarpusavio meilė ir džiaugimasis paprastais dalykais. „Kai bandau įsivaizduoti, kaip bus rojuje, man atrodo, kad ten bus panašu į mano jaunystės ir vaikystės laikus“, – sakė

Benediktas XVI, prisimindamas meilės, džiaugsmo ir pasitikėjimo aplinką. „Šia prasme manau, jog, eidamas į kitą pasaulį, einu namo“, – sakė popiežius.

Sužadėtinių pora iš Madagaskaro sakė popiežiui, kad po studijų ketina grįžti į savo šalį, nori susituokti ir gyventi Evangelijos vertybėmis; tačiau įsipareigojimas visam gyvenimui drauge traukia ir gašdina. Atsakydamas jiems popiežius kalbėjo apie santuokos modelius Afrikoje ir Europoje. Popiežius išreiškė įsitikinimą visuotinai priimtinu modeliu, kai į santuoką einama dėl tarpusavio meilės ir asmeninio apsisprendimo per sužadėtuves. Drauge jis atkreipė dėmesį: nors meilė turi garantuoti ryšį „visam laikui“, tikrovė yra kiek kitokia. Įsimylėjimas – gražus dalykas, tačiau nėra patvarus. Perėjimas nuo įsimylėjimo per sužadėtuves į santuoką reikalauja sprendimų ir vidinių patirčių. Meilės jausmą turi nuskaistinti protas ir valia. Kamos vestuvių pavyzdžiu popiežius palygino įsimylėjimą su pirmiau patiektu vynu, o galutiniu apsisprendimu subrandintą meilę – su antruoju, „geresniu“ vynu.

Graikų šeima skundėsi dėl ekonominės krizės. Benediktas XVI paragino užmegzti partnerystės ryšius tarp turtingesnių ir vargingesnių šalių šeimų, parapijų ar miestų. Popiežius siūlė neapsiriboti iki šiol plėtotomis partnerystėmis kultūros plotmėje, bet apimti taip pat ekonomikos sritį. Šeši mažus vaikus auginantys sutuoktiniai iš Niujorko kalbėjo apie varginantį darbo krūvį ir skundėsi dėl laiko stokos vaikams. Popiežius pastebėjo, kad tiek darbas, tiek namai yra prioritetai. Jis ragino darbdavius galvoti apie šeimą ir padėti jai išlaikyti abu prioritetus. Pasak jo, kai kuriose įmonėse pastebima, jog poilsis padeda našiam darbui.

Sutuoktiniai iš Brazilijos sakė, kad konsultuodami šeimas susiduria su atleidimo ir skyrybų problemomis. Kai kurios išsiskyrusios poros sudarė naujas santuokas ir stengiasi rasti vietą Bažnyčioje, tačiau negali priimti sakramentų ir todėl jaučiasi nusivylusios ir pasmerktos. Benediktas XVI pavadino tai „didžiąja šių laikų kančia“, tačiau sakė, kad Bažnyčia neturi šios problemos sprendimo „recepto“. Nesakramentinėse sąjungose gyvenantys žmonės turi jaustis mylimi ir priimami. Parapijų bendruomenės privalo jiems parodyti, kad net ir toje situacijoje jie visiškai priklauso Bažnyčiai, nors negali priimti Eucharistijos ir gauti sakramentinio išrišimo. Benediktas XVI pabrėžė, kad net negalėdami „kūniškai“ priimti sakramentų galime dvasiškai būti Kristaus Kūno bendrystėje. Tokių žmonių kentėjimai yra taip pat dovana Bažnyčiai, nes pasitarnauja ginant meilės ir santuokos pastovumą. Tai ne tik fizinė ar psichinė kančia, bet ir kentėjimas Bažnyčios bendrystėje dėl didžiųjų tikėjimo vertybių. Popiežius taip pat iškėlė konsultacinės pagalbos šeimoms svarbą, pareiškė paguodą šeimai, atvykusiai iš žemės drebėjimo regiono.

Sekmadienio vidudienį Milano Bresso parke vykusiose Mišiose popiežius ragino savo homilijoje dariniai balansuoti darbo laiką su šeimos poreikiais, profesinį gyvenimą derinti su tėvystės bei motinystės pareigomis, teikti pirmenybę „buvimo“ logikai prieš „turėjimo“ logiką. Mišių pabaigoje paskelbta, jog busimas tarptautinis šeimų susitikimas numatomas 2015 m. JAV Filadelfijoje. Po Mišių Milano arkivyskupijos rūmuose Benediktas XVI pietavo su kardinolais, vyskupais, taip pat su septyniomis šeimomis iš Irako, Kongo, Meksikos, Ispanijos, Australijos, JAV ir Italijos.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

vysk. Gintaras Grušas
kun. Ričardas Doveika

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 730 egz.

ISSN 1392-6098